Institutul Naţional de Cercetări Economice

TENDINŢE în ECONOMIA MOLDOVEI

Nr. 43 (trim. III) 2021

ISSN 1857-3126

Chişinău

ISSN 1857-3126

ECHIPA TEM:
Alexandru Stratan, Alina Ianioglo, Alexandru Ceban, Olga Timofei, Viorica Popa, Tatiana Iaţişin, Alexandra Novac, Tatiana Colesnicova, Mihail Ciobanu

Publicaţia este elaborată cu suportul financiar al proiectelor de cercetare din cadrul Programului de Stat (2020-2023):

1. Proiectul 20.80009.0807.16 Elaborarea instrumentelor economice noi de evaluare şi stimulare a competitivităţii agriculturii Republicii Moldova pentru anii 2020-2023.
2. Proiectul 20.80009.0807.21 Migraţia, schimbări demografice şi politici de stabilizare a situaţiei.
3. Proiectul 20.80009.0807.22 Dezvoltarea mecanismului de formare a economiei circulare în Republica Moldova.
4. Proiectul 20.80009.0807.29 Perfecţionarea mecanismelor de aplicare a instrumentelor inovaţionale orientate spre creşterea durabilă a bunăstării populaţiei Republicii Moldova.
5. Proiectul 20.80009.1606.38 Evaluarea multidimensională şi dezvoltarea ecosistemului antreprenorial la nivel naţional şi regional în vederea impulsionării sectorului IMM în Republica Moldova.

Echipa ***TEM*** este recunoscătoare pentru cooperare instituţiilor publice din Republica Moldova: Ministerul Economiei, Ministerul Finanţelor, Banca Naţională a Moldovei, Biroul Naţional de Statistică.

Toate drepturile sunt rezervate. Nici o informaţie din această publicaţie nu poate fi retipărită sau reprodusă sub nici o formă fără permisiunea scrisă a INCE.

Institutul Naţional de Cercetări Economice

Pentru informaţii adiţionale Vă rugăm să ne contactaţi:

Institutul Naţional de Cercetări Economice
2064, RM, Chişinău, Str. Ion Creangă, 45
Tel: (+ 373 22) 50-11-00, Fax: (+ 373 22) 74-37-94
e-mail: info@ince.md, web site: www.ince.md

CUPRINS

Principalele evenimente politice, economice şi sociale din Republica Moldova 9

Rezumatul ediţiei 14

Capitolul I. PRODUCŢIA 19

Capitolul II. PREŢURI, RATE DE SCHIMB ŞI POLITICA MONETARĂ 29

Capitolul III. FINANŢE 37

Capitolul IV. SECTORUL EXTERN 50

Capitolul V. MEDIUL DE AFACERI 62

Capitolul VI. SECTORUL SOCIAL 64

ANEXE STATISTICE 72

DATE GENERALE

Denumirea oficială	**REPUBLICA MOLDOVA**
Capitala	**Chişinău**
Preşedinte	**Maia Sandu**
Preşedintele Parlamentului	**Igor Grosu (Zinaida Greceanîi - pînă la 26 iulie 2021)**
Prim-ministru	**Natalia Gavriliţa (Aureliu Ciocoi - Prim-ministrul interimar pînă la 6 august 2021)**
Parlamentul Republicii Moldova	**101 deputaţi:** **Fracţiunea parlamentară "Partidul Acţiune şi Solidaritate" – 63,** **Fracţiunea parlamentară a Blocului Comuniştilor şi Socialiştilor – 32,** **Fracţiunea parlamentară a Partidului Politic "ŞOR" – 6.**
Obţinerea independenţei	**27 august 1991**
Suprafaţa	**33,8 mii km²**
Unităţi administrative	**32 raioane, 13 municipii, UTA Găgăuzia, Unităţile administrative-teritoriale din stînga Nistrului**
Populaţia stabilă	**3542,7 mii locuitori (la începutul anului 2019)**
Populaţia cu reşedinţă obişnuită	**2597,1 mii locuitori (la începutul anului 2021)**
Principalele religii	**ortodoxă (93,34%), protestantă (1,98%), creştină de rit vechi (0,15%), catolică (0,14%), etc.**
Moneda naţională	**Leu moldovenesc** **(cursul mediu de schimb, trimestrul III, 2021:** **1 USD = 17,6 MDL; 1 EUR = 20,1 MDL)**

ABREVIERI

ACECL	Acordul Central European al Comerţului Liber
ACR	Avantajul Comparativ Relevat
AGCS	Acordul General asupra Comerţului cu Servicii
AHPCC	Analiza hazardului şi punctul critic de control
AID	Asociaţia Internaţională pentru Dezvoltare
ALSAC	Acordul de Liber Schimb Aprofundat şi Cuprinzător
ATP	Preferinţe Comerciale Autonome
APC	Acordul de Parteneriat şi Cooperare
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucţie şi Dezvoltare
BIM	Biroul Internaţional al Muncii
BMA	Biroul Migraţie şi Azil
BNM	Banca Naţională a Moldovei
BPN	Bugetul Public Naţional
BNS	Biroul Naţional de Statistică
BPA	Bune practici agricole
BTC	Bariere Tehnice în Comerţ
CBN	Certificatele Băncii Naţionale
CE	Comisia Europeană
CFA	Consumul Final al Autorităţilor Publice
CFP	Consumul Final al Populaţiei
CNPF	Comisia Naţională a Pieţei Financiare
CNT	Capital Normativ Total
CPE	Coeficientul Protecţiei Efective
CSCI	Clasificatorul Standard de Comerţ Internaţional
CSI	Comunitatea Statelor Independente
CT	Contingent Tarifar
DPI	Drepturile Proprietăţii Intelectuale
DST	Drepturi Speciale de Tragere
EAD	Echivalent ad-valorem
FMI	Fondul Monetar Internaţional
INCE	Institutul Naţional de Cercetări Economice
IHH	Indicele Herfendahl-Hirschman

IMM	Întreprinderi Mici şi Mijlocii
IPC	Indicele Preţurilor de Consum
IPP	Indicele Preţului de Producţie
IPPI	Indicele Preţurilor Producţiei Industriale
ISD	Investiţii Străine Directe
IVF	Indicele Volumului Fizic
IVU	Indicele Valorii Unitare
MAIA	Ministerul Agriculturii şi Industriei Alimentare
MAIB	Moldova Agroindbank
MDL	Leu Moldovenesc
MF	Ministerul Finanţelor
MSF	Măsuri sanitare şi fitosanitare
NCMF	Naţiunea cea mai Favorizată
NEER	Rata Nominală Efectivă de Schimb
NPC	Coeficientul Protecţiei Nominale
OCEMN	Organizaţia Cooperării Economice a Mării Negre
ODIMM	Organizaţia pentru Dezvoltarea Întreprinderilor Mici şi Mijlocii
OIM	Organizaţia Internaţională a Migraţiei
OMC	Organizaţia Mondială a Comerţului
ONU	Organizaţia Naţiunilor Unite
PIB	Produsul Intern Brut
RC	Rata de concentrare
REER	Rata Reală Efectivă de Schimb
SGP	Sistemul Generalizat de Preferinţe
TEM	Tendinţe în Economia Moldovei
TN	Transnistria
TVA	Taxa pe Valoare Adăugată
UE	Uniunea Europeană
USD	Dolar SUA
UTA	Unitate teritorial-administrativă
VAB	Valoare Adăugată Brută
VMS	Valorile Mobiliare de Stat

TABELE

Tabelul 1.1. Activitatea sectorului industrial în ianuarie – septembrie 2021
Tabelul 1.2. Principalele tipuri ale producţiei animaliere, ianuarie – septembrie 2021, %
Tabelul 1.3. Structura investiţiilor în active imobilizate în perioada ianuarie – septembrie 2021
Tabelul 1.4. Structura investiţiilor în active imobilizate pe surse de finanţare în perioada ianuarie – septembrie 2021
Tabelul 1.5. Volumul mărfurilor transportate în perioada ianuarie – septembrie 2021
Tabelul 1.6. Numărul de pasageri transportaţi pe moduri de transport public ianuarie – septembrie 2021
Tabelul 1.7. Turişti şi excursionişti participanţi la turismul organizat prin intermediul agenţiilor de turism şi a turoperatorilor
Tabelul 4.1 Balanţa de plăţi a Republicii Moldova (conform MBP6), agregate principale (mil. USD)
Tabelul 5.1. Indicii de creştere a numărului de întreprinderi înregistrate şi radiate în T II 2016-2021 faţă de perioada similară a anului precedent, %

FIGURI

Figura 1.1. Evoluţia PIB în ianuarie-septembrie 2009-2021,%
Figura 1.2. Contribuţia componentelor de resurse la formarea PIB în ianuarie - septembrie 2021 şi la creşterea acestuia faţă de ianuarie - septembrie 2021, %
Figura 1.3. Contribuţia componentelor de utilizări la formarea PIB în perioada ianuarie - septembrie 2021 şi la creşterea acestuia faţă de ianuarie - septembrie 2020, %
Figura 1.4. Indicii producţiei industriale în ianuarie-septembrie 2009-2021,%
Figura 1.5. Evoluţia volumului producţiei agricole în ianuarie-septembrie 2009-2021,%
Figura 1.6. Indicele roadei medii la hectar la principalele culturi agricole în primele 9 luni ale anului 2021, faţă de perioada similară a anului precedent, %
Figura 2.1.1. Ritmul anual de creştere a IPC
Figura 2.1.2. Ritmul anual de creştere al IPC şi inflaţiei de bază, %
Figura 2.1.3. Ritmul anual de creştere a preţurilor producţiei industriale şi a componentelor sale, %
Figura 2.1.4. Ritmul anual de creştere a preţurilor la combustibili, %
Figura 2.1.5. Evoluţia cursului nominal de schimb mediu lunar al MDL comparativ cu USD şi EURO
Figura 2.2.1. Evoluţia ratelor la instrumentele de politică monetară ale Băncii Naţionale a Moldovei
Figura 2.2.2. Structura masei monetare M3 în perioada anilor 2019-2021, %
Figura 3.1.1. Dinamica veniturilor şi a cheltuielilor publice în anul 2021, mil. MDL, %
Figura 3.1.2. Structura veniturilor în BPN în 2021, mil. MDL, %
Figura 3.1.3. Executarea bugetului de stat în trimestrul III, 2021, mil. MDL
Figura 3.1.4. Structura cheltuielilor în BPN în trimestrul III, 2021, %
Figura 3.1.5. Deficitul finanţelor publice, mil. MDL
Figura 3.1.6. Datoria sectorului public, mil. MDL
Figura 3.1.7. Dinamica şi ponderea datoriei de stat în anul 2021

Figura 3.2.1. Evoluţia calităţii activului bancar
Figura 3.2.2. Evoluţia portofoliului de credite, mil.MDL
Figura 3.2.3. Volumul creditelor noi acordate după valute, mil.MDL
Figura 3.2.4. Evoluţia creditelor după valuta în care sunt acordate şi categoria debitorilor
Figura 3.2.5. Evoluţia calităţii capitalului bancar
Figura 3.2.6. Nivelul lichidităţii sectorului bancar
Figura 3.2.7. Evoluţia rentabilităţii şi profitabilităţii bancare
Figura 3.2.8. Evoluţia creditelor neperformante în sectorul bancar
Figura 3.2.9. Evoluţia structurii depozitelor atrase de bănci
Figura 3.2.10. Evoluţia marjei bancare nete, a ratelor medii ale dobânzii la depozite şi la credite noi atrase în MDL şi valută străină, %
Figura 3.2.11. Dinamica activităţii OCN în al III-lea trimestru 2020-2021, mld. MDL
Figura 4.1. Poziţia investiţională internaţională în dinamică, pe trimestre, mil.USD
Figura 4.2. Investiţiile directe, capital propriu acumulat pentru trimestrul III, a anului 2021 pe activităţi economice, %
Figura 4.3. Transferuri de mijloace băneşti din străinătate în favoarea persoanelor fizice efectuate prin băncile din Republica Moldova pe trimestre, în anii 2015-2021, mil.USD
Figura 4.4. Tendinţele exportului, importului şi soldul balanţei comerciale, în perioada ianuarie-septembrie 2021, mil. USD
Figura 4.5. Structura exportului de mărfuri pe grupe de ţări, în perioada ianuarie-septembrie 2021, %
Figura 4.6. Principalele ţări partenere ale Republicii Moldova, în perioada ianuarie-septembrie 2021, %
Figura 4.7. Exporturile cu mărfuri pe principale secţiuni, în perioada ianuarie-septembrie a. 2021, %
Figura 4.8. Importurile cu mărfuri pe grupe de ţări, în perioada ianuarie-septembrie aa.2016-2021, %
Figura 4.9. Principalii parteneri comerciali, ponderea în total import în perioada ianuarie-septembrie a. 2021, %
Figura 4.10. Structura importurilor, pe secţiuni de mărfuri în perioada ianuarie-septembrie a. 2021, %
Figura 5.1. Evoluţia numărului de întreprinderi înregistrate şi radiate în T II 2016-2021, unit.
Figura 5.2. Dinamica numărului net de întreprinderi nou create în Registrul de Stat, T II 2016-2021
Figura 6.1. Mişcarea naturală a populaţiei în perioada T I 2019 – T III 2021, pe trimestre
Figura 6.2. Evoluţiile numărului populaţiei ocupate, al şomerilor şi a ratelor de ocupare şi a şomajului populaţiei de 15 ani şi peste, în T III din anii 2016-2021
Figura 6.3. Dinamica salariului nominal în sectorul bugetar şi în cel real în perioada T I 2018 – T III 2021, MDL

PRINCIPALELE EVENIMENTE POLITICE, ECONOMICE ŞI SOCIALE DIN REPUBLICA MOLDOVA

Trimestrul III al anului 2021 a fost marcat de o serie de evenimente importante atât de ordin politic, cât şi economic şi social

5 iulie

Ministerul Finanţelor şi Agenţia de Dezvoltare Regională Centru (ADR Centru) au semnat Acordul adiţional de implementare pentru proiectul „Îmbunătăţirea infrastructurii de apă în Moldova Centrală, faza II". Documentul este în conformitate cu prevederile Acordului Suplimentar de Finanţare şi Acordului de Grant, încheiate la 12 ianuarie 2021, între Banca germană Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW), Republica Moldova şi ADR Centru. Contribuţia financiară nerambursabilă oferită de KfW este în valoare de 10 mil. EUR. Scopul proiectului constă în îmbunătăţirea condiţiilor de trai ale populaţiei prin minimizarea riscurilor pentru sănătate şi utilizarea eficientă a resurselor naturale prin dezvoltarea/extinderea serviciilor de alimentare cu apă în cazul dat a circa 5 localităţi rurale la apeductul Chişinău-Străşeni-Călăraşi.

11 iulie

Au avut loc alegeri parlamentare anticipate, fiind cel de-al XI-lea scrutin parlamentar de la declararea independenţei. La alegeri au participat 1 480 965 de alegători, rata participării fiind de 52,3%. În buletinul de vot au fost înregistraţi 23 de concurenţi electorali, dintre care două blocuri electorale, 20 de partide politice şi un candidat independent. Partidul Acţiune şi Solidaritate a acumulat 52,8% din voturi, fiind urmat de Blocul Comuniştilor şi Socialiştilor - 27,2% şi Partidul Politic „Şor" – 5,8%.

26 iulie

A avut loc şedinţa de constituire a Parlamentului de legislatura a XI-a, la care şi-au înregistrat prezenţa 91 din 101 de deputaţi aleşi. Şedinţă a fost prezidată de cel mai în vârstă deputat, Eduard Smirnov.

29 iulie

Au fost au fost constituite trei fracţiuni parlamentare: Fracţiunea Partidului Politic "Partidul Acţiune şi Solidaritate" cu 63 de deputaţi, Fracţiunea "Blocul Comuniştilor şi Socialiştilor" cu 32 de deputaţi şi Fracţiunea parlamentară a Partidului Politic "Şor" cu 6 deputaţi în componenţa sa. Igor Grosu a fost ales Preşedinte al Parlamentului de legislatura a XI-a.

30 iulie

Agenţia de Intervenţie şi Plăţi pentru Agricultură a semnat contracte de finanţare în sumă de 12,5 mil. MDL pentru proiecte de îmbunătăţire a nivelului de trai şi de muncă în mediul rural. Documentele au fost semnate cu reprezentanţii a 11 primării, care au aplicat pentru finanţare în cadrul celui de-al treilea apel. Proiectele vizează renovarea/reabilitarea clădirilor publice, achiziţionarea de vehicule şi echipament de deszăpezire şi întreţinere a spaţiilor verzi, reabilitarea drumurile publice şi extinderea/reabilitarea sistemelor de canalizare.

30 iulie

Comitetul executiv al Băncii Naţionale a Moldovei a decis cu vot unanim majorarea ratei de bază aplicată la principalele operaţiuni de politică monetară pe termen scurt cu 1,0 p.p. până la 3,65% anual. De asemenea au crescut cu 1,0 p.p. ratele de dobândă la creditele overnight până la nivelul de 6,15% şi ratele de dobândă la depozitele overnight până la nivelul de 1,15%. Norma rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în lei moldoveneşti şi în valută neconvertibilă se menţine la nivelul actual de 26,0% din baza de calcul. S-a decis menţinerea normei rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în valută liber convertibilă în mărime de 30,0% din baza de calcul.

6 august

Prim-ministrul Natalia Gavrilița şi noul Cabinet de miniştri au primit votul de învestitură din partea Legislativului şi au depus jurământul în faţa preşedintelui Republicii Moldova, Maia Sandu. Noul Cabinet de miniştri va avea 13 ministere: Ministerul Afacerilor Externe şi Integrării Europene, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Agriculturii şi Industriei Alimentare, Ministerul Infrastructurii şi Dezvoltării Regionale, Ministerul Mediului, Ministerul Apărării, Ministerul Economiei, Ministerul Educaţiei şi Cercetării, Ministerul Culturii, Ministerul Finanţelor, Ministerul Justiţiei, Ministerul Sănătăţii şi Ministerul Muncii şi Protecţiei Sociale.

12 august

Guvernul a aprobat alocarea a 960 mii MDL din bugetul de stat pentru susţinerea programelor raionale şi municipale de granturi, destinate organizaţiilor de tineret şi grupurilor de iniţiativă ale tinerilor. Proiectul vine în contextul Zilei Internaţionale a Tineretului şi are drept scop sporirea nivelului de activism civic, dezvoltarea abilităţilor antreprenoriale în rândul tinerilor, promovarea activităţii de voluntariat ş.a. Subvenţiile din partea statului vor ajunge la autorităţile locale din 15 raioane şi municipii din ţară, care, la rândul lor, le vor redistribui organizaţiilor de tineret.

19 august

Republica Moldova va obține un grant din partea Japoniei, în valoare de 100 mil. JPY, echivalentul a circa 800 mii EUR. Executivul a aprobat proiectul de lege privind ratificarea Acordului de grant, întocmit prin schimb de note, dintre Guvernul Republicii Moldova şi Guvernul Japoniei. Grantul oferit de Guvernul Japoniei va contribui la fortificarea capacităţilor sistemului de sănătate al Republicii Moldova prin procurarea echipamentelor, produselor sau serviciilor medicale.

24 august

Parlamentul a aprobat în lectura a doua Proiectul de modificare a Legii privind piaţa produselor petroliere. Documentul prevede că Agenţia Naţională pentru Reglementare în Energetică (ANRE) va stabili preţurile maxime de comercializare cu amănuntul a produselor petroliere principale de tip standard în fiecare zi lucrătoare. Preţurile maxime de comercializare cu amănuntul a produselor petroliere principale de tip standard se vor publica pe pagina web oficială a agenţiei. În acelaşi timp, ANRE va elabora Metodologia de calcul şi aplicare a preţurilor la produsele petroliere în conformitate cu Normele generale de calcul şi aplicare a preţurilor la produsele petroliere principale de tip standard. Totodată, capacitatea obligatorie de depozitare pe care trebuie să o îndeplinească un importator se micşorează de 5 ori de la 5000 m3 la 1000 m3.

24 august

Legislativul a aprobat, în lectura finală Proiectul de lege cu privire la Codul vamal. Noul Cod vamal a fost adoptat în vederea sistematizării legislaţiei vamale a Republicii Moldova, care cuprinde actualul Cod vamal, Legea cu privire la tariful vamal şi Legea cu privire la introducerea şi scoaterea bunurilor de pe teritoriul Republicii Moldova de către persoane fizice. Astfel Codul vamal va conţine 11 titluri, fiecare titlu fiind împărţit în capitole, iar acestea – în secţiuni. Noul Cod vamal va intra în vigoare la 1 ianuarie 2023.

25 august

Guvernul a aprobat un nou Cod al transportului feroviar. Noul Cod prevede restructurarea sectorului feroviar, excluderea monopolului, liberalizarea serviciilor de transport feroviar, crearea unui climat investiţional echitabil în ramură, etc. Totodată, va fi instituită Autoritatea Feroviară ca organ de control şi monitorizare a sectorului. Statul va avea dreptul să examineze posibilitatea compensării unor cheltuieli şi investiţii efectuate de operatorii de transport feroviar de pasageri, prin subvenţionarea acestora. Pe lângă aceasta, vor fi stabilite mecanisme mai riguroase de protecţie a drepturilor pasagerilor, astfel asigurând calitatea serviciilor de transport.

25 august

Executivul a aprobat Conceptul serviciului guvernamental de livrare (MDelivery), prin intermediul căruia cetăţenii Republicii Moldova vor putea primi la locul de reşedinţă acte şi alte documente solicitate de la instituţiile de stat. Platforma informaţională MDelivery va fi dezvoltată prin conexiunea celor trei subiecţi: prestatorul serviciului public, beneficiarul serviciului public şi furnizorul de servicii poştale. Platforma dată va diminua costurile şi va eficientiza procesul de livrare a rezultatului serviciului public spre beneficiar. Costurile anuale pentru administrarea serviciului MDelivery se estimează la circa 400 mii MDL, care vor fi acoperite din contul bugetului de stat, prin finanţarea centralizată a Instituţiei publice „Agenţia de Guvernare Electronică".

28 august

Natalia Gavriliţa şi Denys Shmyhal au semnat Protocolul cu privire la amendarea Acordului privind comerţul liber dintre Guvernul Republicii Moldova şi Cabinetul de Miniştri al Ucrainei. Se aşteaptă că documentul va facilita investiţiile. Astfel, producătorii autohtoni vor putea importa materii prime şi componente originare din Ucraina pentru a le prelucra în Republica Moldova, iar ulterior vor exporta produsul final în statele membre UE, însoţindu-l de certificatele de origine moldovenească fără taxă sau cu taxa vamală redusă, conform regimului preferenţial existent.

3 septembrie

În vederea atenuării riscurilor şi presiunilor proinflaţioniste, Comitetul executiv al Băncii Naţionale a Moldovei a decis cu vot unanim majorarea ratei de bază aplicată la principalele operaţiuni de politică monetară pe termen scurt cu 1,0 p.p. până la 4,65% anual. De asemenea au crescut cu 1,0 p.p. ratele de dobândă la creditele overnight până la nivelul de 7,15% şi ratele de dobândă la depozitele overnight până la nivelul de 2,15%. Norma rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în lei moldoveneşti şi în valută neconvertibilă se menţine la nivelul actual de 26,0% din baza de calcul. S-a decis menţinerea normei rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în valută liber convertibilă în mărime de 30,0% din baza de calcul.

8 septembrie

Cabinetul de miniştri a aprobat Hotărârea privind instituirea Sistemului informaţional „Registrul de stat al serviciilor publice". Astfel, serviciile publice prestate de autorităţile din republică vor fi înregistrate într-un sistem informaţional, care va fi administrat în mod transparent şi cu maximă comoditate pentru beneficiari – cetăţeni şi mediul de afaceri. Sistemul dat va permite îmbunătăţirea şi eficientizarea procesului de prestare a serviciilor publice şi constituirea unei baze informaţionale pentru dezvoltarea Portalului guvernamental unic al serviciilor publice. Pentru primul an de creare a Registrului vor fi alocate mijloace în valoare de aproximativ 1,8 mil. MDL din Proiectul „Modernizarea serviciilor guvernamentale", implementat de Agenţia de Guvernare Electronică cu suportul Grupului Banca Mondială. Costurile anuale pentru administrarea Registrului de stat al serviciilor publice sunt estimate la circa 300 mii MDL, care vor fi alocaţi din bugetul de stat prin finanţarea centralizată a Agenţiei de Guvernare Electronică.

8 septembrie

Guvernul a aprobat majorarea pensiei minime pentru limita de vârstă la 2000 MDL şi indexarea pensiilor cu 3,86% de la 1 octombrie curent. Majorarea de pensii este acoperită din contul bugetului naţional. Costul creşterii de pensii este de 521 mil. MDL în 2021 şi se estimează a fi de 2,1 mlrd. MDL în anul 2022.

14 septembrie

Comisia Europeană a aprobat debursarea grantului în valoare de 36 mil. EUR pentru Republica Moldova. Resursele financiare sunt destinate combaterii pandemiei COVID-19, şi anume redresării economice şi realizării reformelor. Suma debursată vine ca suport direct bugetului şi este parte a Planului de recuperare economică pentru Moldova în valoare de 600 mil. EUR, care va ajunge în bugetul statului în decurs de trei ani sub formă de granturi, credite, garanţii şi asistenţă macrofinanciară.

14 septembrie

Guvernul a aprobat ratificarea Acordului de finanţare dintre Republica Moldova şi Asociaţia Internaţională pentru Dezvoltare privind Proiectul „Răspuns de Urgenţă la COVID-19 – finanţare adiţională", care prevede o finanţare adiţională în valoare de 24,8 mil. EUR, sub formă de credit, pentru implementarea procesului de imunizare împotriva infecţiei COVID-19 la nivel naţional. Potrivit acordului, finanţarea va acoperi costurile pentru achiziţia de vaccinuri, investiţii în sistemele lanţului frigorific, dezvoltarea sistemelor informaţionale în sănătate, gestionarea deşeurilor medicale şi acordarea de asistenţă tehnică. Termenul de implementare a Acordului este până la data de 30 aprilie 2023.

16 septembrie

Parlamentul a aprobat proiectul privind constituirea grupurilor parlamentare de prietenie cu alte ţări în vederea asigurării unei cooperări eficiente a Parlamentului Republicii Moldova cu parlamentele altor state. Conform documentului, în total vor fi create 45 de grupuri de prietenie cu alte ţări.

22 septembrie

Guvernul a aprobat Proiectul de lege privind punerea în aplicare a alocării Drepturilor Speciale de Tragere (DST) de către Fondului Monetar Internațional (FMI). Astfel, Republica Moldova va putea utiliza cele 165,3 mil. DST, echivalentul a circa 236 mil. USD, resursele financiare fiind destinate finanțării deficitului bugetar. Alocarea DST oferă active lichide țărilor membre, fără obligații de rambursare sau anulare. Conform procedurilor FMI, fiecare stat membru urmează să achite o dobândă trimestrială și un comision anual. Rata dobânzii DST este flotantă și la data de 20 septembrie 2021 a constituit 0,05%. Rata comisionului anual tot este flotantă, constituind circa o miime dintr-un procent. Alocarea de DST este o sursă nerambursabilă, iar cheltuielile aferente deservirii acestora se vor efectua de la bugetul de stat

23 septembrie

Legislativul a votat proiectul de lege prin care este diminuată până la 6% cota Taxei pe Valoare Adăugată pentru industria HoReCa pe perioada stării de urgență și stării de urgență în sănătate publică. Astfel, companiile HORECA beneficiază de reducerea TVA de la 1 octombrie.

REZUMATUL EDIŢIEI

Producţia

Produsul intern brut în perioada ianuarie – septembrie 2021 a însumat cifra de 174 071 mil. MDL, marcând o creştere faţă de perioada corespunzătoare a anului precedent cu 10,3%. Însă, este important de menţionat că perioada ianuarie – septembrie 2020 comparativ cu perioada similară a anului 2019 a înregistrat o reducere cu 8,2%.

Industria în primele nouă luni ale anului 2021, a înregistrat o creştere de 12,9% comparativ cu perioada similară a anului precedent, care a avut diminuări cu 6,8% faţă de primele nouă luni ale anului 2019, fiind afectată de consecinţele pandemice. Acest fapt se datorează sporirii industriei prelucrătoare, ce în perioada menţionată a crescut cu 11,7% f.p.s.a.p., industriei extractive cu o creştere de 11,9% f.p.s.a.p. şi a producţiei şi furnizării de energie electrică şi termică, gaze, apă caldă şi aer condiţionat ce de asemenea a avut creşteri cu 19,9% f.p.s.a.p.

Producţia globală agricolă în gospodăriile de toate categoriile pentru perioada primelor nouă luni ale anului 2021 a însumat 27039,0 mil. MDL (în preţuri curente), astfel înregistrând o creştere cu 20,5% (în preţuri comparabile) faţă de perioada similară a anului 2020. Însă, merită a fi menţionat faptul că perioada ianuarie – septembrie 2020 a avut o reducere semnificativă de 25,3% faţă de aceeaşi perioadă a anului 2019, ca urmare a unei secete severe ce a afectat sectorul dat. Rezultatul obţinut în primele nouă luni ale anului 2021 se datorează în mare parte creşterii producţiei vegetale, ce în perioada dată a crescut cu 34,9% f.p.s.a.p. Însă, în acelaşi timp, producţia animalieră s-a diminuat cu 4,7% f.p.s.a.p.

În primele 9 luni ale anului 2021 ***investiţiile în active imobilizate*** au atins cifra de 18 264.3 mil. MDL (în preţuri curente), ce reprezintă o creştere cu 16,6% (în preţuri comparabile) comparativ cu perioada similară a anului precedent (este important de menţionat că perioada ianuarie – septembrie 2020 a înregistrat o diminuare cu 4,4% faţă de aceeaşi perioadă a anului 2019). Creşterea dată se datorează în mare parte investiţiilor în imobilizări corporale, care constituind 97,8% sau 17 854,6 mil. MDL din totalul investiţiilor în perioada dată au crescut cu 16,4% f.p.s.a.p.

În primele nouă luni ale anului 2021 ***volumul de mărfuri transportate*** pe toate tipurile de transport au atins cifra de 13,5 mil. tone de mărfuri sau comparativ cu perioada similară anului precedent cu 14,0% mai mult (sau constituind 98,0% din volumul mărfurilor transportate în perioada ianuarie – septembrie 2019). De asemenea, şi parcursul mărfurilor care a atins cifra de 3722,4 mil. tone-km, în perioada respectivă a crescut cu 10,9% f.p.s.a.p.

În ianuarie – septembrie 2021 ***turiştii şi excursioniştii*** care au profitat de serviciile acordate de agenţiile de turism şi a turoperatorilor au atins cifra de 264,2 mii, sau altfel spus, au constituit o creştere de 3,2 ori comparativ cu aceeaşi perioadă a anului precedent şi doar cu 25,7% comparativ cu ianuarie – septembrie 2019.

Preţuri şi rate de schimb

Revenirea treptată a economiei după perioadele de carantină, precum şi blocajele din lanţurile de producţie şi aprovizionare mondiale generează în continuare presiuni inflaţioniste pe piaţa internă. ***În primele nouă luni ale anului 2021 rata anuală a inflaţiei a fost de 2,9%*** f.p.s.a.p., înregistrând o decelerare de ritm, cu 1,9 p.p. sub nivelul înregistrat în perioada similară a anului precedent.

În primele nouă luni ale anului 2021 şi rata inflaţiei de bază îşi accelerează ritmului de creştere. În trimestrul III, 2021 rata inflaţiei de bază a constituit 4,7% f.p.s.a.p. fiind în creştere cu 1,9 p.p. peste nivelul înregistrat în perioada similară a anului precedent.

Preţurile producţiei industriale cresc şi în a doua jumătate a anului 2021 înregistrând ritmuri de creştere ascendente faţă de perioada similară a anului precedent. Ritmul de creştere a indicelui anual al preţurilor producţiei industriale în trimestrul III, a crescut comparativ cu perioada similară a anului precedent cu 5,8 p.p. şi a atins nivelul de 7,8%.

Creşteri semnificative au înregistrat preţurile atât la producţia industrială cât şi la producţia agricolă, în creştere fiind şi preţurile producătorilor în construcţii şi cele la combustibili.

Moneda naţională în primele nouă luni al anului 2021 se depreciază faţă de principalele valute de referinţă. La deprecierea leului au contribuit fluctuaţiile dolarului american pe pieţele internaţionale, cererea sporită de valută pe piaţa internă şi intervenţiile BNM pe piaţa valutară în calitate de cumpărător de valută. În trimestrul III 2021, cursul mediu nominal de schimb faţă de principalele valute de referinţă a fost de 17,8 MDL/USD şi 21,0 MDL/EUR, depreciindu-se comparativ cu perioada similară a anului precedent cu 6% faţă de dolarul SUA şi cu 7% faţă de moneda unică europeană.

Politica monetară

În a doua jumătate a anului 2021, în vederea atenuării impactului negativ al accelerării creşterii preţurilor de consum BNM a majorat treptat ***rata de bază*** aplicată la principalele operaţiuni de politică monetară pe termen scurt cu 2,0 puncte procentuale, în luna iulie până la 3,65 % şi în septembrie până la 4,65%.

Volumul activelor oficiale de rezervă s-a majorat la finalul trimestrului III cu 4,7% şi a constituit 3 961,82 mil. USD corespunzînd tuturor cerinţelor de adecvare şi asigurând un nivel suficient de acoperire a importurilor de mărfuri şi servicii.

Masa monetară se reduce. Înăsprirea condiţiilor monetare are ca efect diminuarea ritmului de creştere a masei monetare. În trimestrul III, 2021 ritmul de creştere a masei monetare deşi se încă la cote înalte dar se încetineşte comparativ cu perioadele anterioare.

Finanţele publice

În prime nouă luni ale anului 2021, veniturile bugetului public naţional au înregistrat creşteri cu 21,2% mai mult decât veniturile acumulate în aceeaşi perioadă a anului 2020. Iar, partea de cheltuieli a bugetului public naţional în trimestrul III 2021 s-a realizat în sumă de 56523,5 mil. MDL, fiind în creştere cu 13,1% comparativ cu perioada similara a anului 2020. Totodată, cheltuielile realizate din BPN în primele nouă luni ale anului 2021, au sporit cu ritmuri inferioare veniturilor încasărilor susţinute preponderent de ponderea cheltuielilor sociale - în jur de 76% (mai mult cu 3 p.p. f.p.s.a.p.) din valoarea totală a cheltuielilor publice realizate în perioada dată. Executarea bugetului public naţional în primele luni ale anului 2021 a fost înregistrat un deficit în mărime de 2446,7 mil. MDL, în scădere cu 54,2% comparativ cu perioada similară a anului precedent. În primele nouă luni ale anului 2021, se atestă o majorare a datoriei sectorului public în PIB (32,9%) cu 0,4 p.p, f.p.s.a.p, sau cu o diminuare cu 2,3 p.p. faţă de finele anului 2020. Ponderea datoriei de stat la valoarea nominală în PIB, a constituit 31,1% din PIB, înregistrând o creştere cu 1,8 p.p. în raport cu situaţia de la sfârşitul anului 2020.

Sectorul bancar

În pofida cadrului macroeconomic nefavorabil cauzat de pandemia corona virus resimţite în ultimii doi ani, activitatea sectorului bancar autohton se menţine în general stabil în primele nouă luni ale anului 2021. Trendul ascendent la cei mai importanţi indicatori prudenţiali ai sectorului bancar: profitabilitate, lichiditate şi solvabilitate se menţin în limite prudenţiale primele nouă luni ale anului 2021, înregistrând niveluri adecvate. În acest context, în urma analizei elucidăm cele mai importante tendinţe în primele nouă luni ale anului 2021:

- *Profitabilitatea băncilor comerciale* a crescut cu 44,1% în septembrie 2021 faţă de perioada similară a anului 2020. Această majorare se datorează principalei componente a activităţii operaţionale - venituri din dobânzi cu 12,5% sau cu 405 mil. MDL f.p.s.a.p şi majorării veniturilor din onorarii şi comisioane, cunoscând o dinamică pozitivă;
- *Lichiditatea sectorului bancar* se menţine în limitele prudenţiale. Ponderea activelor lichide (principiul II al lichidităţii) înregistrează 48,62%, mai puţin cu 1 p.p. faţă de septembrie 2020. Totuşi, majoritatea băncilor comerciale înregistrează un coeficient destul de înalt, ceea ce duce la un exces de lichiditate bancară;
- *Rata fondurilor proprii totale per sector bancar se menţine în continuare la nivel înalt.* Astfel, nivelul de capitalizare pentru 11 bănci comerciale din sector, în septembrie 2021, înregistrează valori superioare de 26,1%, (în descreştere cu 1,2 p.p. faţă de septembrie 2020) ceea ce indică condiţii de funcţionare echitabilă pentru băncile autohtone;
- *Revigorare a activului bancar* în septembrie 2021, cu 16% faţă de septembrie 2020. Pe parcursul anului 2021 toate băncile din sistemul bancare, înregistrează majorări la valoarea activelor respectiv şi activele ponderate la risc au avut o creştere semnificativă. Astfel, lider la acest capitol pot fi menţionate trei bănci: BC „MOLDOVA - AGROINDBANK" S.A. însumă de 35346,5 mil. MDL, BC „Moldindconbank" S.A. însumă cu 23331,7 mil. MDL, urmat de BC Victoriabank S.A. cu 16150,9 mil. MDL.
- *Ritmul de creştere a creditelor noi acordate* în luna septembrie 2021 s-a majorat cu 36,2% faţă de p.s.a.p., această ascensiune se datorează creşterea creditelor în monedă naţională cu 54,2% f.p.s.a.p. Prin urmare, după termenele cele mai solicitate au fost creditele cu termene de la 2 până la 5 ani, cu o pondere de 57,3% în totalul creditelor acordate. Volumul acestor credite acordate persoanelor juridice a constituit 37,6 % din totalul creditelor.
- *Majorarea volumului depozitelor noi atrase cu 4,3% f.p.s.a.p.* Volumul depozitelor noi atrase a constituit 2804,13 mil. MDL la sfârşitul luni septembrie 2021 cu 4,3% mai mult f.p.s.a.p. Pe categorii de clienţi, o pondere semnificativă le-a revenit depozitelor atrase de la persoanele fizice (63% din totalul depozitelor în MDL atrase).

Totuşi, obiectivul primordial al managementului băncii centrale în perioada pandemiei COVID-19, rămâne a fi buna funcţionare a procesului de digitalizare pentru facilitarea serviciilor bancare şi de plăţi, care deserveşte astăzi economia.

Sectorul extern

Soldul contului curent al balanţei de plăţi a Republicii Moldova, în trimestrul III 2021, a înregistrat un deficit de 400,38 mil. USD. Raportat la PIB, contul curent a constituit 10,2% (faţă de 9,5% în perioada similară a anului 2020). ***Soldul balanţei comerţului exterior cu servicii*** a totalizat 136,33 mil. USD, fiind în creştere faţă de trimestrul III 2020, cu 18,6%.

Contul de capital, comparativ cu trimestrul III a. 2020. a crescut cu 4,8% şi a înregistrat un deficit de 26,63 mil. USD. ***Contul financiar*** al balanţei de plăţi în trimestrul III 2021, a înregistrat intrări nete de capital în valoare de 368,99 mil. USD, ca urmare a diminuării nete a activelor financiare ale rezidenţilor cu 28,28 mil. USD, precum şi a majorării nete a angajamentelor rezidenţilor faţă de nerezidenţi, în sumă de 340,71 mil. USD.

Poziţia investiţională internaţională a Republicii Moldova, a constituit 5692,27 mil. USD, soldul net debitor aprofundându-se faţă de sfârşitul anului 2020 cu 4,9%. Raportată la PIB, poziţia investiţională internaţională a constituit 43,4%. ***Volumul transferurilor băneşti*** din străinătate în Republica Moldova prin intermediul băncilor în favoarea persoanelor fizice, în trimestrul III a. 2021 a constituit 406,68 mil. USD, fiind în descreştere cu 4,1% faţă de perioada similară a anului precedent.

Valoarea comerţului exterior cu bunuri în perioada ianuarie-septembrie a anului 2021, a înregistrat o creştere cu circa 29% faţă de perioada similară a anului precedent. Astfel volumul comerţului extern de bunuri în această perioadă a constituit 7176 mil. USD, înregistrând creştere atât la exporturi cu circa 21,2%, cât şi la importuri cu 32,4%.

Deficitul balanţei comerciale a constituit o valoare de valoare de 2969,4 mil. USD, sau cu 41,8% mai mult, comparativ cu cel înregistrat în aceeaşi perioadă din anul 2020. ***Gradul de acoperire a importurilor cu exporturi*****,** în ianuarie-septembrie 2021, a fost de 41,5%.

Mediul de afaceri

Numărul întreprinderilor înregistrate în T II al anului 2021 a marcat o creştere semnificativă de 60,9% comparativ cu anul precedent. Astfel, potrivit datelor Agenţiei Serviciilor Publice, în Registrul de stat în T II 2021, au fost înregistrate 1730 întreprinderi noi.

În al II-lea trimestru al anului curent, numărul întreprinderilor radiate s-a diminuat semnificativ faţă de perioada similară a anului precedent. Astfel, din Registrul de stat în T II 2021 au fost radiate 1373 de întreprinderi, cu -46,8% mai puţin comparativ cu aceeaşi perioadă a anului precedent.

Sectorul social

Situaţia demografică. În T III din anul 2021 numărul născuţilor-vii total pe ţară a constituit 19593 pers., fiind în scădere cu 2433 copii sau cu 11,0% comparativ cu T III din anul precedent, rata natalităţii a fost de 10,0 născuţi-vii la 1000 locuitori, fiind în scădere cu 1,2 p.p. f.p.s.a.p. Numărul de decedaţi a constituit 32493 pers., înregistrând o creştere de 4194 pers. sau 14,8% f.p.s.a.p., iar rata mortalităţii a ajuns la 16,6 decedaţi la 1000 locuitori, în creştere cu 2,2 p.p. f.p.s.a.p. Numărul căsătoriilor total pe ţară în T III din anul 2021 a constituit 16134, majorându-se cu 4866 sau cu 43,2% f.p.s.a.p., iar rata nupţialităţii a constituit 8,3 căsătorii la 1000 locuitori, cu 2,6 p.p. mai mult f.p.s.a.p. Indicatorul în cazul numărului divorţurilor din ţară a constituit 7326, fiind în creştere cu 1254 sau cu 20,7% f.p.s.a.p. Rata divorţialităţii a constituit 3,8 divorţuri la 1000 locuitori, cu 0,7 p.p. mai mult f.p.s.a.p.

Piaţa forţei de muncă. În T III din anul 2021, *forţa de muncă,* care include populaţia ocupată şi şomerii, a constituit 908,3 mii pers., în creştere cu 1,6% f.p.s.a.p. Totodată, *rata de participare la forţa de muncă a populaţiei de 15 ani şi peste* a fost de 42,8%, ceea ce este cu 1,3 p.p. mai mult f.p.s.a.p. *Populaţia ocupată* în T III din anul 2021 a fost de 885,7 mii pers, mai mult cu 2,6% f.p.s.a.p. *Rata de ocupare* a populaţiei de 15 ani şi peste a constituit 41,8%, peste nivelul T III din 2020 (40,1%). *Numărul şomerilor*, definit conform BIM, în T III din anul 2021 a constituit 22,6 mii pers., micşorându-se f.p.s.a.p. cu 7,6 mii persoane sau cu 25,2%. *Rata şomajului (LU1)* la nivelul ţării în T III din anul 2021 a fost de 2,5%, mai mică cu 0,9 p.p. f.p.s.a.p. *Populaţia în afara forţei de muncă* din ţară (de 15 ani şi peste) în T III din anul 2021 a fost de 1212,4 mii persoane, în scădere cu 3,6% f.p.s.a.p., constituind 57,2% din populaţia din aceeaşi grupă de vârstă, mai puţin cu 1,3 p.p. f.p.s.a.p. În T III din anul 2021 grupul NEET a avut o pondere de 16,0% din populaţia din grupa de vârstă de 15-24 ani, 26,0% - în cazul celor cu vârsta de 15-29 ani şi 29,4% - la cei cu vârsta de 15-34 ani.

Remunerarea muncii. În T III 2021, câştigul salarial nominal mediu lunar brut în ţară[1] a fost în mărime de 9175,7 MDL, majorându-se în termeni nominali cu 13,6% f.p.s.a.p., iar în valoare reală a crescut cu 8,3% (cu ajustarea la indicele preţurilor de consum). În sectorul bugetar salariul mediu lunar în T III 2021 a fost în mărime de 7661,0 MDL, în creştere cu 8,9% f.p.s.a.p., iar în sectorul real – 9709,6 MDL, mai mult cu 14,9% f.p.s.a.p. În T III 2021 în toate activităţile economice s-au înregistrat f.p.s.a.p. creşteri ale salariului mediu brut lunar. Creşteri mai puternice au avut loc în: *Sănătate şi asistenţă socială* (+24,4%); *Informaţii şi comunicaţii* (+19,8%); *Activităţi financiare şi de asigurări* (+18,3%). Cele mai mari câştiguri salariale medii brute lunare au fost înregistrate în: *Informaţii şi comunicaţii* (21703,6 MDL - de 2,4 ori mai mare decât salariul mediu pe economie); *Activităţi financiare şi de asigurări* (16684,9 MDL - de 1,8 ori mai mare decât salariul mediu pe economie); *Producţia şi furnizarea de energie electrică şi termică, gaze, apă caldă şi aer condiţionat* (14689,4 MDL - de 1,6 ori mai mare decât salariul mediu pe economie).

Protecţia socială a populaţiei. Conform datelor Casei Naţionale de Asigurări Sociale, numărul pensionarilor aflaţi la evidenţa organelor de protecţie socială la 1 octombrie 2021 a constituit 679,5 mii pers. (din care 64,5% femei) sau cu 10,7 mii pers. mai puţin comparativ cu 1 octombrie 2020. Mărimea medie a pensiei lunare stabilite la 1 octombrie 2021 a constituit 2284,37 MDL, fiind în creştere cu 11,4% faţă de 1 octombrie 2020.

[1] La unităţile din sectorul real cu 4 şi mai mulţi salariaţi şi toate instituţiile bugetare.

Capitolul I

PRODUCŢIA[2]

Produsul intern brut

Produsul intern brut în perioada ianuarie – septembrie 2021 a însumat cifra de 174 071 mil. MDL, marcând o creştere faţă de perioada corespunzătoare a anului precedent cu 10,3%. Însă, este important de menţionat că perioada ianuarie – septembrie 2020 comparativ cu perioada similară a anului 2019 a înregistrat o reducere cu 8,2%.

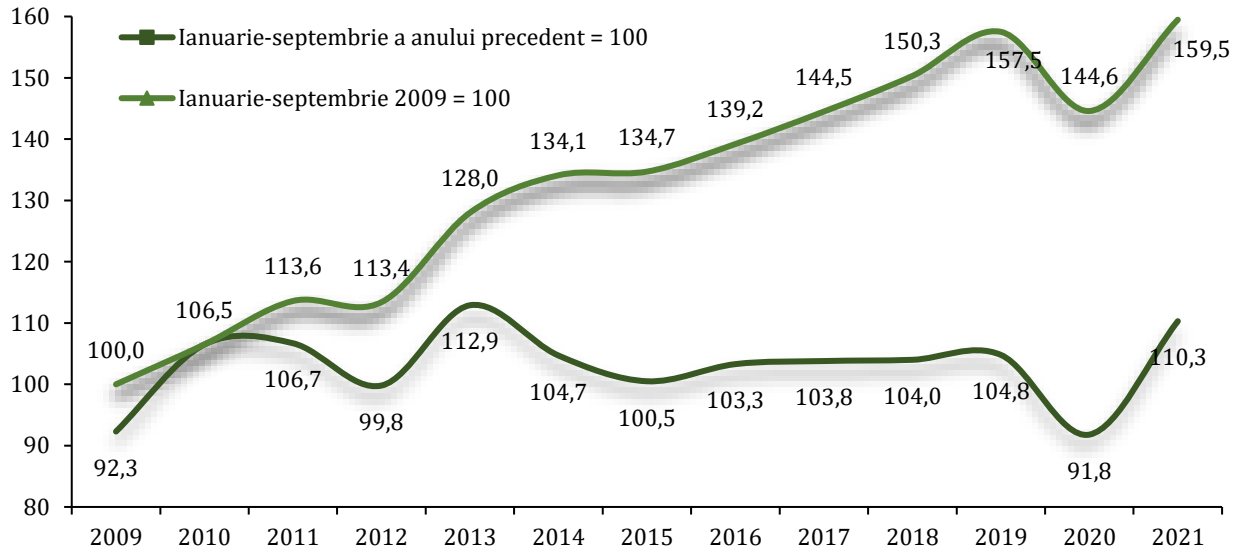

Figura 1.1. Evoluţia PIB în ianuarie-septembrie 2009-2021,%

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Naţional de Statistică

În cadrul categoriilor de resurse, în perioada respectivă la creşterea PIB-ului au contribuit toate activităţile, însă în mod diferit. Activităţile care au contribuit cel mai mult sunt următoarele:

- comerţul cu ridicata şi cu amănuntul; întreţinerea şi repararea autovehiculelor şi a motocicletelor; transport şi depozitare; activităţi de cazare şi alimentaţie publică, cu o pondere de 19,6% la formarea PIB şi o creştere a VAB pe activităţile respective cu 7,6% au contribuit cu 1,5% la creşterea PIB;
- administraţia publică şi apărare; asigurări sociale obligatorii; învăţământ; sănătate şi asistenţa socială cu o pondere de 12,8% la formarea PIB-ului şi o creştere a VAB cu 12,1% a contribuit la creşterea PIB cu 1,5%;
- agricultura, silvicultura şi pescuitul cu o pondere de 9,5% la formarea PIB şi o majorare a VAB pe activităţile respective cu 14,3% au contribuit cu 1,3% la creşterea PIB-ului;
- industria extractivă; industria prelucrătoare; producţia şi furnizarea de energie electrică şi termică, gaze, apă caldă şi aer condiţionat; distribuţia apei; salubritate, gestionarea

[2] *Analiza este prezentată fără datele întreprinderilor si organizaţiilor din partea stângă a Nistrului şi mun. Bender, pe baza statisticilor oficiale, elaborate de către Biroul Naţional de Statistică. În unele cazuri, special menţionate, sunt prezentate datele disponibile vizând regiunea transnistreană, difuzate de către organul de statistică din regiune.*

deşeurilor, activităţi de decontaminare cu o pondere de 13,4% la formarea PIB şi o creştere a VAB pe activităţile respective cu 9,8% au contribuit cu 1,3% la creşterea PIB.

Valoarea adăugată brută total pe economie în ianuarie-septembrie 2021 a contribuit la majorarea PIB cu 7,2% f.p.s.a.p. având o pondere de 85,8% la formarea lui, volumul VAB fiind în creştere cu 8,2%. De asemenea şi Impozitele nete pe produs în perioada respectivă fiind în creştere cu 25,0% f.p.s.a.p. au atins o pondere de 14,2% la formarea PIB-ului şi au contribuit la majorarea lui cu 3,1%.

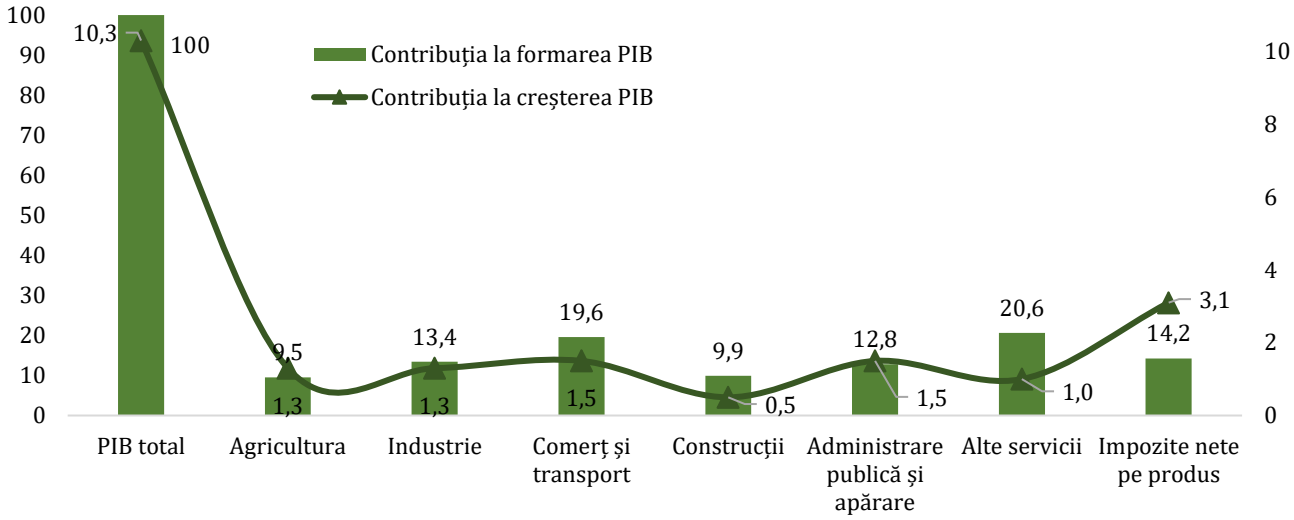

Figura 1.2. Contribuţia componentelor de resurse la formarea PIB în ianuarie - septembrie 2021 şi la creşterea acestuia faţă de ianuarie - septembrie 2021, %

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Naţional de Statistică

Sub aspectul **categoriilor de utilizări**, în perioada ianuarie – septembrie 2021 creşterile se datorează următoarelor categorii:

- Consumul final al gospodăriilor populaţiei – care în perioada dată a înregistrat o majorare a volumului propriu cu 11,5% astfel atingând o pondere de 78,1% din PIB şi o creştere a lui cu 9,0%.
- Formarea brută de capital fix – a crescut în perioada respectivă cu 7,9% şi a tins o cotă din PIB de 26,3% şi a contribuit la creşterea lui cu 2,1%.
- Consumului final al administraţiei publice şi instituţiilor fără scop lucrativ în serviciul gospodăriilor populaţiei - de asemenea în perioada dată a crescut cu 11,5% şi a alcătuit o pondere de 19,4% în PIB, influenţându-l pozitiv cu 2,0%.

Contribuţia negativă de 9,3% a fost înregistrată din partea exportului net de bunuri şi servicii ca urmare a creşterii mai pronunţate a volumului fizic al inputurilor de bunuri şi servicii (+23,1%), comparativ cu exporturile de bunuri şi servicii (+6,5%).

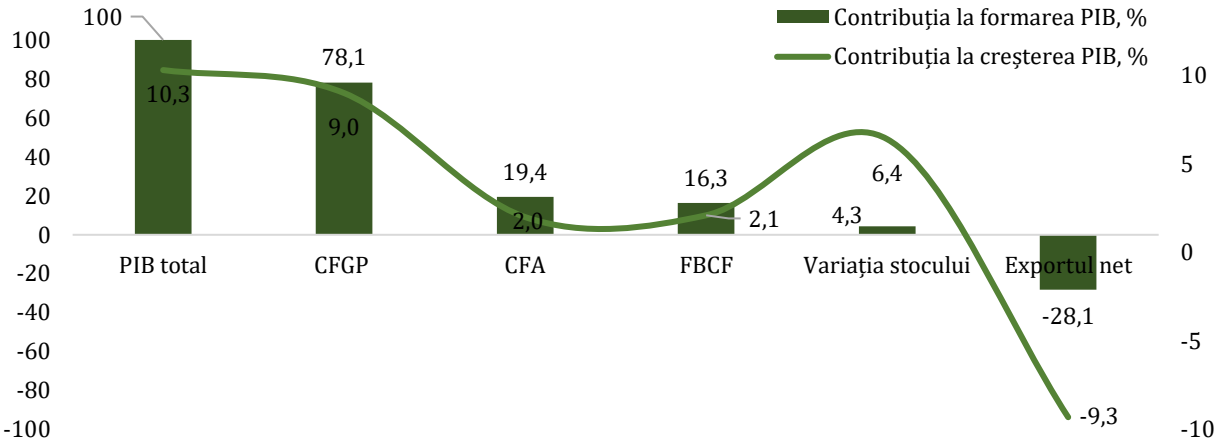

Figura 1.3. Contribuţia componentelor de utilizări la formarea PIB în perioada ianuarie - septembrie 2021 şi la creşterea acestuia faţă de ianuarie - septembrie 2020, %

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Naţional de Statistică

Industria

În perioada ianuarie - septembrie a anului 2021, industria a înregistrat o creştere de 12,9% comparativ cu perioada similară a anului precedent, care a avut diminuări cu 6,8% faţă de primele nouă luni ale anului 2019, fiind afectată de consecinţele pandemice. Acest fapt se datorează sporirii industriei prelucrătoare, ce în perioada menţionată a crescut cu 11,7% f.p.s.a.p., industriei extractive cu o creştere de 11,9% f.p.s.a.p. şi a producţiei şi furnizării de energie electrică şi termică, gaze, apă caldă şi aer condiţionat ce de asemenea a avut creşteri cu 19,9% f.p.s.a.p.

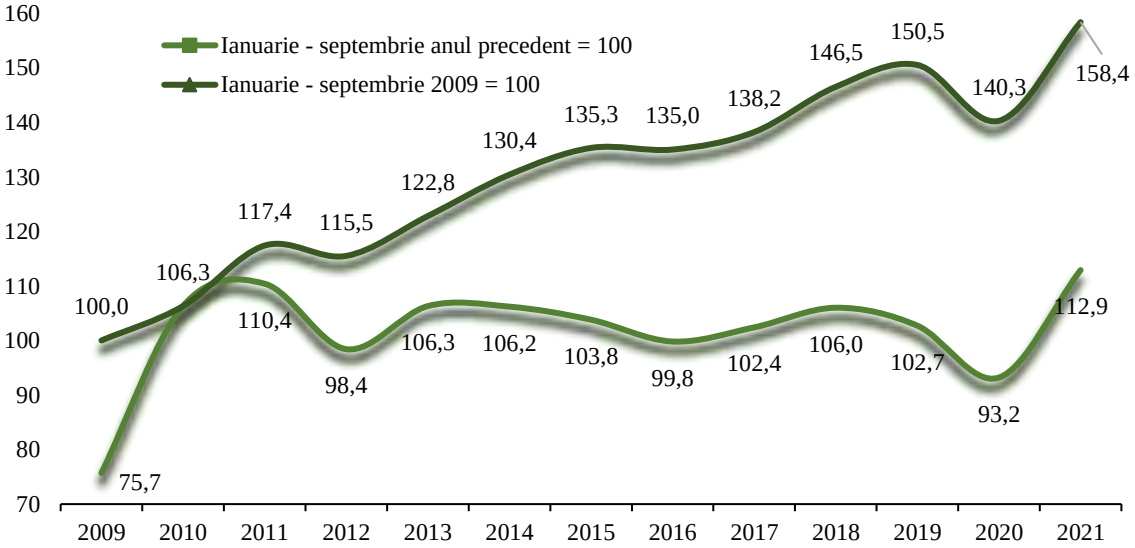

Figura 1.4. Indicii producţiei industriale în ianuarie-septembrie 2009-2021,%

Sursa: Datele Biroului Naţional de Statistică

În cadrul industriei prelucrătoare, în perioada respectivă, cele mai semnificative creşteri au fost înregistrat activităţile: ”Fabricare de mobilă” (+97,3%), ”Industria metalurgică” (+49,4%) şi ”Prelucrarea lemnului, fabricarea produselor din lemn şi plută, cu excepţia mobilei; fabricarea

articolelor din paie şi alte materiale vegetale împletite (+47,1%). Cele mai mari reduceri în perioada respectivă au fost înregistrate de activităţile: ”Tipărirea şi reproducerea pe suporturi a înregistrărilor” (-16,5%); Fabricarea autovehiculelor, a remorcilor şi semiremorcilor (-14,6%) şi Fabricarea substanţelor şi a produselor chimice (-7,8%).

Tabelul 1.1. Activitatea sectorului industrial în ianuarie – septembrie 2021

	Ian.-Sep. 2021 faţă de Ian.-Sep. 2020
INDUSTRIE - TOTAL	**112,9**
INDUSTRIA EXTRACTIVĂ	**111,9**
Alte activităţi extractive	113,3
INDUSTRIA PRELUCRĂTOARE	**111,7**
Industria alimentară	99,6
Fabricarea băuturilor	110,2
Fabricarea produselor de tutun	C
Fabricarea produselor textile	118,6
Fabricarea de articole de îmbrăcăminte	114,8
Tăbăcirea şi finisarea pieilor; fabricarea articolelor de voiaj şi marochinărie, harnaşamentelor şi încălţăminte; prepararea şi vopsirea blănurilor	119,4
Prelucrarea lemnului, fabricarea produselor din lemn şi plută, cu excepţia mobilei; fabricarea articolelor din paie şi din alte materiale vegetale împletite	147,1
Fabricarea hârtiei şi a produselor din hârtie	119,4
Tipărire şi reproducerea pe suporţi a înregistrărilor	83,5
Fabricarea produselor de cocserie şi a produselor obţinute din prelucrarea ţiţeiului	C
Fabricarea substanţelor şi a produselor chimice	92,2
Fabricarea produselor farmaceutice de bază şi a preparatelor farmaceutice	124,0
Fabricarea produselor din cauciuc şi mase plastice	117,4
Producţia altor produse din minerale nemetalifere	112,0
Industria metalurgică	149,4
Industria construcţiilor metalice şi a produselor din metal, exclusiv maşini, utilaje şi instalaţii	122,5
Fabricarea calculatoarelor şi a produselor electronice şi optice	124,3
Fabricarea echipamentelor electrice	113,4
Fabricarea de maşini, utilaje şi echipamente n.c.a.	114,2
Fabricarea autovehiculelor, a remorcilor şi semiremorcilor	85,4
Fabricarea altor mijloace de transport	C
Fabricarea de mobilă	197,3

Alte activităţi industriale n.c.a.	146,2
Repararea, întreţinerea şi instalarea maşinilor şi echipamentelor	138,7
PRODUCTIA SI FURNIZAREA DE ENERGIE ELECTRICA SI TERMICA, GAZE, APA CALDA SI AER CONDITIONAT	**119,9**
Producţia şi furnizarea de energie electrică şi termică, gaze, apă caldă şi aer condiţionat	119,9

C = Date confidenţiale (mai puţin de 3 unităţi raportoare)
Sursa: Datele Biroului Naţional de Statistică

Agricultura

Producţia globală agricolă în gospodăriile de toate categoriile pentru perioada primelor nouă luni ale anului 2021 a însumat 27039,0 mil. MDL (în preţuri curente), astfel înregistrând o creştere cu 20,5% (în preţuri comparabile) faţă de perioada similară a anului 2020. Însă, merită a fi menţionat faptul că perioada ianuarie – septembrie 2020 a avut o reducere semnificativă de 25,3% faţă de aceeaşi perioadă a anului 2019, ca urmare a unei secete severe ce a afectat sectorul. Rezultatul obţinut în primele nouă luni ale anului 2021 e datorează în mare parte creşterii producţiei vegetale, ce în perioada dată a crescut cu 34,9% f.p.s.a.p. Însă, în acelaşi timp, producţia animalieră s-a diminuat cu 4,7% f.p.s.a.p.

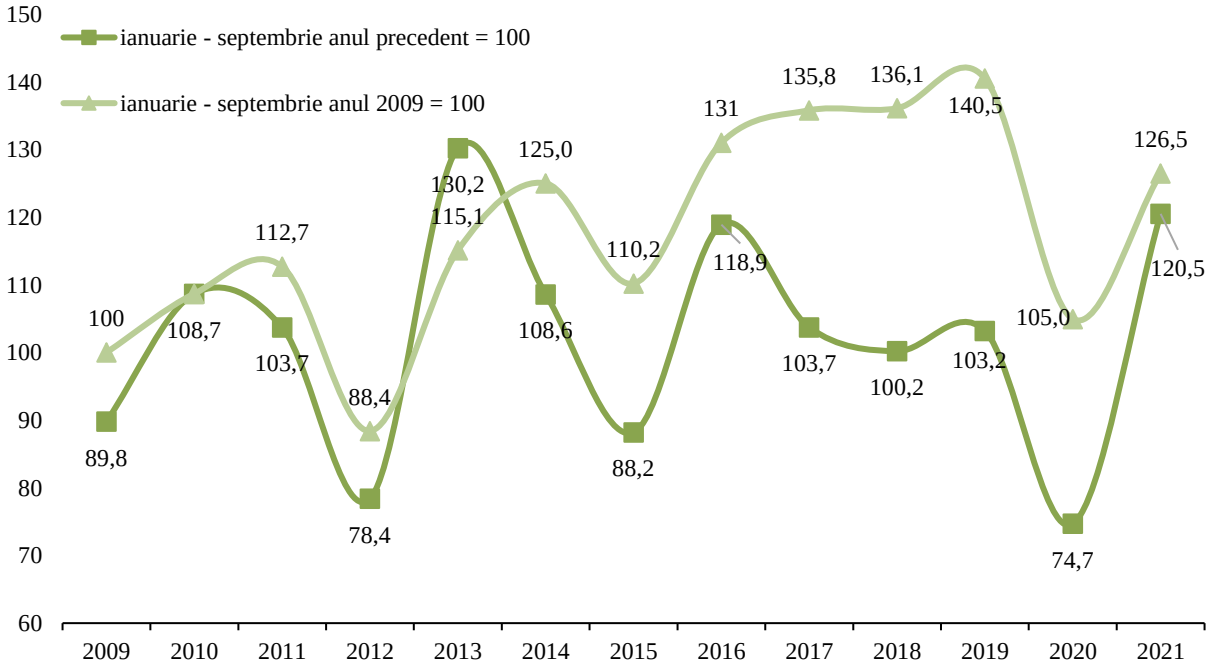

Figura 1.5. Evoluţia volumului producţiei agricole în ianuarie-septembrie 2009-2021,%
Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Naţional de Statistică

Recolta globală a anului dat se caracterizează printr-o creştere simţitoare a tuturor culturilor agricole comparativ cu anul 2020. Cele mai însemnate creşteri au atins culturile: porumb pentru boabe (de 4,6 ori faţă de perioada similară a anului 2020) şi cereale şi leguminoase boabe (fără porumb), grâu de toamnă şi primăvară şi soia au înregistrat creşteri de 2,6 ori, fiecare, f.p.s.a.p.

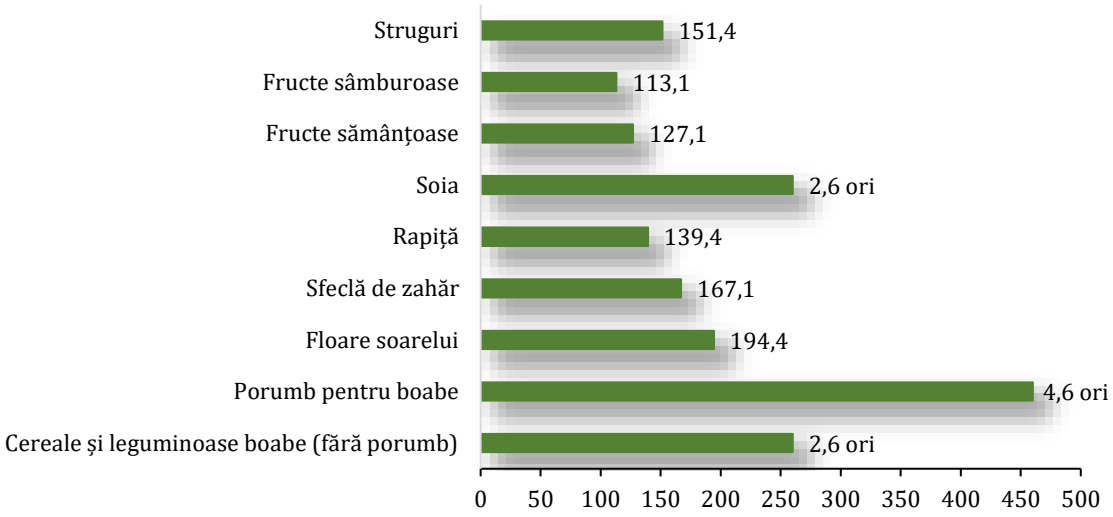

Figura 1.6. Indicele roadei medii la hectar la principalele culturi agricole în primele 9 luni ale anului 2021, faţă de perioada similară a anului precedent, %

Sursa: Elabora de autor în baza datelor Biroului Naţional de Statistică

În primele 9 luni ale anului 2021 în zootehnie, toată producţia a înregistrat reduceri, însă în valori diferite. Astfel, creşterea vitelor şi păsărilor în masă vie s-a diminuat cu 3,4% f.p.s.a.p., producţia de lapte s-a redus cu 9,9% f.p.s.a.p. şi producţia de ouă s-a diminuat cu 1,8% f.p.s.a.p.

Tabelul 1.2. Principalele tipuri ale producţiei animaliere, ianuarie – septembrie 2021, %

	total	**în % f.p.s.a.p 2020**	**ponderea în % faţă de total**
Creşterea vitelor şi păsărilor în masă vie - total(mii tone)	**142,6**	**96,6**	**100**
din care:			
întreprinderile agricole	72,8	99,7	51,1
gospodăriile populaţiei	69,8	93,4	48,9
Lapte - total (mii tone)	**242,5**	**90,1**	**100**
din care:			
întreprinderile agricole	17,3	98,9	7,1
gospodăriile populaţiei	225,2	89,5	92,9
Ouă - total mil. buc	**515,3**	**98,2**	**100**
din care:			
întreprinderile agricole	203,1	103,7	39,4
gospodăriile populaţiei	312,2	94,9	60,6

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor Biroului Naţional de Statistică

Investiţiile în active imobilizate

În primele 9 luni ale anului 2021 investiţiile în active imobilizate au atins cifra de 18 264.3 mil. MDL (în preţuri curente), ce reprezintă o creştere cu 16,6% (în preţuri comparabile) comparativ cu perioada similară a anului precedent (este important de menţionat că perioada ianuarie – septembrie 2020 a înregistrat o diminuare cu 4,4% faţă de aceeaşi perioadă a anului 2019). Creşterea dată se datorează în mare parte investiţiilor în imobilizări corporale, care constituind 97,8% sau 17 854,6 mil. MDL din totalul investiţiilor în perioada dată au crescut cu 16,4% f.p.s.a.p. De asemenea şi investiţiile în imobilizările necorporale cu toate că au o cotă de doar 2,2% din totalul investiţiilor în active imobilizate în perioada respectivă au crescut cu 25,2%f.p.s.a.p, astfel atingând suma de 409,7 mil. MDL.

În cadrul investiţiilor în imobilizările corporale creşteri au fost înregistrate practic toate sectoarele (excepţie fiind investiţii în clădiri nerezidenţiale ce s-au diminuat cu 2,7% f.p.s.a.p.) însă, în dimensiuni diferite.

Tabelul 1.3. Structura investiţiilor în active imobilizate în perioada ianuarie – septembrie 2021

	Realizări, mil. MDL	în % faţă de ianuarie - septembrie 2020	în % faţă de total
Investiţii în active imobilizate - total	18 264,3	116,6	100
Imobilizări necorporale	409,7	125,2	2,2
Imobilizări corporale	17 854,6	116,4	97,8
din care:			
- clădiri rezidenţiale	2 648,0	105,0	14,5
- clădiri nerezidenţiale	2 411,9	97,3	13,2
- construcţii inginereşti	4 346,9	124,0	23,8
- maşini, utilaje, instalaţii de transmisie	5 494,7	131,8	30,1
- mijloace de transport	2 045,1	103,3	11,2
- **alte imobilizări corporale**	908,0	150,6	5,0

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Naţional de Statistică

Sursa principală a investiţiilor, ca şi în perioadele precedente, au fost mijloacele proprii ale investitorilor, care în perioada respectivă au crescut cu 21,5% f.p.s.a.p. şi au atins cota de 61,4% din totalul investiţiilor în activele imobilizate. Însă cele mai mari creşteri faţă de aceeaşi perioadă a anului 2020 au fost înregistrate din partea bugetelor unităţilor administrativ – teritoriale care în perioada respectivă au crescut practic cu 64,7% f.p.s.a.p. Diminuări au fost înregistrate din partea fondului rutier care în perioada respectivă s-au diminuat cu 23,1% f.p.s.a.p., astfel înregistrând 3,0% din totalul surselor de finanţare a activelor imobilizate.

Tabelul 1.4. Structura investiţiilor în active imobilizate pe surse de finanţare în perioada ianuarie – septembrie 2021

	milioane MDL (preţuri curente)	În % ianuarie - septembrie 2021 faţă ianuarie - septembrie 2020	În % faţă de total
Total	18264,3	116,6	100
Surse proprii	11221,0	121,5	61,4
Bugetul de stat	907,4	78,6	5,0
Bugetele unităţilor administrativ-teritoriale	1123,0	164,7	6,1
Credite si împrumuturi interne	1283,3	113,8	7,0
Credite si împrumuturi externe	2025,9	114,7	11,1
Surse din străinătate	788,7	110,5	4,3
Fondul rutier	555,6	76,9	3,0
Fondul ecologic	97,5	109,1	0,5
Alte surse	261,9	151,2	1,4

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică

Comerţ şi alte servicii destinate pieţei

Pe fondul scăderilor înregistrate în anul trecut în perioada ianuarie – septembrie 2021 toate categoriile ale comerţului interior şi-au mărit activitatea, însă cu valori diferite. Cifra de afaceri a **comerţului cu amănuntul** (cu excepţia comerţului cu autovehicule şi motociclete) în perioada respectivă s-a majorat cu 16,5% (în preţuri comparabile) faţă de ianuarie – septembrie 2020, cifra de afaceri a **comerţului cu ridicata** (cu excepţia comerţului cu autovehicule şi motociclete) în perioada respectivă a crescut cu 21,7% f.p.s.a.p., **serviciile de piaţă prestate, în principal, populaţiei** şi-au mărit cifra de afaceri cu 76,8% f.p.s.a.p., iar **serviciile de piaţă prestate, în principal, întreprinderilor** au înregistrat o creştere cu 27,3% f.p.s.a.p. şi cifra de afaceri a **comerţului cu autovehicule şi motociclete** în perioada dată a crescut cu 49,0% f.p.s.a.p.

Transportul

În primele nouă luni ale anului 2021 ***volumul de mărfuri transportate*** pe toate tipurile de transport au atins cifra de 13,5 mil. tone de mărfuri sau comparativ cu perioada similară anului precedent cu 14,0% mai mult (sau constituind 98,0% din volumul mărfurilor transportate în perioada ianuarie – septembrie 2019). De asemenea, şi parcursul mărfurilor care a atins cifra de 3722,4 mil. tone-km, în perioada respectivă a crescut cu 10,9% f.p.s.a.p.

În mare parte, rezultatul obţinut se datorează transportării de mărfuri pe ***cale rutieră,*** care deţinând o cotă în perioada respectivă de 82,1% din totalul mărfurilor transportate, s-a majorat cu 17,0% f.p.s.a.p. De asemenea, creşteri au fost înregistrate şi în modul de transportare pe **cale feroviară,** care în perioada respectivă a crescut cu 3,2% f.p.s.a.p, iar în cadrul transportului aerian – cu 11,5%. Restul căilor de transportare a mărfurilor în perioada dată au înregistrat diminuări.

Tabelul 1.5. Volumul mărfurilor transportate în perioada ianuarie – septembrie 2021

	Ianuarie - septembrie 2020	în % faţă de ianuarie - septembrie 2020	în % faţă de ianuarie - septembrie 2019	Cota din totalul mărfurilor transportate
Mărfuri transportate - total, mii tone	13 524,3	114,0	98,0	100
din care pe modul de transport:				
- feroviar	2 280,5	103,2	68,2	16,9
- rutier	11 107,0	117,0	107,3	82,1
- fluvial	135,9	85,5	136,3	1,0
- aerian	0,9	100	90,0	0,007

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Naţional de Statistică

Transportul public în Republica Moldova în perioada respectivă a transportat 45 456,3 mii pasageri ce constituie o creştere cu 13,9% comparativ cu perioada similară din 2020 (perioada care a suportat reduceri semnificative din cauza restricţiilor impuse contra pandemiei COVID – 19) sau constituie doar 59,1% din totalul persoanelor transportate în perioada ianuarie – septembrie 2019. Rezultatul obţinut s-a datorat transportării de pasageri prin intermediul transportului rutier care constituind 97,3% din totalul pasagerilor transportaţi în perioada dată a crescut cu 13,7% f.p.s.a.p. Însă, cea mai mare creştere aparţine transportării pasagerilor pe cale aeriană, care în perioada respectivă a crescut aproximativ de 2 ori. Transportarea pasagerilor pe cale feroviară şi fluvială în perioada dată s-au redus cu 13,1% şi 10,5% respectiv, faţă de aceeaşi perioadă a anului 2020.

Tabelul 1.6. Numărul de pasageri transportaţi pe moduri de transport public ianuarie – septembrie 2021

	ianuarie - septembrie 2021	în % faţă de total	în % faţă de ianuarie - septembrie 2020	în % faţă de ianuarie - septembrie 2019
Total	45456,3	100	113,9	59,1
Feroviar	475,8	1,0	86,9	49,2
Auto	44208,4	97,3	113,7	59,3
Fluvial	137	0,3	89,5	129,5
Aerian	635,1	1,4	208,7	49,2

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Naţional de Statistică

Turismul

În ianuarie – septembrie 2021 turiştii şi excursioniştii care au profitat de serviciile acordate de agenţiile de turism şi a turoperatorilor au atins cifra de 264,2 mii, sau altfel spus, au constituit o creştere de 3,2 ori comparativ cu aceeaşi perioadă a anului precedent şi doar cu 25,7% comparativ cu ianuarie – septembrie 2019. Rezultatul obţinut se datorează creşterii tuturor tipurilor de

turism care au contribuit în mod diferit, astfel la **turismul receptor** au participat circa 18,6 mii de turişti şi excursionişti (sporind de 2,7 ori f.p.s.a.p.), la **turismul emiţător** au participat 185,0 mii de turişti şi excursionişti (majorându-se de 3,7 ori f.p.s.a.p.) şi la **turismul intern** au participat 60,6 mii de turişti şi excursionişti (cu o creştere de 2,4 ori f.p.s.a.p.).

Tabelul 1.7. Turişti şi excursionişti participanţi la turismul organizat prin intermediul agenţiilor de turism şi a turoperatorilor

	turişti şi excursionişti în perioada ianuarie - septembrie 2021	% faţă de ianuarie - septembrie 2020	% faţă de ianuarie - septembrie 2019
TOTAL	264 228	321,7	25,7
Turism receptor (primirea cetăţenilor străini în ţară)	18 632	271,4	43,7
Turism emiţător (deplasarea rezidenţilor Republicii Moldova în străinătate)	184 963	370,2	18,5
Turism intern (deplasarea rezidenţilor Republicii Moldova prin interiorul ţării, în scop turistic)	60 633	239,5	76,1

Sursa: Datele Biroului Naţional de Statistică

Persoanele rezidente ce au plecat din ţară în perioada similară au avut scopul principal de odihnă, recreere şi agrement (99,6%), principalele direcţii fiind ţările: Turcia (51,7%), Bulgaria (19,2%), Egipt (17,9%), Grecia (3,5%), Muntenegru (2,1%) (19,2%), România (1,6%) şi Ucraina (1,3%).

Capitolul II
PREŢURI, RATE DE SCHIMB ŞI POLITICA MONETARĂ

2.1 PREŢURI ŞI RATE DE SCHIMB

Preţuri

Revenirea treptată a economiei după perioadele de carantină, precum şi blocajele din lanţurile de producţie şi aprovizionare mondiale, generează în continuare presiuni inflaţioniste pe piaţa internă.

În primele nouă luni ale anului 2021 rata anuală a inflaţiei a fost de 2,9% f.p.s.a.p., înregistrând o decelerare de ritm, cu 1,9 p.p. sub nivelul înregistrat în perioada similară a anului precedent. Totuşi, tendinţa crescătoare a preţurilor de consum înregistrată de la începutul anului s-a accentuat la începutul toamnei, astfel că rata anuală a inflaţiei ***în trimestrul III, 2021*** a urcat la ***4,9% f.p.s.a.p.,*** cu 1,6 p.p. peste nivelul înregistrat în anul precedent. Pe viitor se anticipează că, creşterea preţurilor la energie pe piaţa internă şi externă va continua să creeze presiuni inflaţioniste care se vor transmite în întreaga economie, sporind costurile de producţie, preţurile la produsele alimentare şi nealimentare, afectând într-n final veniturile şi puterea de cumpărare a populaţiei.

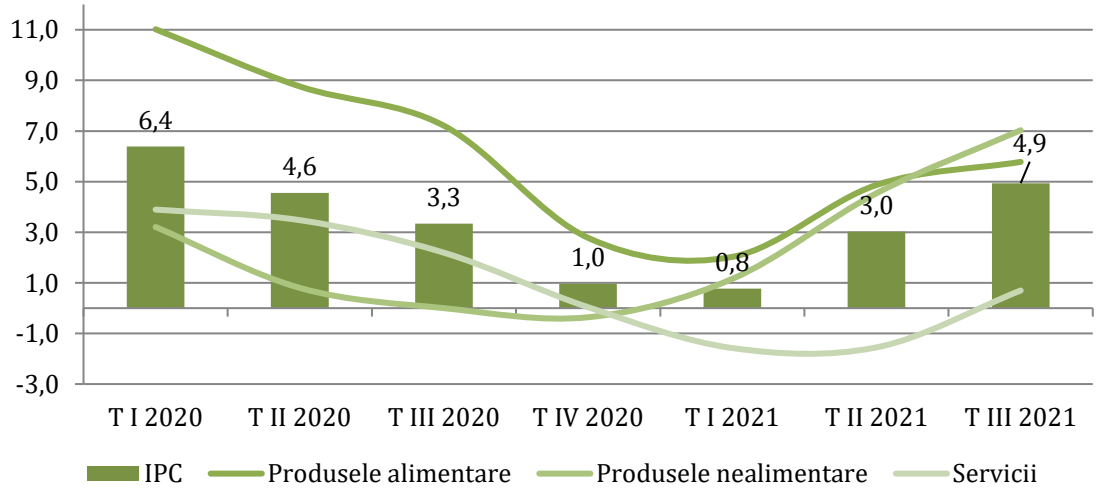

Figura 2.1.1. Ritmul anual de creştere a IPC

Sursa: Conform datelor Biroului Naţional de Statistică

În trimestrul III 2021, ***preţurile la produsele alimentare*** s-au majorat cu 5,8% ceea ce reprezintă o decelerare a ritmului de creştere cu 1,4 puncte procentuale faţă de nivelul înregistrat în trimestrul III al anului precedent, şi o accelerare de ritm cu 0,9 p.p. faţă de trimestrul precedent (în expresie lunară, comparativ cu perioada similară a anului precedent, s-au produs următoarele majorări: în iulie – 4,2%, în august – 4,8%, în septembrie – 8,3%).

În trimestrul III al anului 2021 f.p.s.a.p., a crescut preţul la uleiul vegetal cu 46,3%, au crescut preţurile la ouă cu 30,1%, la carne, preparate şi conserve din carne cu 7,5%, la produsele de

morărit şi panificaţie cu 4,16%. Totodată, în această perioadă au fost înregistrate şi scăderi sezoniere de preţ, în special la unele legume şi fructe proaspete.

Preţurile ***mărfurilor nealimentare***, în trimestrul III, 2021 au înregistrat o creştere de 7% f.p.s.a.p., înregistrând o accelerare de ritm faţă de perioada analogică a anului precedent cu 7 p.p. (în expresie lunară, comparativ cu perioada similară a anului precedent, ritmul de creştere a preţurilor a fost de: 5,5% în iulie, de 6,9% în august şi de 8,6% în septembrie).

Creşteri de preţ în această perioadă au fost înregistrate la toate grupele de produse nealimentare. Cele mai considerabile creşteri de preţ în acest trimestru a fost înregistrate la combustibili şi carburanţi cu 19,4%, la materiale pentru întreţinerea şi repararea locuinţei cu 17,5% şi la mobilă cu 8,9%.

În trimestrul III al anului 2021 ***preţurile la servicii*** au crescut cu 0,7% f.p.s.a.p ceea ce reprezintă o diminuare a ritmului de creştere cu 1,5 p.p. faţă de nivelul indicatorului respectiv în anul 2020, însă o creştere cu 2,2 p.p. faţă de nivelul indicatorului pentru trimestrul anterior. În expresie lunară, comparativ cu perioada similară a anului precedent indicii preţurilor la servicii în iulie-august au sporit de la minus 0,5% la 1% şi la 1,5% f.p.s.a.p., corespunzător. În perioada de referinţă, comparativ cu trimestrul III al anului precedent semnificativ au crescut preţurile pentru întreţinerea şi repararea locuinţei cu 19,1%, la pachetele de servicii turistice cu 16,3%, la serviciile saloanelor de coafură şi estetică corporală cu 14,3% f.p.s.a.p. etc.

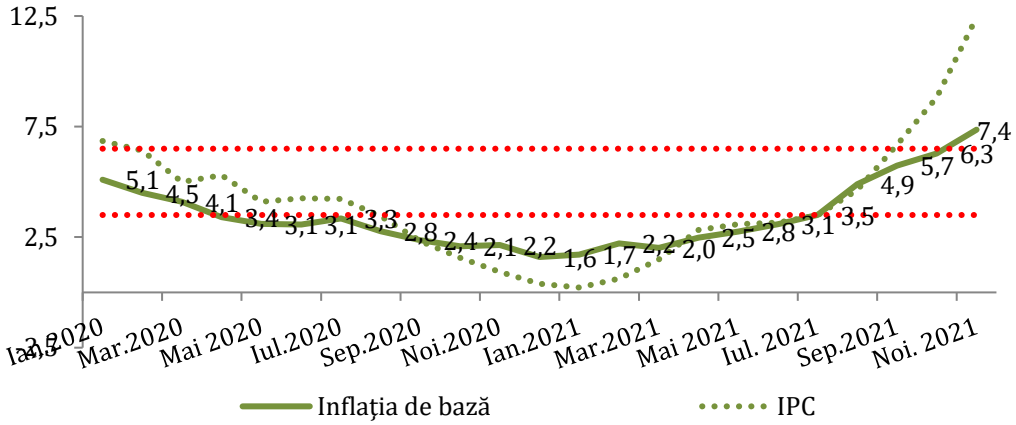

Figura 2.1.2. Ritmul anual de creştere al IPC şi inflaţiei de bază, %

Sursa: Conform datelor Biroului Naţional de Statistică

În primele nouă luni ale anului 2021 şi rata inflaţiei de bază îşi accelerează ritmului de creştere. În trimestrul III, 2021 rata inflaţiei de bază a constituit 4,7% f.p.s.a.p. fiind în creştere cu 1,9 p.p. peste nivelul înregistrat în perioada similară a anului precedent.

Evoluţiile lunare la fel arată o tendinţă de creştere, accelerându-se semnificativ în a doua jumătate a anului 2021. În expresie lunară, comparativ cu perioada similară a anului precedent, ritmul de creştere a inflaţiei de bază a înregistrat următoarele majorări: în iulie – 3,5%, în august – 4,9% şi în septembrie – 5,7%.

În condiţiile menţinerii unui deficit de cerere agregată pe piaţa internă, la creşterea ratei inflaţiei de bază au contribuit evoluţia ascendentă a preţurilor la combustibili, deprecierea monedei

naţionale faţă de principalele valute de referinţă (USD şi EUR), creşterea preţurilor la produsele nealimentare.

Preţurile producţiei industriale cresc şi în a doua jumătate a anului 2021 înregistrând ritmuri de creştere ascendente faţă de perioada similară a anului precedent. O contribuţie însemnată la această creştere a venit din partea industriei prelucrătoare şi industriei extractive.

În perioada iulie-septembrie 2021 ritmul de creştere a indicelui anual al preţurilor producţiei industriale a crescut comparativ cu perioada similară a anului precedent cu 5,8 p.p. şi a atins nivelul de 7,8%.

Pe sectoare de activitate, în *industria prelucrătoare* preţurile au crescut cu 8,5% f.p.s.a.p. Preţurile la producţia din industria extractivă au înregistrat o creştere de 4,9% faţă de perioada similară a anului precedent. Preţurile la furnizarea de energie electrică şi termică, gaze, apă caldă şi aer condiţionat s-au menţinut practic la nivelul înregistrat în perioada similară a anului precedent, înregistrând o descreştere cu 0,2% f.p.s.a.p.

Creşterea preţurilor producţiei industriale reflectă efecte ale majorării preţurilor în industria alimentară sub presiunea deficitului de producţie agricolă, după un an cu condiţii meteorologice nefavorabile precum şi distorsiunile pe piaţa mondială a materiei prime generate de situaţia epidemiologică precară.

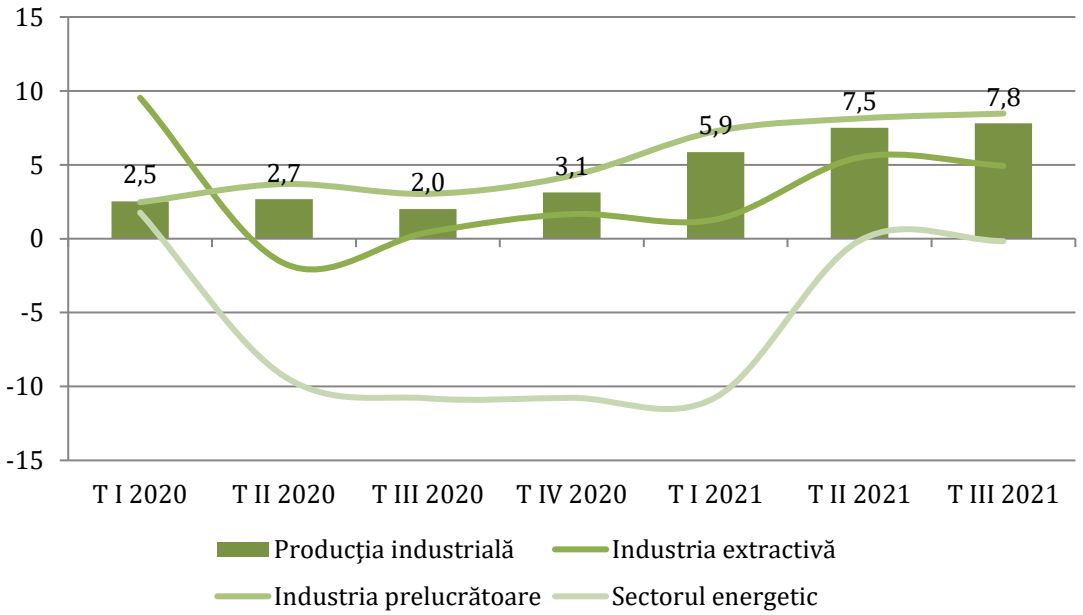

Figura 2.1.3. Ritmul anual de creştere a preţurilor producţiei industriale şi a componentelor sale, %

Sursa: Conform datelor Biroului Naţional de Statistică

În trimestrul III al anul 2021 indicele preţurilor la produsele agricole se menţine pe o traiectorie ascendentă. În perioada iulie-septembrie 2021 acesta a constituit 15,8% fiind cu 2,3 p.p. sub nivelul înregistrat în p.s.a.p.

La majorarea preţurilor la produsele agricole au contribuit cât preţurile la produsele vegetale, care în perioada de referinţă au crescut cu 15,4% f.p.s.a.p. atât şi preţurile la produsele animaliere care au înregistrat o creştere de 19 % comparativ cu perioada similară a anului trecut.

Majorarea preţurilor la produsele agricole vine ca efect al scăderii ofertei pe piaţă din cauza scăderii volumului producţiei în sectorul agroalimentar ca urmare a condiţiilor climaterice nefavorabile şi generează presiuni pro-inflaţioniste asupra preţurilor la produsele alimentare.

Preţurile producătorilor în construcţii în primele nouă luni ale anului 2021 sunt în creştere. În trimestrul III, 2021 ritmul de creştere al preţurilor în construcţii, s-a majorat faţă de nivelul înregistrat în perioada similară a anului precedent cu 8,1 p.p. şi a constituit 8,6%.

Anul 2021 este marcat de creşterea continuă a preţurilor la combustibili. În trimestrul III rata anuală de creştere a preţurilor la combustibili a fost de 19,4%, cu 30,4 p.p. peste nivelul indicatorului respectiv pentru aceeaşi perioadă a anului precedent. În expresie lunară, comparativ cu perioada similară a anului precedent indicii preţurilor la combustibili au înregistrat următoarele valori: în iulie – 17,2%, în august –18% şi în septembrie –23,1%.

Creşterea preţurilor la combustibili a fost determinată în special de majorarea preţurilor internaţionale la petrol, creşterea accizelor la benzină şi alte produse petroliere şi deprecierea monedei naţionale.

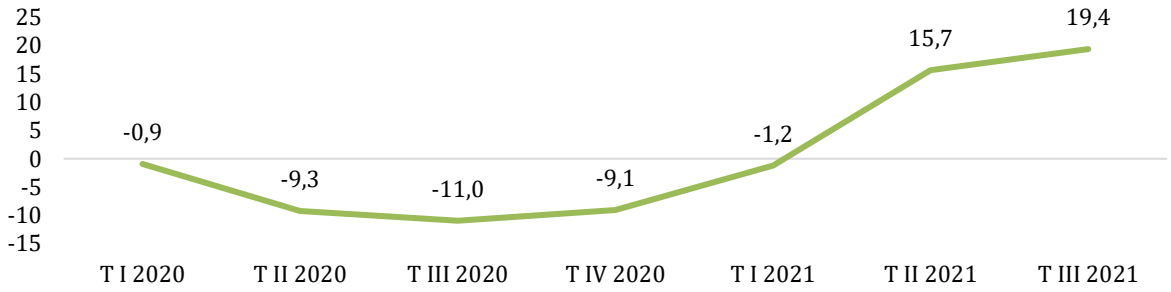

Figura 2.1.4. Ritmul anual de creştere a preţurilor la combustibili, %
Sursa: Conform datelor Biroului Naţional de Statistică

Rate de schimb

Cursul de schimb al monedei naţionale în primele nouă luni al anului 2021 se depreciază faţă de principalele valute de referinţă. La deprecierea leului au contribuit fluctuaţiile dolarului american pe pieţele internaţionale, cererea sporită de valută pe piaţa internă şi intervenţiile BNM pe piaţa valutară în calitate de cumpărător de valută.

În trimestrul III 2021, cursul mediu nominal de schimb faţă de principalele valute de referinţă a fost de 17,8 MDL/USD şi 21,0 MDL/EUR, depreciindu-se comparativ cu perioada similară a anului precedent cu 6% faţă de dolarul SUA şi cu 7% faţă de moneda unică europeană.

În expresie lunară, cursul mediu de schimb al leului faţă de dolarul SUA în trimestrului III, 2021 a fost de 18 MDL/USD în iulie, 17,7 MDL/USD în august şi 17,6 MDL/USD în septembrie. Cursul

mediu de schimb al monedei naţionale faţă de moneda unică europeană a înregistrat valori de: în iulie – 21,3 MDL/EUR, în august– 20,9 MDL/EUR, iar în septembrie– 20,8 MDL/EUR.

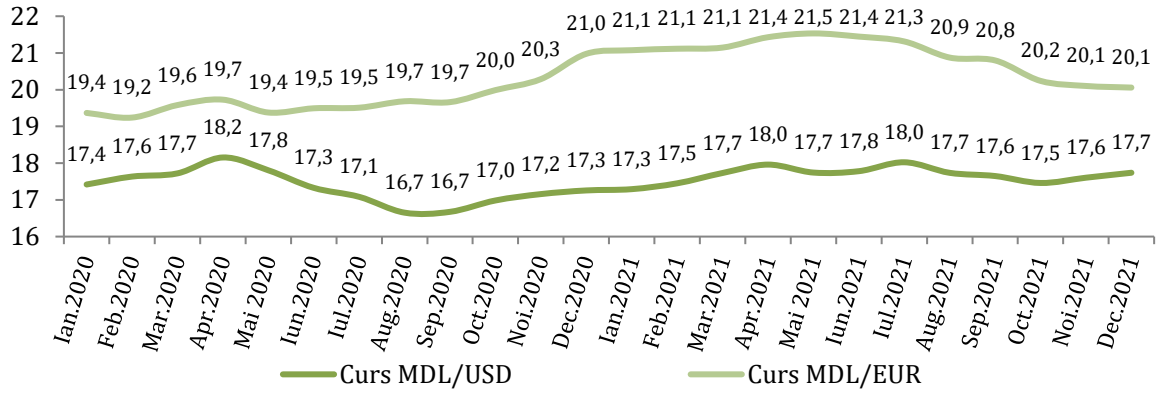

Figura 2.1.5. Evoluţia cursului nominal de schimb mediu lunar al MDL comparativ cu USD şi EURO

Sursa: Conform datelor Băncii Naţionale a Moldovei

Deprecierea continuă a leului are ca efect final creşterea preţurilor pe piaţa internă, în special la bunurile importate şi generarea unor presiuni inflaţioniste suplimentare asupra IPC. Totuşi, evoluţiile cursului de schimb din primele luni ale semestrului II al anului sugerează că cursul oficial al monedei naţionale este relativ stabil.

Deprecierea cursului nominal de schimb în tandem cu situaţia economică incertă din ţară şi-au lăsat o amprenta şi asupra cursului real de schimb a monedei naţionale. Leul moldovenesc în termeni reali în trimestrul III, 2021 s-a depreciat cu 6,2% faţă de USD (comparativ cu perioada similară a anului trecut) şi cu 5% faţă de moneda Euro comparativ cu p.s.a.p.

2.2. POLITICA MONETARĂ

În a doua jumătate a anului 2021, în vederea atenuării impactului negativ al accelerării creşterii preţurilor de consum atât pe plan intern cât şi pe cel extern, alimentat de creşterea consumului reprimat în 2020, sporirea volumului de credite de consum, incapacitatea producătorilor de a face asigura piaţa cu volumul necesar de produse, sporirea volumului de remitenţe, băncile centrale din Europa, inclusiv şi BNM au fost impuse să înăsprească condiţiile monetare.

Instrumentele politicii monetare

În trimestrul III, 2021 BNM a majorat treptat rata de bază aplicată la principalele operaţiuni de politică monetară pe termen scurt cu 2,0 puncte procentuale, acesta majorîndu-se în luna iulie până la 3,65 % şi în septembrie până la 4,65%. Totodată, s-au majorat 2,0 puncte procentuale ratele de dobândă la creditele şi la depozitele overnight - până la 7,15 % şi, respectiv, până la 2,15 %. Politica monetară promovată de BNM este în mod consecvent orientată în direcţia asigurării stabilităţii preţurilor pe termen mediu corespunzător ţintelor de inflaţie asumate. Pe termen scurt însă, numeroase şi ample şocuri de natura ofertei, produse succesiv sau concomitent pe plan intern şi internaţional, cauzează deviaţii temporare ale ratei anuale a inflaţiei de la ţintă.

În ultimul trimestru al anului 2021 sub incidenţa creşterii sporite a preţurilor la energie, BNM a fost nevoită să majoreze din nou ratele de politică monetară, diminuând totodată şi coridorul ratelor cu 0,5%. Astfel, la finalul anului 2021, rata de bază a ajuns până la 6,5%, rata la depozitele overnight 4,5%, iar la creditele overnight 8,5%.

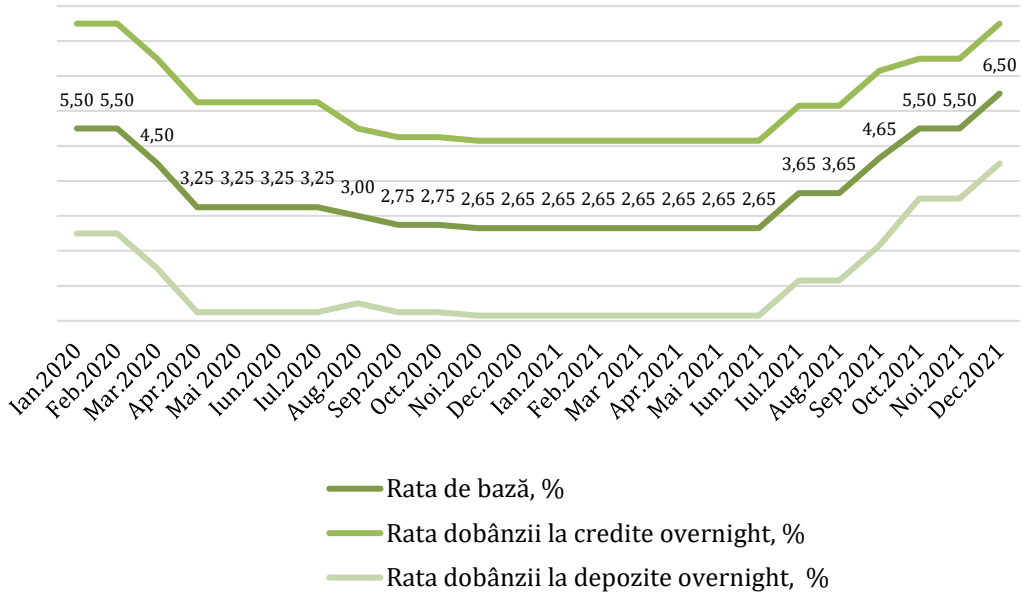

Figura 2.2.1. Evoluţia ratelor la instrumentele de politică monetară ale Băncii Naţionale a Moldovei

Sursa: Conform datelor Băncii Naţionale a Moldovei

Rata rezervelor obligatorii din mijloace atrase în lei moldoveneşti şi în valută neconvertibilă, a rămas neschimbată la nivelul de 26%, similar şi rata rezervelor obligatorii de la mijloacele atrase în valute convertibile, care a constituit 30%.

Nivelul rezervelor oficiale de la începutul anului 2021 răspunde tuturor cerinţelor de adecvare, asigurând un nivel suficient de acoperire a importurilor de mărfuri şi servicii fiind în creştere constantă.

Volumul activelor oficiale de rezervă s-a majorat la finalul trimestrului III cu 4,7% şi a constituit 3961,82 mil. USD, ceea ce corespunde tuturor criteriilor de suficienţă: acoperirea a cel puţin 3 luni de importuri de bunuri şi servicii (6,5 luni de import); acoperirea integrală prin rezerve a datoriei externe pe termen scurt (155,9%); acoperirea a 20% din masa monetară M2 (86,0%); acoperirea a 100-150% din suma: 30% din datoria externă pe termen scurt + 15% din alte angajamente externe + 5% din M2 + 5% din exporturi de bunuri şi servicii (214,3%).

Indicatorii monetari

Înăsprirea condiţiilor monetare are ca efect diminuarea ritmului de creştere a masei monetare. În trimestrul III, 2021 ritmul de creştere a masei monetare deşi se menţine încă la cote înalte încetineşte comparativ cu perioadele anterioare.

În acest context, stocul agregatelor monetare la data de 30.09.2021, comparativ cu datele înregistrate la data de 30.09.2020 a evoluat după cum urmează:

- agregatul monetar M0 a înregistrat o creştere cu 20,8%, şi a constituit aproximativ 31,9 mld. MDL;
- agregatul monetar M1 s-a majorat cu 22,7% şi a atins un nivel de 59,4 mld. MDL;
- ritmul de creştere a agregatului monetar M2 a fost de 18,6%, şi a constituit cca 81,3 mld. MDL
- agregatul monetar M3 a înregistrat o creştere de 17,6% şi s-a cifrat la 116 mld. MDL.

La sfârşitul trimestrului III al anului 2021, volumului bazei monetare a înregistrat un spor de cca 15% f.p.s.a.p. şi a constituit 57,1 mld. MDL.

În trimestrul III, 2021 urmărim o modificări şi în structura masei monetare, pe seama sporirii ponderii volumului de depozite la vedere în monedă naţională.

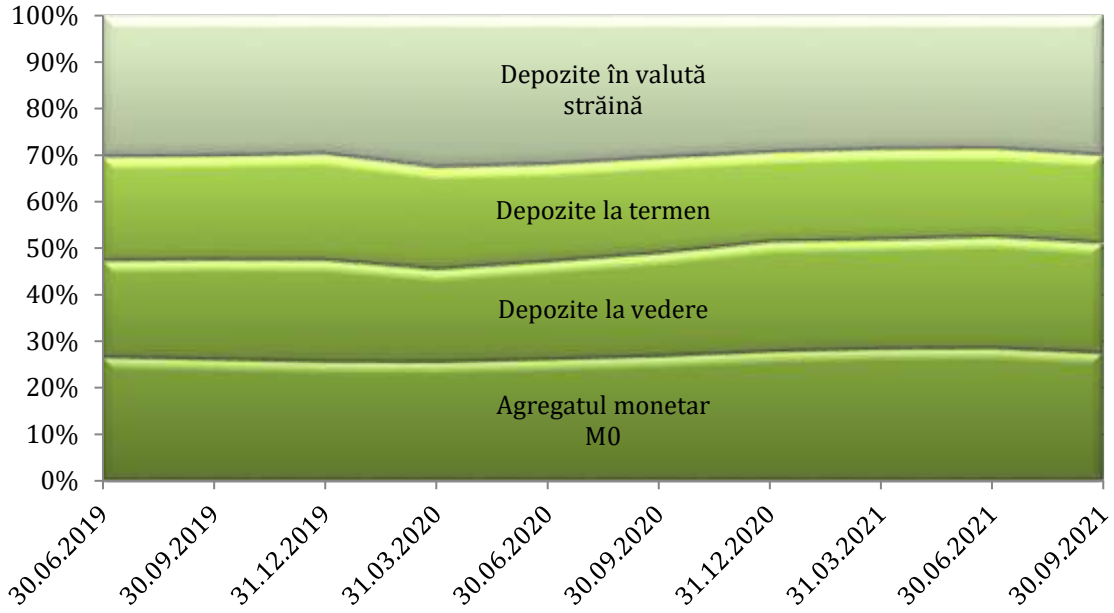

Figura 2.2.2. Structura masei monetare M3 în perioada anilor 2019-2021

Sursa: Calcule conform datelor Băncii Naţionale a Moldovei

Astfel, la 30.09.2021 componentele masei monetare erau distribuite în felul următor: agregatul monetar M0 (bani în circulaţie) – 27,4%; depozite la vedere –23,6%; depozite la termen – 18,8% şi depozite în valută – 30,1%. Comparativ cu datele de la sfârşitul trimestrului III al anului 2021, a crescut ponderea agregatului monetar M0 cu 0,7 p.p. şi a depozitelor la vedere cu 1,4 p.p., depozitele la termen şi cele în valută în şi-au scăzut ponderea cu 1,5 p.p. şi 0,6 p.p. f.p.s.a.p. corespunzător. Totuşi, comparativ cu datele trimestrului II, 2021 evoluţiile arată o migrare a masei monetare din monedă naţională în valută, depozitele în valută străină sporindu-şi ponderea în masă monetare cu circa 2,6 p.p., ceea ce ar putea fi interpretat drept o scădere a încrederii populaţiei în moneda naţională.

Capitolul III

FINANŢE

3.1. FINANŢE PUBLICE

În primele nouă luni ale anului 2021, ritmul de creştere al veniturilor bugetului public naţional a fost superior dinamicii cheltuielilor publice. Astfel, veniturile bugetului public naţional au înregistrat creşteri, cu 21,2% mai mult decît veniturile acumulate în aceeaşi perioadă a anului 2020.

În primele nouă luni ale anul 2021, veniturile bugetului public naţional (BNP) au constituit 54076,8 mil. MDL, în creştere cu 9441,8 mil. MDL sau în termeni nominali cu 21,2% comparativ cu perioada similară a anului 2020. La creşterea încasărilor bugetului public în anul 2021, au contribuit impozitele şi taxe, care au însumat suma de 35593 mil. MDL, în creştere cu 25,1%, contribuţiile şi prime de asigurări au înregistrat creşteri cu 15,3%, (însumând 14816,1 mil. MDL), şi la categoria alte venituri s-au înregistrat creşteri cu 10,4% în sumă de 2352,7 mil. MDL, faţă de perioada similară a anului 2020. La capitolul, granturi primite se înregistrează scăderi cu 28,8 mil.MDL f.p.s.a.p. în sumă de 315 mil.MDL. La poziţiile: TVA au crescut cu 30,3% f.p.s.a.p, accize au avut o creştere de 18%, accize la mărfurile produse pe teritoriul RM au crescut cu 17% şi acize la mărfuri importate au crescut cu 31,2% f.p.s.a.p. Respectiv şi impozitul pe venit a constituit 35593 mil. MDL în creştere cu 25,1% faţă de septembrie 2020 şi impozitul pe proprietate s-a majorat cu 40% f.p.s.a.p.

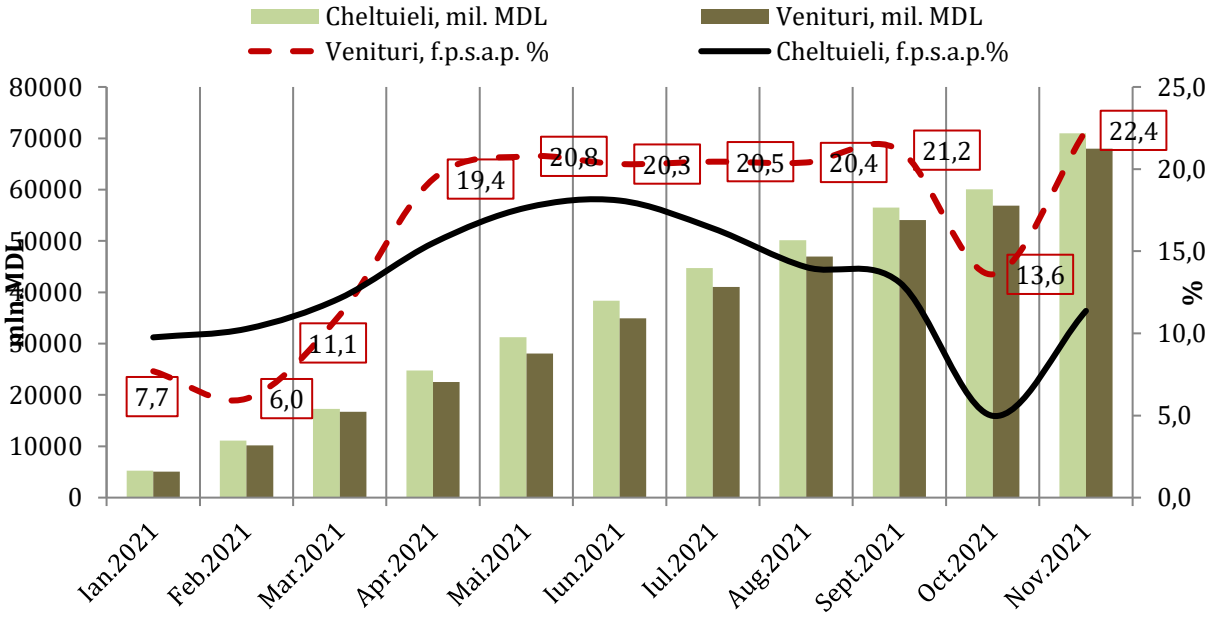

Figura 3.1.1. Dinamica veniturilor şi a cheltuielilor publice în anul 2021, mil. MDL, %
Sursa: Elaborat de autor conform datelor Ministerului Finanţelor.

În I semestru 2021, veniturile nefiscale au constituit 2352,7 mil. MDL sau cu 10,4% mai mult faţă de perioada similară al anului 2020. Respectiv, au scăzut componentele acestuia: „Venituri din proprietate" cu 56,4% (însumând 330,3 mil. MDL) şi „Donaţii voluntare" cu 74% (69 mil. MDL), iar componenta „Amenzi şi sancţiuni" a crescut cu 42,2% f.p.s.a.p., (292,7 mil.MDL). În perioada

analizată a anului curent am putut asista la o creştere a contribuţiilor şi prime de asigurări obligatorii cu 15,3% f.p.s.a.p. Respectiv, la data de 30.09.2021 acestea au constituit suma de 15816,1 mil. MDL. De altfel, se observă o creştere uşoară a contribuţiilor de asigurări sociale de stat obligatorii cu 15,4% f.p.s.a.p. şi respectiv a primelor pentru asigurările obligatorii de asistenţă medicală cu 14,9% f.p.s.a.p.

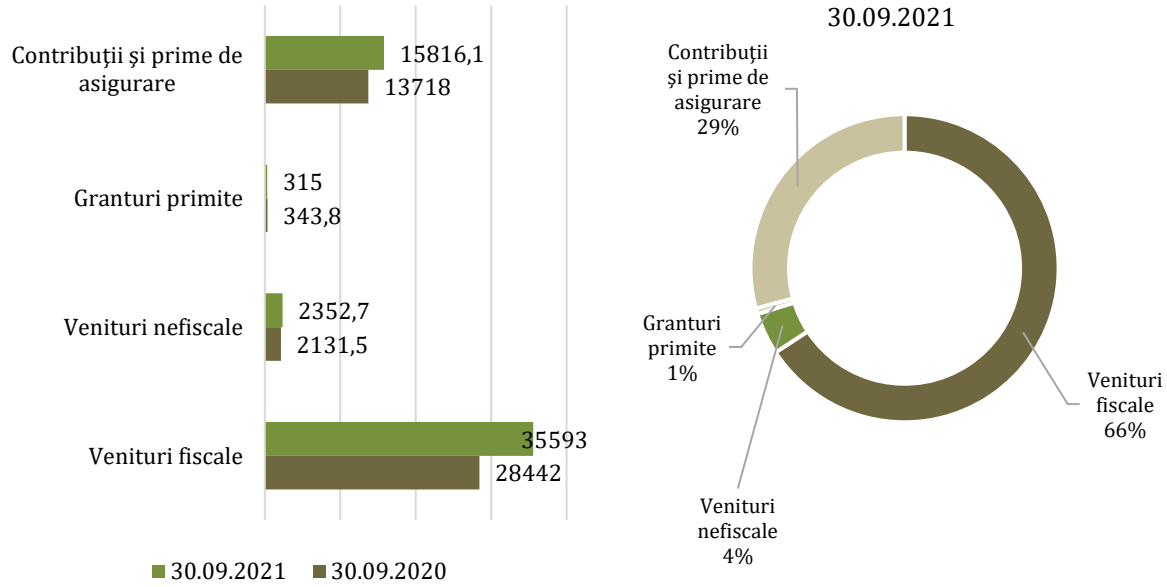

Figura 3.1.2. Structura veniturilor în BPN în 2021, mil. MDL, %

Sursa: Elaborat de autor conform datelor Ministerului Finanţelor.

Veniturile totale ale bugetului de stat au constituit 33766,4 mil. MDL, inclusiv: veniturile generale şi colectate – 31948 mil. MDL, granturi – 231,2 mil. MDL, transferuri primite în cadrul BPN – 6,9 mil. MDL şi alte venituri – 1580,3 mil. MDL. Comparativ cu perioada similară a anului 2021, veniturile totale ale bugetului de stat au crescut cu 23%, în urma majorării veniturilor generale şi colectate cu 25% f.p.s.a.p. şi creşterea veniturilor proiectelor finanţate din surse externe cu 43,8% faţă de septembrie 2020.

În acest context, veniturile totale ale bugetului asigurărilor sociale de stat au constituit 20714 mil. MDL, care comparativ cu perioada respectivă a anului trecut a crescut cu 15,1% (2710,7 mil. MDL). Veniturile totale ale fondurilor asigurării obligatorii de asistenţă medicală au constituit 8034,3 mil. MDL, în creştere cu 40,6% (2321,1 mil. MDL) comparativ cu aceeaşi perioadă a anului trecut. Veniturile totale ale bugetelor locale în primele nouă luni ale anului 2021, au constituit 14373,2 mil. MDL în creştere cu 15,6% (1938 mil. MDL) f.p.s.a.p. Autorităţile publice locale au acumulat venituri din impozite şi taxe în sumă de 3645 mil. MDL. Iar, transferul de la bugetul de stat au constituit în sumă de 10144,2 mil. MDL cu 10,4% mai mult faţă de perioada similară a anului precedent.

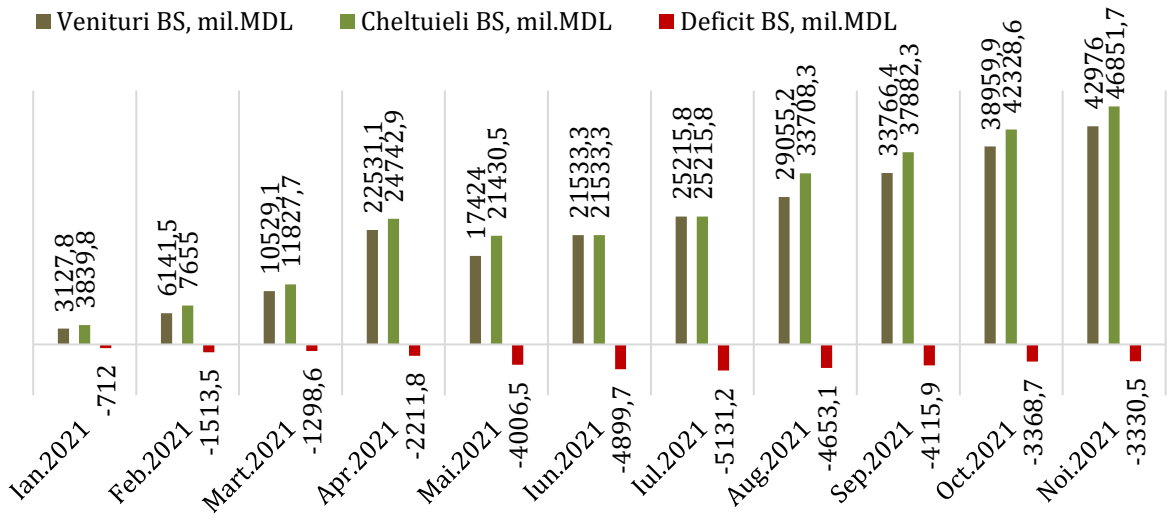

Figura 3.1.3. Executarea bugetului de stat în trimestrul III, 2021, mil. MDL

Sursa: Elaborat de autor conform datelor Ministerului Finanţelor.

În trimestrul III, 2021, cheltuielile realizate din BPN au înregistrat o creştere de 31,1% f.p.s.a.p., susţinute preponderent de dinamica cheltuielilor sociale (cu o pondere de 76% din valoarea totală a cheltuielilor). Partea de cheltuieli a bugetului public naţional în trimestrul III 2021 s-a realizat în sumă de 54076,8 mil. MDL, fiind în creştere cu 21,2% comparativ cu perioada similara a anului 2020. În trimestrul III 2021, executarea cheltuielilor bugetului public naţional s-a atribuit următoarelor componente:

- ✓ servicii de stat cu destinaşie generală însumând 56523,5 mil.MDL, în creştere cu 13,1% f.p.s.a.p.;
- ✓ apărare naţională a constituit 497 mil. MDL, în creştere cu 22,8%, f.p.s.a.p.;
- ✓ ordine publică şi securitate naţională însumând 3525,1 mil. MDL, în creştere cu 11,5%, f.p.s.a.p.;
- ✓ servicii în domeniul economiei a constituit 4826,6 mil. MDL, în descreştere cu 16%, f.p.s.a.p.;
- ✓ protecţia mediului a constituit 165,1 mil. MDL, în creştere cu 14%, f.p.a.s.p;
- ✓ gospodăria de locuinţe şi gospodăria serviciilor comunale a constituit 1204,7 mil. MDL, în creştere cu 20,9% f.p.s.a.p.;
- ✓ ocrotirea sănătăţii însumând 9641,3 mil.MDL în creştere cu 42,9% f.p.s.a.p.;
- ✓ cultură, sport, tineret, culte şi odihnă a însumat 1257,3 mil.MDL în creştere cu 9% f.p.s.a.p.;
- ✓ protecţia socială a constituit suma de 21427,4 mil.MDL în creştere cu 13,2% f.p.s.a.p.;
- ✓ învăţământ a însumat 9263 mil.MDL în creştere cu 10,4% f.p.s.a.p.

Per ansamblu, ponderea cheltuielilor publice în trimestrul III 2021 nu a generat mari schimbări faţă de anul 2020. Prin urmare, cheltuielile de ordin social (învăţământ, cultură, ocrotirea sănătăţii, protecţia socială) au însumat în primele nouă luni ale anului 2021 – circa 42796,7 mil. MDL ceea ce reprezintă în jur de 76% (mai mult cu 3,3 p.p. f.p.s.a.p.) din valoarea totală a cheltuielilor publice realizate în perioada dată.

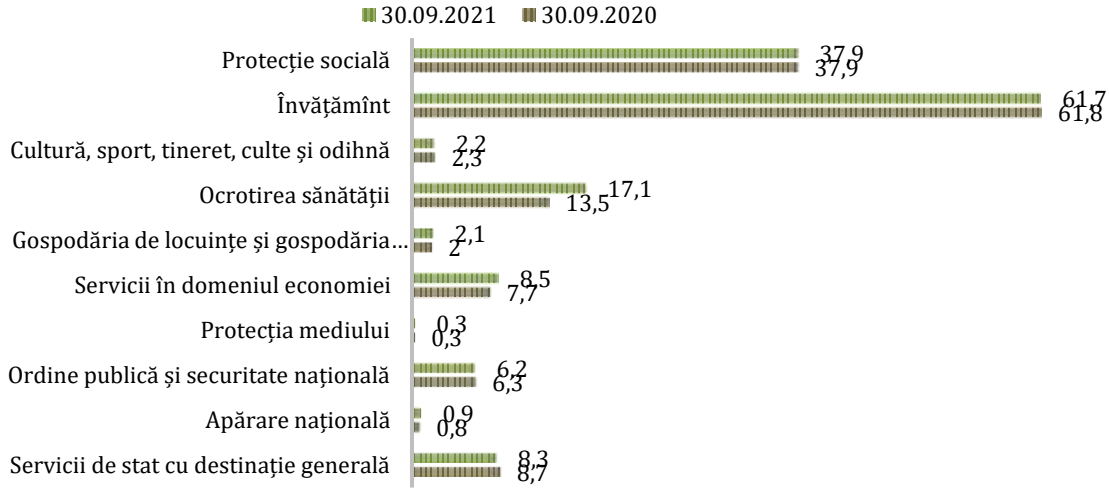

Figura 3.1.4. Structura cheltuielilor în BPN în trimestrul III, 2021, %

Sursa: Elaborat de autor conform datelor Ministerului Finanţelor.

Deficitul bugetar înregistrează scăderi cu 54% în primele nouă luni ale anului 2021, f.p.s.a.p.

Executarea bugetului public naţional în I semestru 2021 a fost înregistrat un deficit în mărime de 2446,7 mil. MDL, micşorându-se cu 54,2% comparativ cu perioada similară a anului precedent. Soldurile în conturile bugetului public naţional, comparativ cu situaţia din 1 ianuarie 2021 s-au micşorat cu 8172,9 mil. MDL.

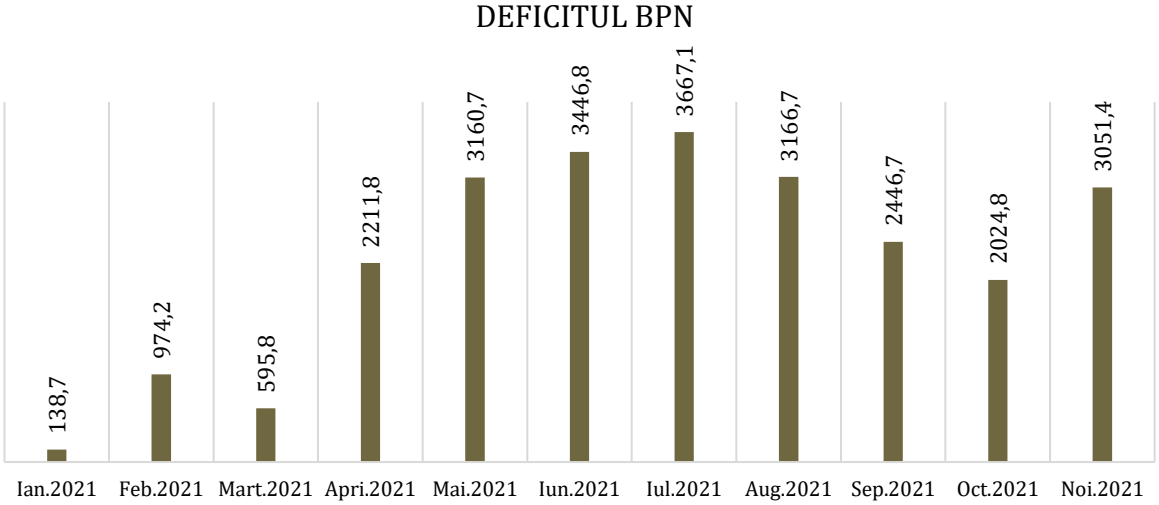

Figura 3.1.5. Deficitul finanţelor publice, mil. MDL

Sursa: Elaborat de autor conform datelor Ministerului Finanţelor

În primele nouă luni ale anului 2021, se atestă o majorare a datoriei sectorului public în PIB (32,9%) cu 0,4 p.p, f.p.s.a.p, sau cu o diminuare cu 2,3 p.p. faţă de finele anului 2020. La 30.09.2021, soldul datoriei sectorului public a constituit 76407,1 mil.MDL, în creştere cu 14% f.p.s.a.p., sau cu 5,2% faţă de 31.12.2020. Această majorare a condus la creşterea soldului datoriei publice internă pînă la 34196,1 mil. MDL şi a datoriei externe pînă la 42211 mil. MDL. Conform datelor privind PIB-ul pentru anul 2021, ponderea datoriei sectorului public în PIB, la situaţia din 30.09.2021, a constituit 32,9%, înregistrând o scădere cu 2,3 p.p. comparativ cu situaţia de la finele anului 2020 şi o majorare cu 32,9 p.p. faţă de 30.09.2020.

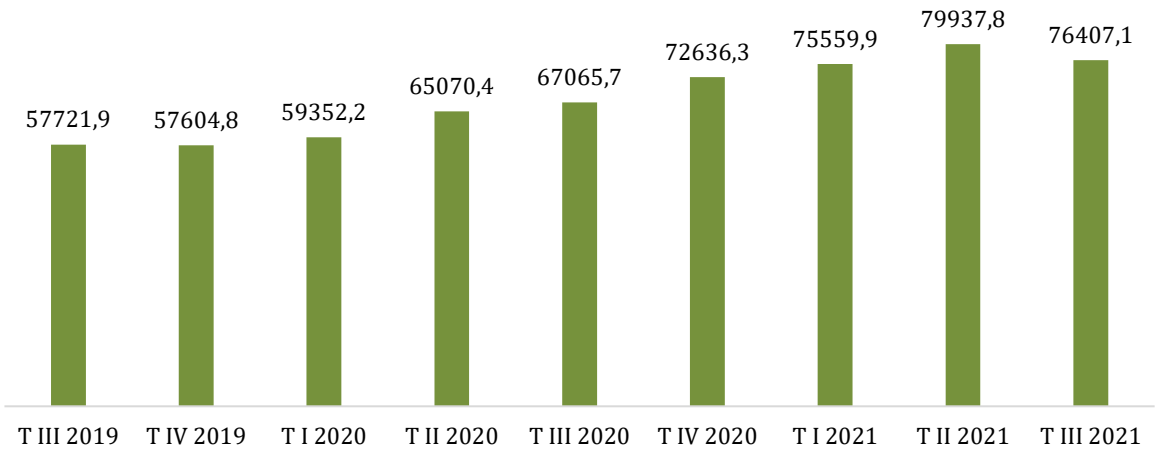

Figura 3.1.6. Datoria sectorului public, mil. MDL

Sursa: Elaborat de autor conform datelor Ministerului Finanţelor

Ponderea datoriei de stat la valoarea nominală în PIB, la situaţia din 30.09.2021, a constituit 31,1% din PIB, înregistrând o scădere cu 1,8 p.p. în raport cu situaţia de la sfârşitul anului 2020. La data de 30 septembrie 2021, soldul datoriei de stat a constituit 42394,7 mil. MDL, majorându-se cu 4574,0 mil. MDL sau cu 11,4% faţă de sfârşitul anului 2020, fiind influenţat în special de majorarea soldului datoriei de stat externe cu 39537,3 mil.MDL (952,2 mil.MDL) dar şi de majorarea soldului datoriei de stat interne cu 32857,4 mil. MDL (3621,8 mil.MDL). La situaţia din 30.09.2021, în structura datoriei directe a UAT se evidenţiază ponderea majoră a datoriei în monedă naţională – 58,2%, majorâduse cu 0,2 p.p. faţă de finele anului 2020 şi cu 13,6 p.p. faţă de perioada similară a anului 2020, iar 91,7% din datoria directă a UAT o reprezintă datoria purtătoare de rată flotantă a dobânzii, cu 5,3 p.p. mai mult decât la finele anului 2020 şi cu 9,5 p.p. comparativ cu 30.09.2020. Totodată, 17,3% din totalul datoriei directe a UAT urmează să ajungă la scadenţă în decurs de un an.

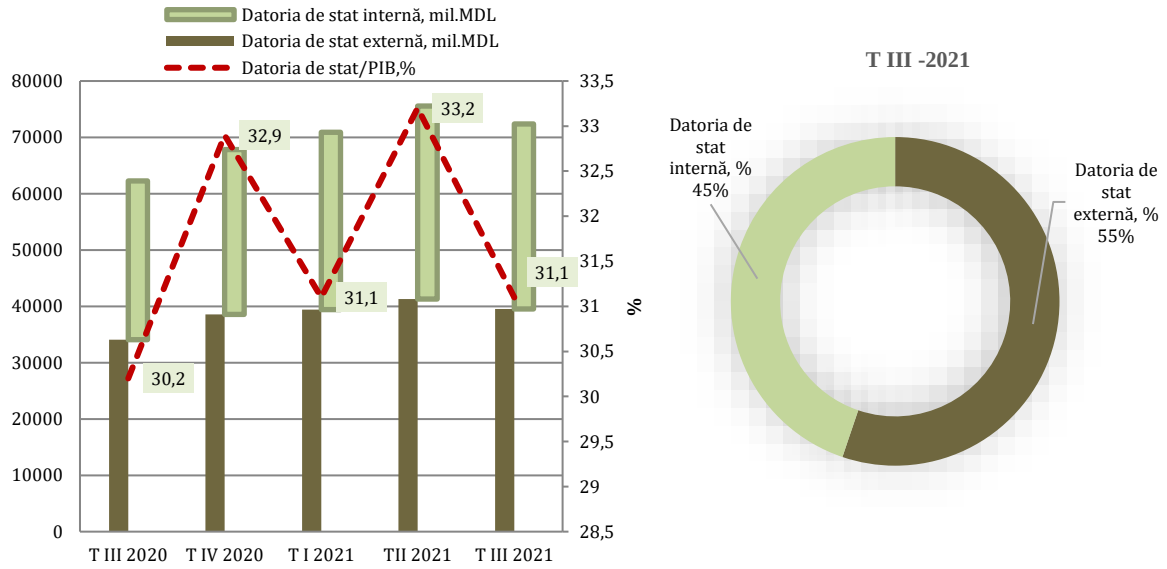

Figura 3.1.7. Dinamica şi ponderea datoriei de stat în anul 2021

Sursa: Elaborat de autor conform datelor Ministerului Finanţelor

3.2. SECTORUL BANCAR

Indicatorii de sănătate financiară a sectorului bancar autohton s-au consolidat treptat în ultimii ani, iar odată cu declanşarea pandemiei COVID-19 s-au menţinut la valori adecvate. Pe parcursul al III-lea trimestru 2021, Banca Naţională a Moldovei a consolidat procesul de supraveghere prudenţială a 11 bănci comerciale din Republica Moldova, urmărind respectarea cerinţelor legale, în vederea prevenirii şi limitării riscurilor specifice activităţii bancare. Astfel, în primele nouă luni ale anului 2021, s-au înregistrat următoarele tendinţe pozitive: consolidarea fondurilor proprii, creşterea activelor şi majorarea depozitelor bancare, se înregistrează o înbunătăţire uşoară a calităţii portofoliului de credite comparativ cu finele anului precedent, ca urmare a ritmului de creştere mai mare a portofoliului de credite faţă de creşterea creditelor neperformante.

Majorarea calităţii activului bancar. Activele sectorului bancar au totalizat 113780,5 mil. MDL la 30.09.2021, în creştere cu 15,9% faţă de 30.09.2020. În al III-lea trimestru 2021, cuantumul total al expunerii la risc a constituit 55511,9 mil. MDL, în creştere cu 13,5% f.p.s.a.p. Iar ponderea acestuia în total active, a constituit 48,8%, în descreştere cu 1,1 p.p. Pe parcursul anului 2021 toate băncile din sistemul bancare, înregistrează majorări la valoarea activelor respectiv şi activele ponderate la risc au avut o creştere semnificativă. Astfel, lider la acest capitol pot fi menţionate trei bănci: BC „MOLDOVA - AGROINDBANK" S.A. însumă de 35346,5 mil. MDL, BC „Moldindconbank" S.A. însumă cu 23331,7 mil.MDL, urmat de BC Victoriabank S.A. cu 16150,9 mil. MDL.

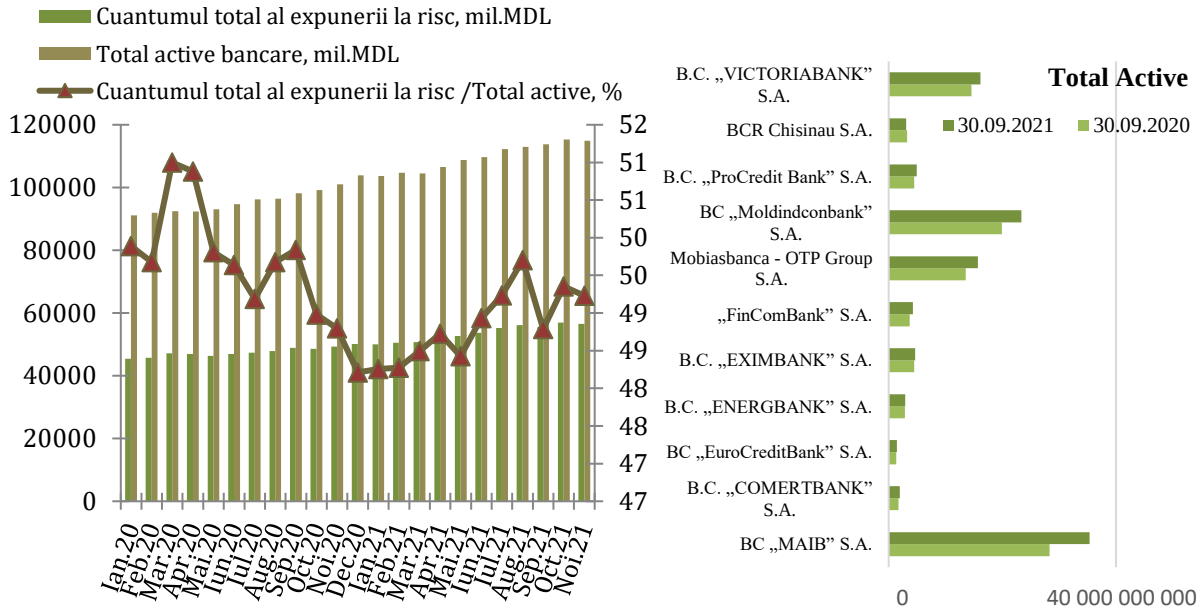

Figura 3.2.1. Evoluţia calităţii activului bancar

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Băncii Naţionale a Moldovei.

Creşterea portofoliului de credite cu 22,6% în I semestru 2021 f.p.s.a.p. În primele nouă luni ale anului 2021, soldul total al creditelor a constituit 47% din totalul activelor sau 53,4 miliarde MDL, în creştere cu 22,6% f.p.s.a.p. sau cu Cele mai mari ponderi o deţin portofoliului de credite acordate pentru consum cu 34,2% (2,6 mili. MDL), creditele acordate pentru procurarea/construcţia imobilui cu o pondere de 32,1% (2,5 mili.MDL). Pe parcursul primele nouă luni ale anului 2021 s-au acordat în total 42,930 de credite dintre care: 12776 de credite de

consum, 775 de credite pentru procurarea/construcţia imobilui şi 297 de credite acordate comerţului. Sectorul IMM au fost acordate credite în sumă de 15,555 mil.MDL cu 17mai mult faţă de p.s.a.p.

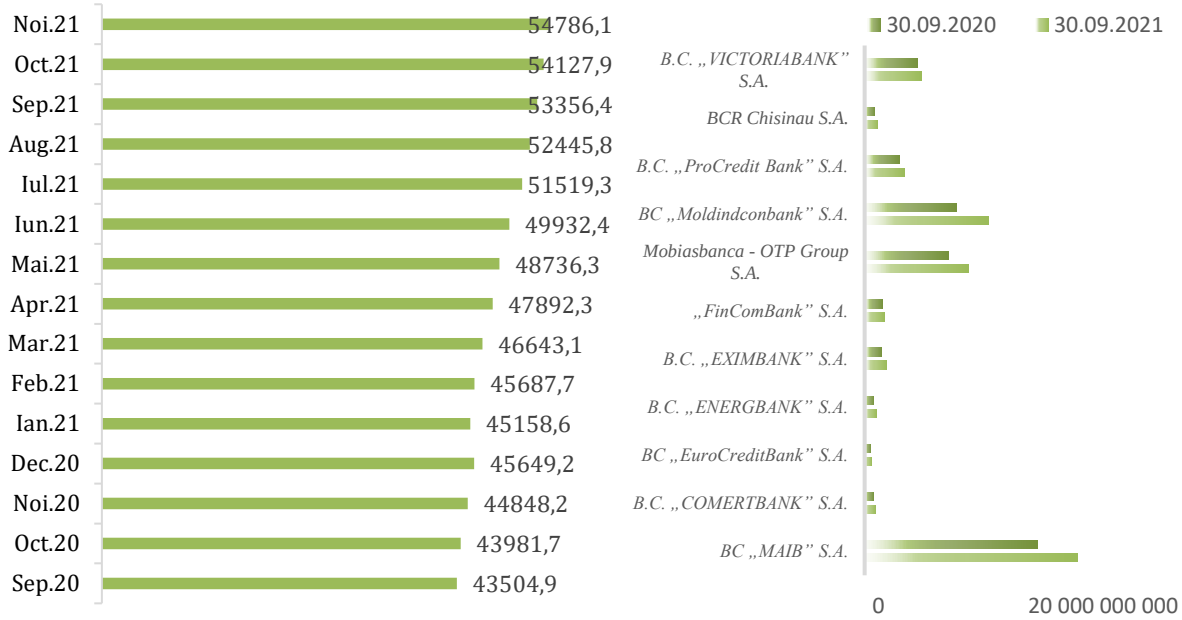

Figura 3.2.2. Evoluţia portofoliului de credite, mil.MDL

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Băncii Naţionale a Moldovei.

Volumul de credite noi acordate în creştere cu 36,2% f.p.s.a.p. Volumul creditelor noi acordate la finele luni septembrie 2021 a însumat 4481,54 mil. MDL cu 36,2% mai mult faţă de luna septembrie 2020 (3291,03 mil.MDL). Respectiv, s-au acordat 3270,49 mil.MDL în monedă naţională şi 1169,67 mil.MDL în valută străină, totodată s-au acordat 41,38 mil.MDL credite ataşate la cursul valutar.

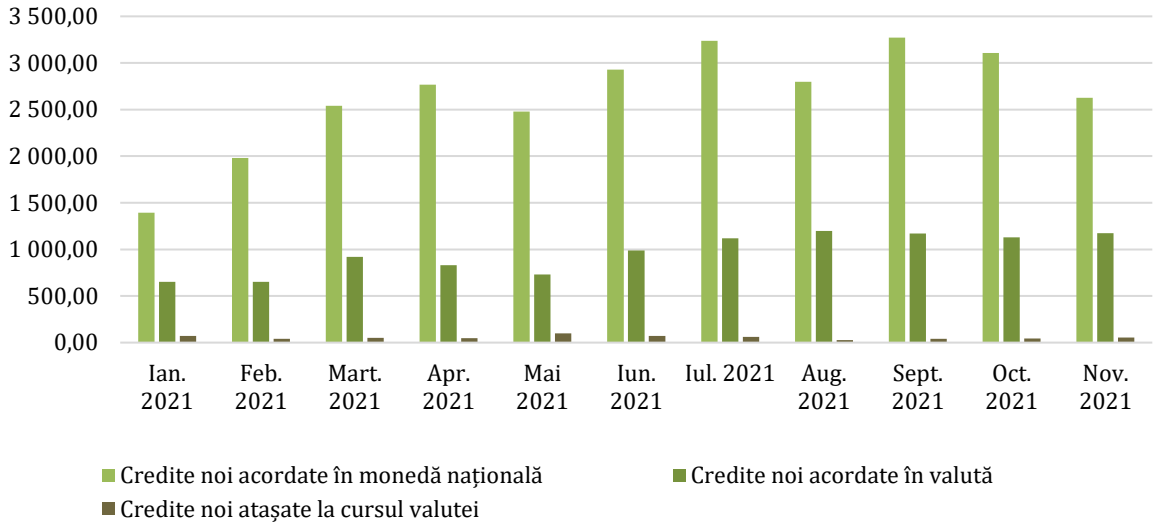

Figura 3.2.3. Volumul creditelor noi acordate după valute, mil.MDL

Sursa: Conform datelor Băncii Naţionale a Moldovei.

Din totalul soldului de credite, 27,2% sunt în valuta, procent în descreştere comparativ cu perioada similară a anului 2020, când ponderea era de 30,1%. In cazul populaţiei, soldul a ajuns la 21,3 miliarde MDL, fiind în creştere cu 37% f.p.s.a.p. In ce priveşte companiile, soldul creditelor a crescut cu 15% în perioada vizată, şi a constituit 31,9 mld. MDL. Tendinţă de migrare a creditelor de la persoanele juridice spre persoanele fizice şi din valută străină în cea naţională persistă şi pe parcursul anului 2021.

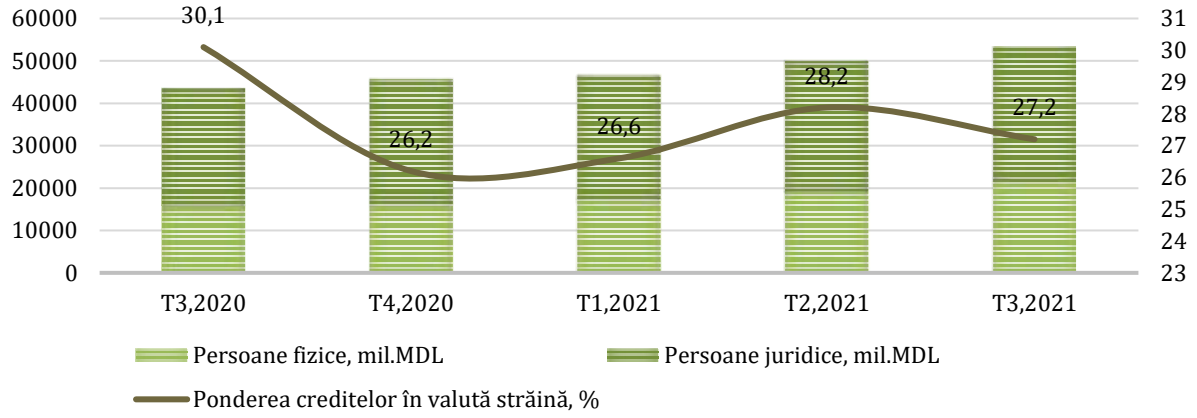

Figura 3.2.4. Evoluţia creditelor după valuta în care sunt acordate şi categoria debitorilor
***Sursa*:** Conform datelor Băncii Naţionale a Moldovei.

Rata fondurilor proprii totale per sector bancar se menţine în continuare la nivel înalt. În trimestrul III al anului 2021, nivelul de capitalizare pentru 11 bănci comerciale din sector, este net superioară minimului impus de cerinţele prudenţiale de 10% ajungând la nivelul de 26,1%, ceea ce indică condiţii de funcţionare echitabilă pentru băncile autohtone. Conform informaţiilor privind activitatea economico-financiară a băncilor comerciale, la finele lunii septembrie 2021, fondurile proprii totale al sectorului bancar a marcat o creştere de 8,6%, până la 14501,5 mil. MDL faţă de perioada similară anului 2020. Iar fondurilor proprii de nivel 1 (total capital de gr. I) s-a majorat în iunie 2021 cu 8,7% f.p.s.a.p. până la 14373,3 mil. MDL.

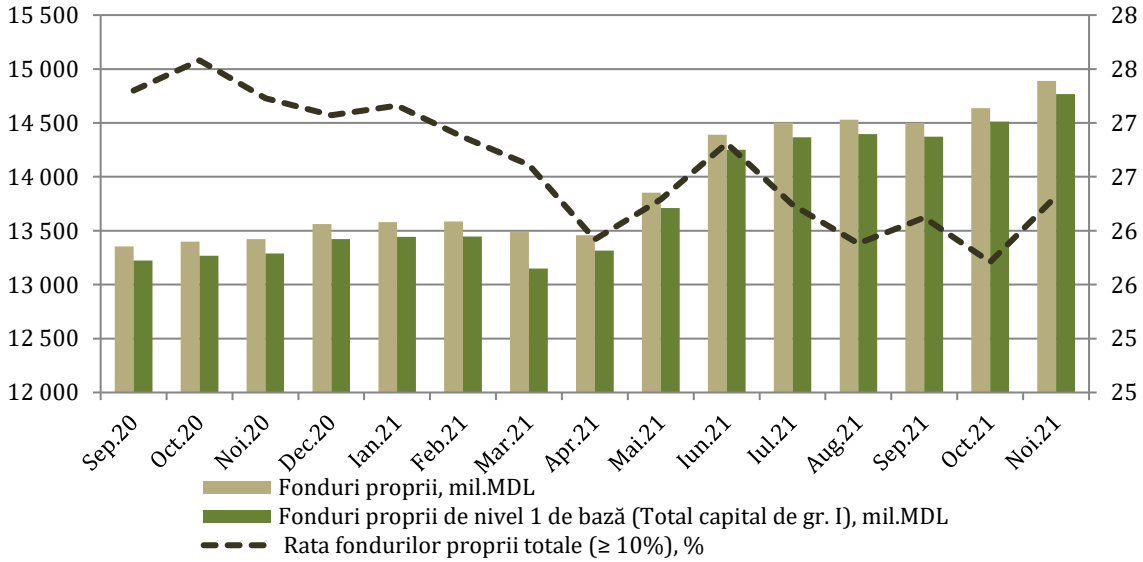

Figura 3.2.5. Evoluţia calităţii capitalului bancar
Sursa: Calculele autorilor conform datelor Băncii Naţionale a Moldovei.

Indicatorii de lichiditate ai sectorului bancar se menţin la un nivel înalt. Lichiditatea curentă ca medie pe sistem la 30.09.2021 a fost de 48,62%, în descreştere cu 1 p.p., faţă de p.s.a.p. Cele mai mari ponderi în activele lichide le deţin depozitele la BNM – 38,9%, valorile mobiliare lichide – 30,5 % şi mijloacele interbancare nete – 18,7%. Pe parcursul a 9 luni ale anului 2021, ponderea depozitelor la BNM s-a diminuat cu 4,0 p.p., ponderea valorilor mobiliare lichide cu 1,0 p.p Totodată, a crescut ponderea mijloacelor interbancare nete cu 4,4 p.p. şi ponderea numerarului cu 0,5 p.p. Majoritatea băncilor comerciale înregistrează un coeficient destul de înalt, ceea ce duce la un exces de lichiditate bancară per sistem. Lichiditatea pe termen lung, valoare calculată conform principiului I al lichidităţii (≤1), al întregului sistem bancar a constituit 0,76% în septembrie 2021. Astfel, observăm că majoritatea băncilor comerciale înregistrează un coeficient destul de înalt, ceea ce duce la un exces de lichiditate bancară.

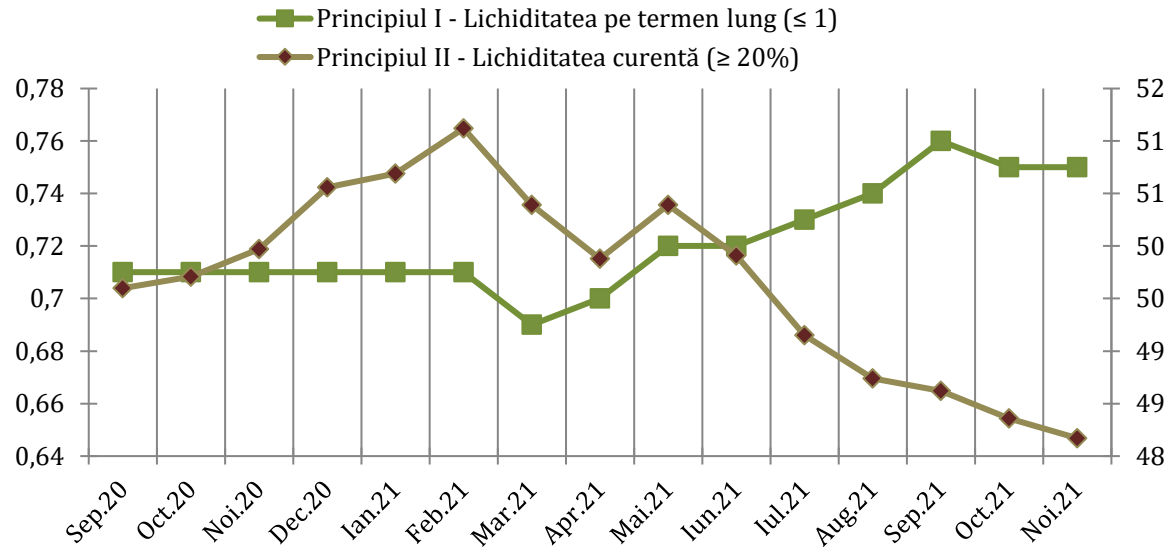

Figura 3.2.6. Nivelul lichidităţii sectorului bancar

Sursa: Conform datelor Băncii Naţionale a Moldovei.

Creşterea profitabilităţii bancare în primele nouă luni ale anului 2021 cu 44,1% f.p.s.a.p. Profitabilitatea băncilor comerciale a crescut cu 44,1% în septembrie 2021 faţă de perioada similară a anului 2020, (profitul bancar a constitui în luna septembrie 2021 – 1658 mil.MDL). Această creştere se datorează principalei componente a activităţii operaţionale – venituri din dobânzi cu 12,5% sau cu 405 mil.MDL f.p.s.a.p şi majorării veniturilor din onorarii şi comisioane. Prin urmare, cheltuielile totale au constituit 4,8 mil. MDL, majorându-se comparativ cu perioada similară a anului precedent cu 274,6 mil. MDL sai cu 6,1%. Astfel, cheltuielile cu dobânzile au constituit 19,1% din totalul cheltuielilor, iar cheltuielile neaferente dobânzilor – 80,9% din totalul cheltuielilor. La 30.06.2021 valorile principalilor indicatori de profitabilitate: rentabilitatea activelor şi rentabilitatea capitalului au constituit 2% şi respectiv 12%, fiind în creştere cu 0,5 p.p. şi respectiv 3,2 p.p. comparativ cu p.s.a.p.

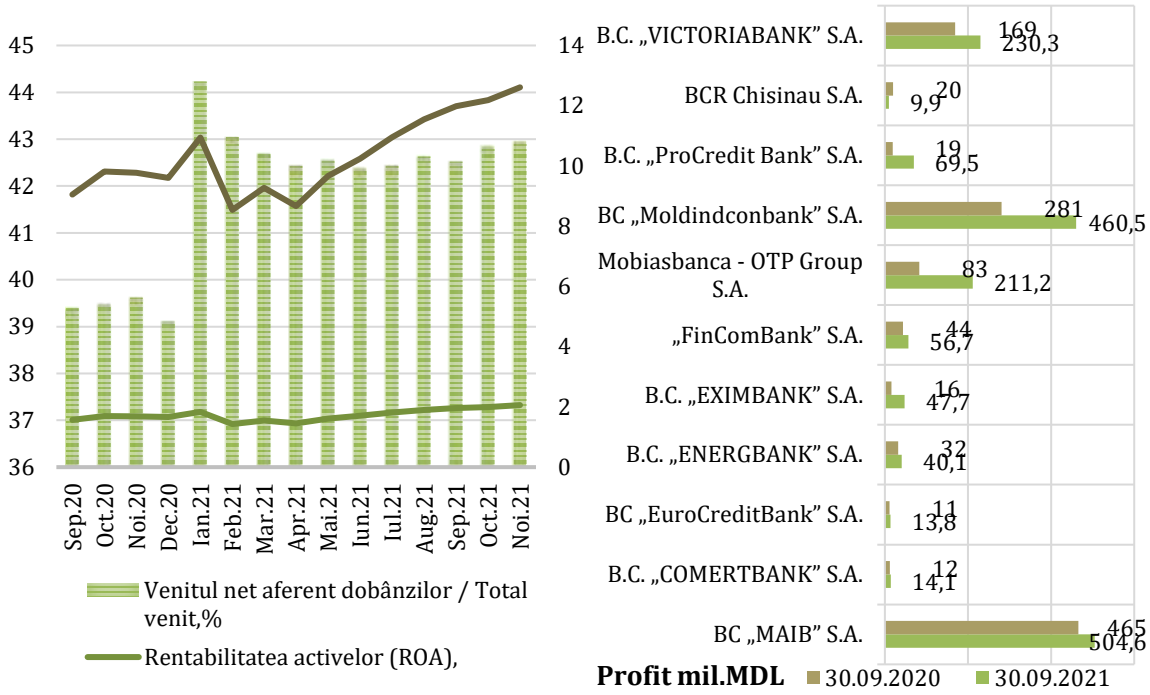

Figura 3.2.7. Evoluţia rentabilităţii şi profitabilităţii bancare

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Băncii Naţionale a Moldovei.

Volumul creditelor neperformante este în descreştere cu 2.1 p.p. în primele nouă luni ale anului 2021 f.p.s.a.p. În primele nouă luni ale anului 2021 ponderea creditelor neperformante în totalul creditelor s-a diminuat cu 1,7 p.p. faţă de septembrie 2020, constituind 6,83%. Creditele expirate s-a micşorat de la 2078,35 mil.MDL în primele nouă luni ale anului 2020 până la 1970,54 mil.MDL în primele nouă luni ale anului 2021. Ponderea creditelor neperformante în fonduri proprii a înregistrat nivelul de 25,12%, în descreştere cu 2,75 p.p. faţă de septembrie 2020. Suma creditelor performante acordate IMM-urilor în septembrie 2021 a costituit 10,35%, în scădere cu 1,86 p.p. faţă de perioada s.a.p.

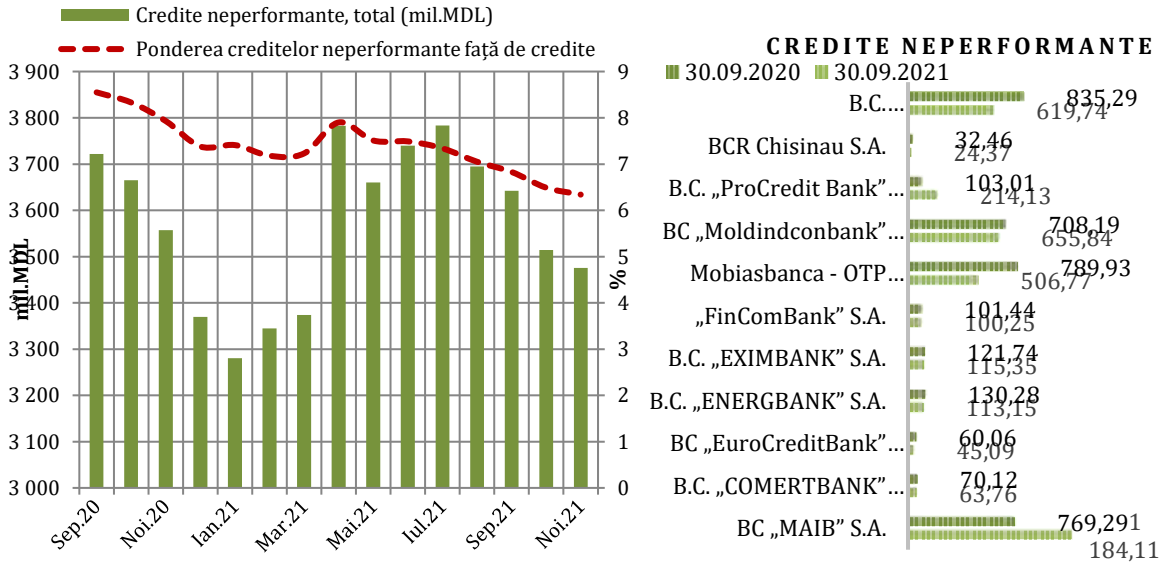

Figura 3.2.8. Evoluţia creditelor neperformante în sectorul bancar

Sursa: Conform datelor Băncii Naţionale a Moldovei.

Majorarea volumului depozitelor noi atrase cu 4,3% f.p.s.a.p. În primele nouă luni ale anului 2021, soldul depozitelor atrase atât în monedă naţională cât şi în valută străină au însumat 86,4 miliarde MDL la 30.09.2021, în creştere cu 16,29% faţă de 30.09.2020. Din totalul depozitelor, 57,7% a revenit depozitelor în MDL, însumând 49,8 miliarde MDL la 30.09.2021. Depozitele în valută au constituit 42,4% din totalul depozitelor, alcătuind 36,6 miliarde MDL. Un impact semnificativ asupra majorării soldului depozitelor a avut-o creşterea depozitelor persoanelor fizice cu 14,14% şi a depozitelor persoanelor juridice cu 20,13% în septembrie 2021 f.p.s.a.p. Volumul depozitelor noi atrase a constituit 2804,13 mil. MDL la sfârşitul luni septembrie 2021 cu 4,3% mai mult f.p.s.a.p. Pe categorii de clienţi, o pondere semnificativă le-a revenit depozitelor atrase de la persoanele fizice (63% din totalul depozitelor în MDL atrase).

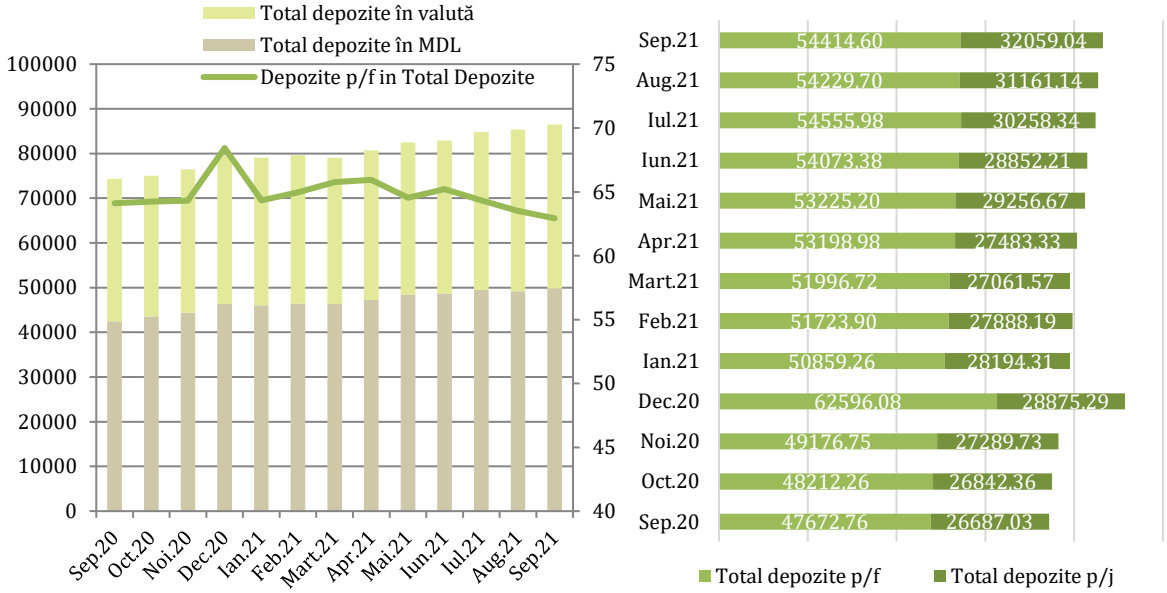

Figura 3.2.9. Evoluţia structurii depozitelor atrase de bănci

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Băncii Naţionale a Moldovei.

Rata medie a dobânzii la depozite în valută naţională şi străină s-a redus constant în primele nouă luni ale anului 2021, ca urmare a reducerii treptate a ratei de bază la operaţiunile de politică monetară. La 30.09.2021 rata medie la depozite în MDL a înregistrat 3,19% cu 0,61 p.p. mai puţin faţă de luna septembrie 2020 şi în valută străină 0,36% cu 0,34 p.p.

Rata medie a creditelor noi acordate în monedă naţională s-a micşorat, în septembrie 2021, înregistrând nivelului de 6,84%, în descreştere cu 1,04 p.p. faţă de septembrie 2020, iar rata creditelor în valută străină a înregistrat nivelul de 4,06%. Menţinerea dinamici în jurul nivelului de 6% a creditelor acordate, iar rata depozitelor în monedă naţională în jur de 4%, ar fi favorabilă pentru încurajarea economisirii din partea populaţiei şi încurajarea creditării economiei în acelaşi timp.

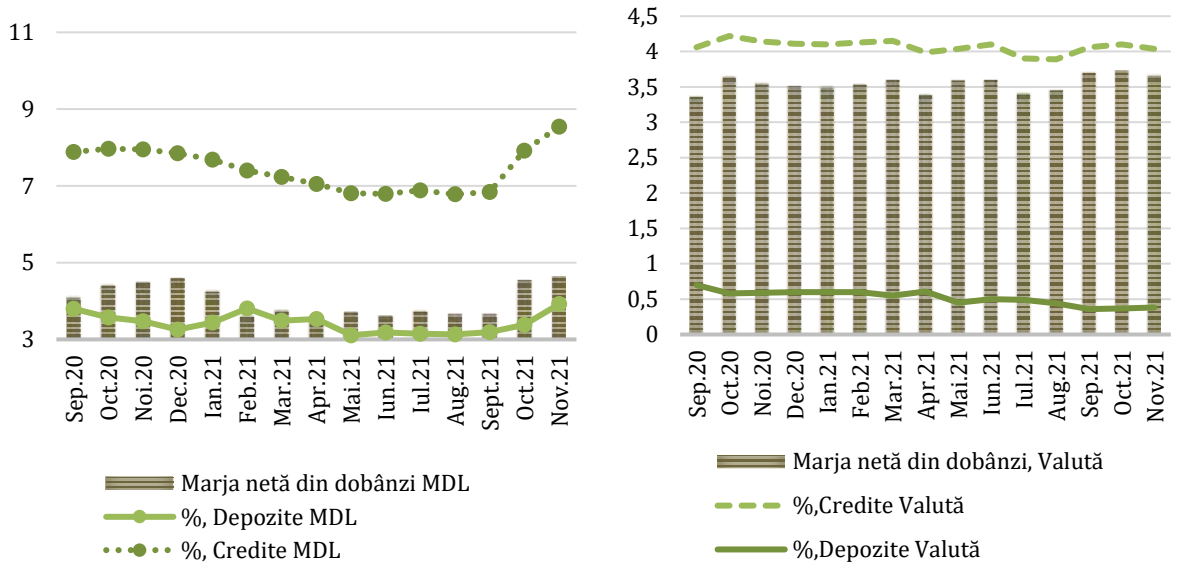

Figura 3.2.10. Evoluţia marjei bancare nete, a ratelor medii ale dobânzii la depozite şi la credite noi atrase în MDL şi valută străină, %

Sursa: Calculele autorului conform datelor Băncii Naţionale a Moldovei.

Marja netă a dobânzii pe sectorul bancar al Republicii Moldova pentru operaţiunile în valută naţională au cunoscut o variaţie mai mică comparativ cu marja pentru tranzacţiile în valută străină. La 30 septembrie 2021, marja bancară la operaţiunile în monedă naţională a înregistrat un nivel de 3,65%, fiind în descreştere cu 0,43 p.p. faţă de septembrie 2020. Respectiv, şi marja asociată operaţiunilor în valută străină a evoluat stabil, înregistrând un nivel de 3,70% cu o creştere uşoară de 0,34 p.p. faţă de septembrie 2020.

Organizaţiile de creditare nebancară (OCN)

În pofida pandemiei COVID-19, evoluţia sectorului de microfinanţare din Republica Moldova continuă să fie stabil înregistrând bune performanţe la principalii indicatori de activitate, în primele nouă luni ale anului 2021. În nouă luni ale anului 2021, 468215 de persoane au beneficiat de împrumuturile sectorului de microfinanţare, reprezentat de asociaţiile de economii şi împrumut (AEI) şi organizaţiile de creditare nebancară (OCN), fiind în descreştere cu 7,36% f.p.s.a.p. Astfel, 35099 de persoane au fost beneficiarii de împrumuturi ai asociaţiilor de economii şi împrumut la 30.09.2021 cu 5,4% mai puţin faţă de perioada similară 2020, iar 433116 de persoane au beneficiat de împrumuturi de la organizaţiile de creditare nebancare, în descreştere cu 7,5% f.p.s.a.p. La data de 30.09.2021 în Registrul organizaţiilor de creditare nebancară autorizate erau înregistrate 162 de entităţi cu dreptul de a desfăşura activitate de creditare nebancară iar 20 OCN-uri au suspendat activitatea (cu 15 OCN-uri mai puţin faţă de 30.09.2020).

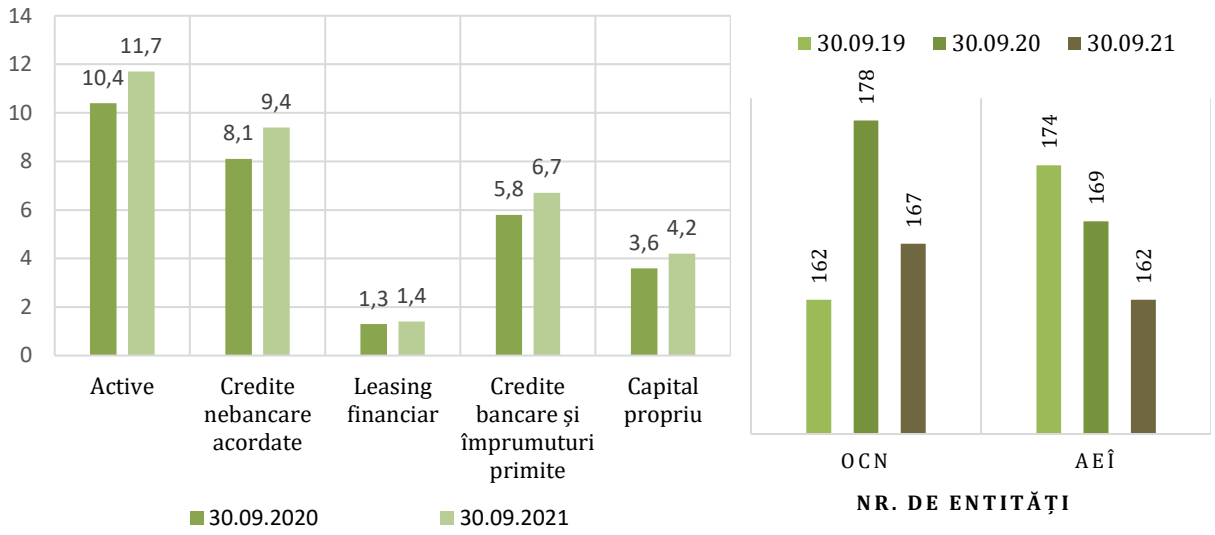

Figura 3.2.11. Dinamica activităţii OCN în al III-lea trimestru 2020-2021, mld. MDL

Sursa: Calculele autorului conform datelor Comisia Naţională a Pieţei Financiare*.*

Organizaţiile de creditare nebancară (OCN) reglementate şi supravegheate de Comisia Naţională a Pieţei Financiare (CNPF) au acordat un volum total de împrumuturi şi leasing financiar în sumă de 9,4 mlrd. MDL, în primele nouă luni ale anului 2021, în creştere cu 16% faţă de 30.09.2020. Valoarea consolidată a activelor deţinute de OCN-uri, după cum rezultă din datele CNPF, la 30.09.2021, au constituit suma de 11,7 mlrd. MDL, fiind în creştere cu 12,5% faţă de 30.09.2020. Astfel, la 30 septembrie 2021, capitalul propriu al OCN a constituit peste 4,2 mlrd. MDL, înregistrând o majorare cu 16,6% comparativ cu aceeaşi perioadă a anului precedent. Astfel, la 30.09.2021 comparativ cu 30.09.2020, valoarea profitului net s-a majorat cu 90% sau de 1,9 ori: de la 371,9 mil. MDL, în 2020, la 707,1 mil. MDL, în 2021. Rata creditelor neperformante în sectorul OCN la 30.09.2021 a scăzut până la 14,1% faţă de 14,9%, nivel înregistrat la aceeaşi dată a anului precedent. Prin urmare, la sectorul AEÎ rata creditelor neperformante (mai mari de 90 zile) a constituit 6,6% în trimestrul III al anului 2021. În perioada de pandemie COVID-19, alternativa creditelor acordate de către băncile comerciale constituie, în prezent, produsele oferite de sectorul de microfinanţare, care au menirea de a credita afacerile mici, preponderent din zonele rurale, facilitând accesul la resurse financiare, precum şi de a stimula iniţiativa privată.

Capitolul IV
SECTORUL EXTERN

Balanţa de plăţi

Soldul contului curent al balanţei de plăţi a Republicii Moldova, în trimestrul III 2021, a înregistrat un deficit de 400,38 mil. USD, contul de capital a înregistrat un sold negativ de 26,63 mil. USD, iar contul financiar s-a soldat cu intrări nete de capital în valoare de 368,99 mil. USD. Raportat la PIB, contul curent a constituit 10,2%. Contul de capital a înregistrat un sold negativ de 26,63 mil. USD, iar contul financiar s-a soldat cu intrări nete de capital în valoare 368,99 mil. USD.

În trimestrul III a. 2021, ***deficitul contului curent al balanţei de plăţi***, comparativ cu perioada similară a anului 2020, a înregistrat o majorare atât ca valoare absolută, cât şi relativ la PIB. Deficitul a constituit 400,38 mil. USD fiind în creşere cu 14,1%. Raportat la PIB, contul curent a constituit 10,2%, faţă de 9,5% în perioada similară a anului 2020. Această dinamică a fost determinată de creşterea deficitului comerţului exterior cu bunuri, în timp ce balanţa veniturilor secundare, serviciilor şi a veniturilor primare s-au îmbunătăţit. Raportul contului curent la PIB s-a îmbunătăţit faţă de cel înregistrat în trimestrele anterioare ale anului curent, însă pentru 9 luni ale anului 2021 rămâne dublu faţă de cel înregistrat pentru perioada similară a anului 2020. Contribuţia principală în această evoluţie o are balanţa comercială, dar şi veniturile primare.

Excedentul *comerţului exterior cu servicii* a constituit o valoare de 136,33 mil. USD, fiind în creştere cu 18,6% faţă de trimestrul III 2020, această evoluţie a fost determinată de majorarea semnificativă a exporturilor de servicii cu 125,49 mil. USD. Această majorare a exporturilor de servicii a fost determinată, de serviciile de călătorii cu 44,8%, de transport 69,8%, de servicii profesionale şi de consultanţă managerială de 2,9 ori.

Importurile de servicii s-au majorat cu 104,15 mil. USD, această creştere a fost determinată de majorările semnificative înregistrate la serviciile de călătorii cu 64,0% şi de transport cu 36,0%. Astfel, balanţa serviciilor de călătorii a marcat o descreştere cu 24,4%, în timp ce balanţa serviciilor de transport s-a majorat de 2,1 ori. Balanţa serviciilor informatice a continuat să crească şi în trimestrul III 2021 ca urmare a sporirii exporturilor cu 23,27 mil. USD decât a importurilor cu 3,22 mil. USD.

Contul de capital, comparativ cu trimestrul III a. 2020. a crescut cu 4,8% şi a înregistrat un deficit de 26,63 mil. USD. Soldul contului de capital a fost determinat de ieşirile de capital înregistrate de sectorul privat cu 36,7% mai mari comparati cu perioada similară a anului precedent, în timp ce intrările de asistenţă din exterior primită de administraţia publică pentru finanţarea proiectelor investiţionale au constituit 1,81 mil. USD.

Suma soldurilor contului curent şi contului de capital denotă că, drept rezultat al tranzacţiilor curente şi de capital ale rezidenţilor Republicii Moldova cu nerezidenţii, necesarul net de finanţare externă a constituit 427,01 mil. USD, ceea ce reprezintă 10,9% în raport cu PIB.

În **contul financiar** al balanţei de plăţi a fost înregistrată o scădere considerabilă a activelor sub formă de numerar şi depozite, care au fost principala sursă de finanţare a deficitului de cont curent în trimestrul III 2021. De asemenea, la finanţarea deficitului de cont curent au contribuit alocările de DST de la FMI, creditele comerciale şi avansurile acordate entităţilor rezidente de către partenerii comerciali nerezidenţi şi investiţiile directe. Astfel, în trimestrul III 2021, contul financiar al balanţei de plăţi a înregistrat intrări nete de capital în valoare de 368,99 mil. USD, ca urmare a diminuării nete a activelor financiare ale rezidenţilor cu 28,28 mil. USD, precum şi a majorării nete a angajamentelor rezidenţilor faţă de nerezidenţi, în sumă de 340,71 mil. USD.

Tabelul 4.1 Balanţa de plăţi a Republicii Moldova (conform MBP6), agregate principale (mil. USD)

	2020 I	2020 II	2020 III	2020 IV	2021 I*	2021 II*	2021 III	Tr. III 2021 / Tr. III 2020 (%)
CONTUL CURENT	**-204,12**	**-20,16**	**-350,79**	**-317,44**	**-345,77**	**-505,16**	**-400,38**	**114,1**
Bunuri	-716,54	-555,46	-925,36	-896,90	-904,01	-1 113,89	-1 068,90	115,5
Servicii	78,76	89,64	114,99	98,92	94,80	110,28	136,33	118,6
Venituri primare	152,34	114,45	68,60	54,96	97,36	42,97	82,98	121,0
Venituri secundare	281,32	331,21	390,98	425,58	366,08	455,48	449,21	114,9
CONTUL DE CAPITAL	**-10,64**	**-8,24**	**-25,41**	**-21,38**	**-12,69**	**-17,00**	**-26,63**	**104,8**
Necesarul net de finanţare (contul curent şi de capital)	**-214,76**	**-28,40**	**-376,20**	**-338,82**	**-358,46**	**-522,16**	**-427,01**	**113,5**
CONTUL FINANCIAR	**-188,32**	**-52,49**	**-426,73**	**-374,59**	**-375,37**	**-507,44**	**-368,99**	**86,5**
Investiţii directe, net	-32,28	29,06	-39,66	-108,84	-43,93	-69,56	-83,99	211,8
Investiţii de portofoliu, net	-0,25	1,05	-0,08	0,14	-0,24	1,96	-0,06	75,0
Derivate financiare, net	-0,54	-0,15	0,37	-0,09	-0,17	-0,26	-0,56	-151,4
Alte investiţii, net	-64,01	-317,20	-611,76	-535,30	-296,47	-490,58	-501,00	81,9
Modificarea activelor de rezervă	-91,24	234,75	224,40	269,50	-34,56	51,00	216,62	96,5
Erori şi omisiuni nete	26,44	-24,09	-50,53	-35,77	-16,91	14,72	58,02	-

Sursa: Conform datelor Băncii Naţionale a Moldovei

Poziţia investiţională internaţională

La data 30.09.2021, poziţia investiţională internaţională a Republicii Moldova, a constituit -5692,27 mil. USD, soldul net debitor aprofundându-se faţă de sfârşitul anului 2020 cu 4,9%. Raportată la PIB, poziţia investiţională internaţională a constituit 43,4%.

Soldul activelor financiare externe a însumat 5858,78 mil. USD, fiind în creştere cu 0,1% de la începutul anului, iar al pasivelor a constituit 11551,05 mil. USD, majorându-se cu 2,4%. Creşterea poziţiei activelor financiare, s-a datorat altor schimbări 711,46 mil. USD. Concomitent, în sensul scăderii. Soldul activelor financiare, a fost influenţat în sensul scăderii de fluxul negativ înregistrat în balanţa de plăţi 614,21 mil. USD, fluctuaţia ratelor de schimb ale valutelor originale faţă de dolarul SUA 90,16 mil. USD şi modificarea preţurilor instrumentelor financiare 0,47 mil. USD au influenţat soldul activelor financiare în sensul scăderii.

Majorarea soldului pasivelor a fost determinată de fluxul pozitiv înregistrat în balanţa de plăţi 637,59 mil. USD. Fluctuaţia ratelor de schimb ale valutelor originale faţă de dolarul SUA 269,69 mil. USD, modificarea preţurilor instrumentelor financiare 79,99 mil. USD, precum şi alte schimbări 17,26 mil. USD au dus la scăderea poziţiei pasivelor externe.

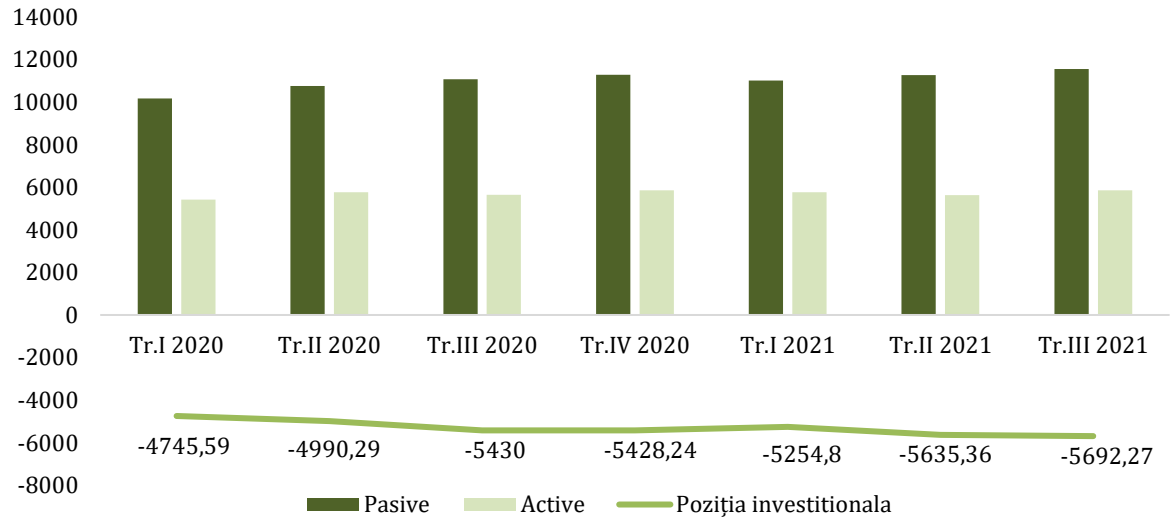

Figura 4.1. Poziţia investiţională internaţională în dinamică, pe trimestre, mil.USD
Sursa: Conform datelor Băncii Naţionale a Moldovei

Poziţia angajamentelor sub formă de investiţii directe s-a majorat cu 0,2% de la începutul anului 2021. Soldul investiţiilor directe în capitalul propriu a totalizat 2857,58 mil. USD, cu 1,6% comparativ cu 31.12.2020, iar al instrumentelor de natura datoriei a constituit 1900,60 mil. USD, fiind cu 1,8% mai puţin.

Principala activitate economică care a beneficiat de investiţii directe, în trimestrul III a anului 2021, sunt activităţile financiare şi de asigurări 31,3%, comerţ cu ridicata şi cu amănunt 25,4%, urmată de industria prelucrătoare 20,2%. Alte activităţi care au atras investitori străini au fost informaţii şi comunicaţii, tranzacţiile imobiliare, transport şi depozitare, construcţii.

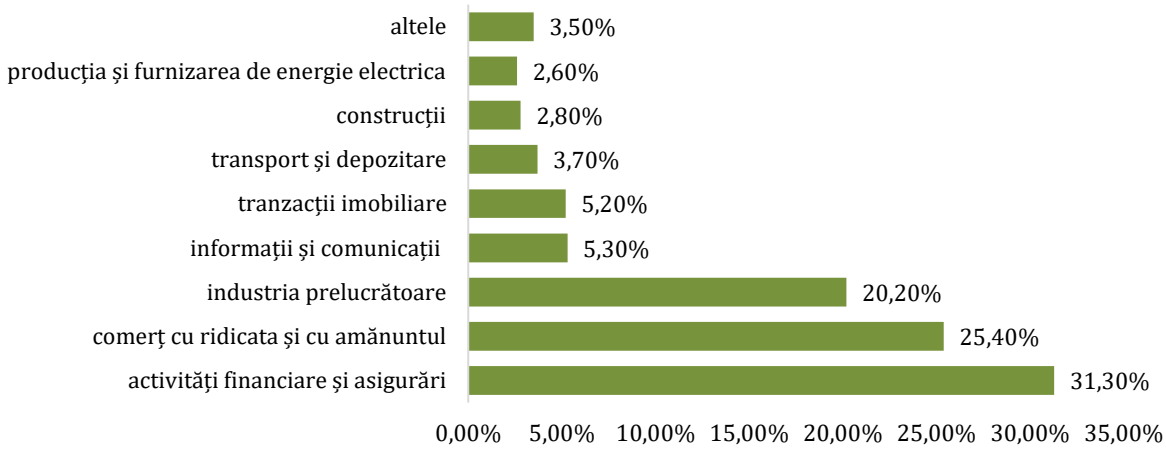

Figura 4.2. Investiţiile directe, capital propriu acumulat pentru trimestrul III, a anului 2021 pe activităţi economice, %

Sursa: Conform datelor Băncii Naţionale a Moldovei

În distribuţia geografică a investiţiilor directe sub formă de participaţii şi acţiuni acumulate, investitorilor din ţările UE-27 (fără Marea Britanie) le-a revenit ponderea majoritară de 86,0%, CSI au deţinut o pondere de 0,9% din totalul capitalului propriu acumulat, iar cei proveniţi din alte ţări – de 13,1%.

Transferurile de mijloace băneşti

Evoluţia transferurilor băneşti de peste hotare în mare parte este influenţată de atenuarea activităţii economiei globale, care se datorează tensiunilor geopolitice şi comerciale, înăspririi condiţiilor financiare în ţările dezvoltate şi extinderii pandemiei de coronavirus CoviD-19.

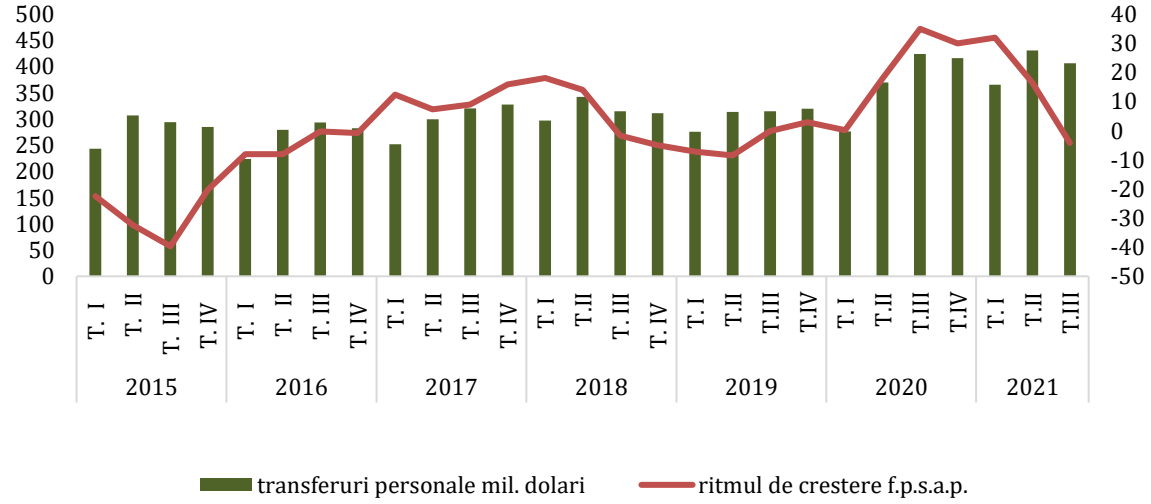

Figura 4.3. Transferuri de mijloace băneşti din străinătate în favoarea persoanelor fizice efectuate prin băncile din Republica Moldova pe trimestre, în anii 2015-2021, mil.USD

Sursa: Conform datelor Băncii Naţionale a Moldovei

Volumul transferurilor băneşti din străinătate în Republica Moldova prin intermediul băncilor în favoarea persoanelor fizice, în trimestrul III a. 2021 a constituit 406,68 mil. USD. Comparativ cu perioada similara a anului precedent, transferurile băneşti a fost în descreştere cu 4,1%, dintre care prin sisteme de remitere de bani 324,49 mil USD, în baza netă.

Volumul transferurilor băneşti în favoarea persoanelor fizice, conform provenienţei geografice, *din ţările UE* au fost în creştere cu 3,7%, comparativ cu trimestrul III 2020, şi au înregistrat o pondere de 50,3%. Din *ţările CSI***,** transferurile băneşti s-au micşorat comparativ cu trimestrul III 2020, cu 23,0%, revenindu-le o pondere de 12,4%. Transferurile din ***alte ţări*** au constituit 37,3% din totalul transferurilor în favoarea persoanelor fizice, micşorându-se cu 6,0% comparativ cu trimestrul III 2020.

Conform provenienţei geografice a transferurilor, ţările din care provin cel mai mare volum de transferuri băneşti de la moldovenii care lucrează peste hotare, sunt, Israelul cu un volum de 62,27 mil USD, Italia 51,59 mil.USD, Germania 48,38 mil USD şi Rusia cu un volum 45,92 mil USD, SUA 36,44 mil. USD.

Transferurile de mijloace băneşti din străinătate efectuate în favoarea persoanelor fizice prin intermediul băncilor din R. Moldova includ şi transferurile persoanelor fizice efectuate prin intermediul oficiilor poştale ale Î.S. „Poşta Moldovei" (decontate prin bănci), atât prin sistemele de remitere de bani, precum şi prin mandatele poştale.

Comerţul exterior cu bunuri

Valoarea comerţului exterior cu bunuri în perioada ianuarie-septembrie a anului 2021, a înregistrat o creştere cu circa 29% faţă de perioada similară a anului precedent. Astfel volumul comerţului extern de bunuri în această perioadă a constituit 7176 mil. USD, înregistrând creştere atât la exporturi cu circa 21,2%, cât şi la importuri cu 32,4%.

În ianuarie-septembrie 2021, decalajul dintre exporturile şi importurile de mărfuri a determinat acumularea unui ***deficit al balanţei comerciale*** în valoare de 2969,4 mil. USD, sau cu 874,7 mil. USD cu 41,8% mai mult, comparativ cu cel înregistrat în aceeaşi perioadă din anul 2020. *Cu ţările UE* balanţa comercială s-a încheiat cu un deficit de 1034,5 mil. USD, *iar cu ţările CSI* – 910,7 mil. USD, respectiv cu 423,8 mil. USD (de 1,8 ori) şi cu 229,2 mil. USD (+33,6%) mai mult, faţă de perioada similară a anului precedent.

În ianuarie-septembrie 2021, **gradul de acoperire a importurilor cu exporturi,** a fost de 41,5%, fiind în scădere cu 3,8 p.p., comparativ cu perioada similară anului 2020. Cu **ţările UE** gradul de acoperire a importurilor cu exporturi, a constituit 55,5%, diminuându-se cu 9,6 p.p., în raport cu perioada similară din anul 2020. Cu **ţările CSI** gradul de acoperire a importurilor cu exporturi, a marcat 26,2%, în descreştere cu 2,6 p.p. faţă de aceeaşi perioadă din anul 2020.

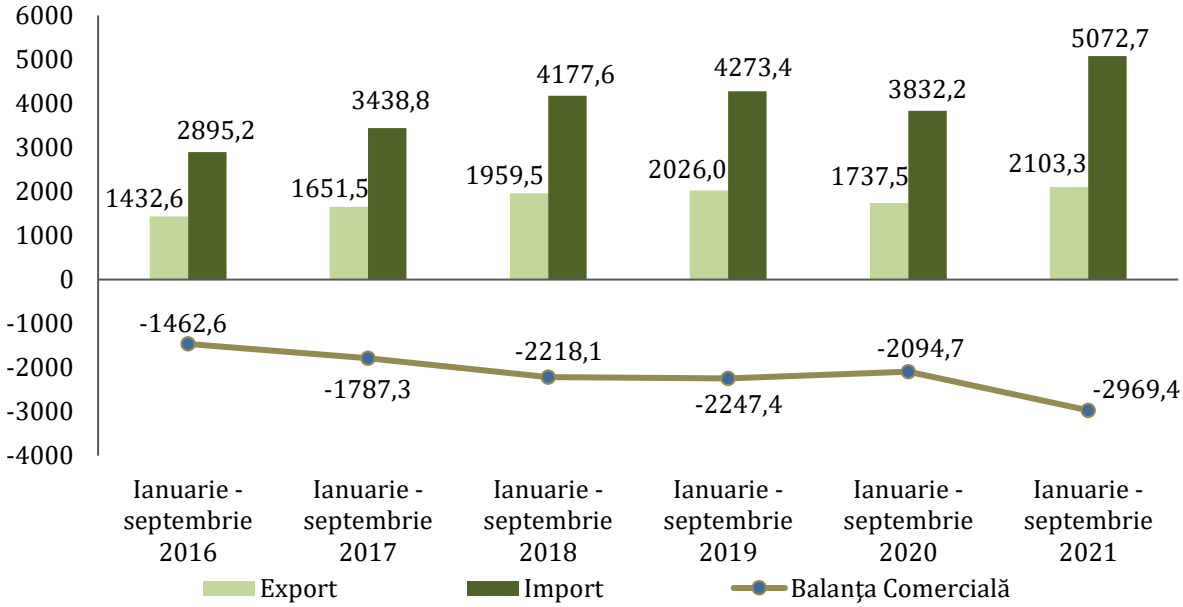

Figura 4.4. Tendinţele exportului, importului şi soldul balanţei comerciale, în perioada ianuarie-septembrie 2021, mil. USD

Sursa: Conform datelor, Biroului Naţiomnal de Statistică

Exporturile de mărfuri, în ianuarie-septembrie 2021, au constituit o valoare 2103,3 mil. USD, fiind cu 21,1% mai mult faţă de perioada similară din anul 2020.

Exporturile de mărfuri autohtone, au înregistrat o valoare 1579,9 mil. USD, constituind 75,1% din total exporturi. Exporturile de mărfuri autohtone au fost în creştere cu 19,2% faţă de perioada similară anului 2020, care a contribuit la majorarea valorii totale a exporturilor cu 14,6%.

Reexporturile de mărfuri străine (după prelucrare şi clasice) în ianuarie-septembrie 2021 au constituit o valoare 523,4 mil. USD, fiind cu 27,1% mai mult faţă de aceeaşi perioadă a anului 2020. *Reexporturile de mărfuri străine deţin o pondere de* 24,9% din total exporturi. Această creştere a influenţat majorarea pe total exporturi, cu 6,5%.

Reexporturile de mărfuri după prelucrare (inclusiv îmbrăcăminte, încălţăminte, seturi de fişe pentru bujiile de aprindere şi alte seturi utilizate în mijloacele de transport, cabluri coaxiale, conductoare şi transformatoare electrice, genţi, articole de buzunar din piele şi din materiale textile, nuci decojite, scaune, părţi de scaune, jucării, volane, coloane şi cutii de direcţie pentru autovehicule) au deţinut 16,9% în total exporturi. *Reexporturile clasice de mărfuri*, care nu au suferit transformări esenţiale (motorină, medicamente, articole de transport sau de ambalare din materiale plastice şi din lemn, ţigarete care conţin tutun, tutun pentru pipă cu apa, whisky, votcă, lichioruri, distilate de vin sau de tescovină de struguri, vinuri spumante, rom, gin, bere, parfumuri, ape de toaletă, produse pentru înfrumuseţare) deţin o pondere de 8,0% în total exporturi.

Fiind o economie mică şi deschisă, potenţialul de dezvoltare al Moldovei este legat de strategia de integrare comercială şi de investiţii. Republica Moldova este situată între două pieţe mari: Uniunea Europeană (UE), care absoarbe mai mult de jumătate din exporturile Moldovei, şi Federaţia Rusă.

După destinaţie, exporturile de mărfuri în ianuarie-septembrie 2021 au înregistrat creşteri spre toate grupele de ţări. Principala destinaţie a exporturilor Republicii Moldova, rămâne a fi ţările UE.

Exporturile de mărfuri către **ţările UE** au constituit o valoare 1288,5 mil. USD, fiind cu 12,9% mai mult, comparativ cu perioada similară anului 2020. Ponderea exporturilor de mărfuri spre ţările UE în toal export a constituit 61,3%, în scădere cu 0,5 p.p., comparativ cu perioada ianuarie-septembrie 2020.

Către **ţările CSI,** exporturile de mărfuri, au constituit o valoare de 322,9 mil. USD, fiind cu 14,4% mai mult, în raport cu perioada similară din anul 2020. Astfel, în această perioadă, exporturile de mărfuri către ţările CSI au deţinut o pondere în total exporturi 15,3%, în scădere cu 0,5 p.p., comparativ cu ianuarie-iunie 2020.

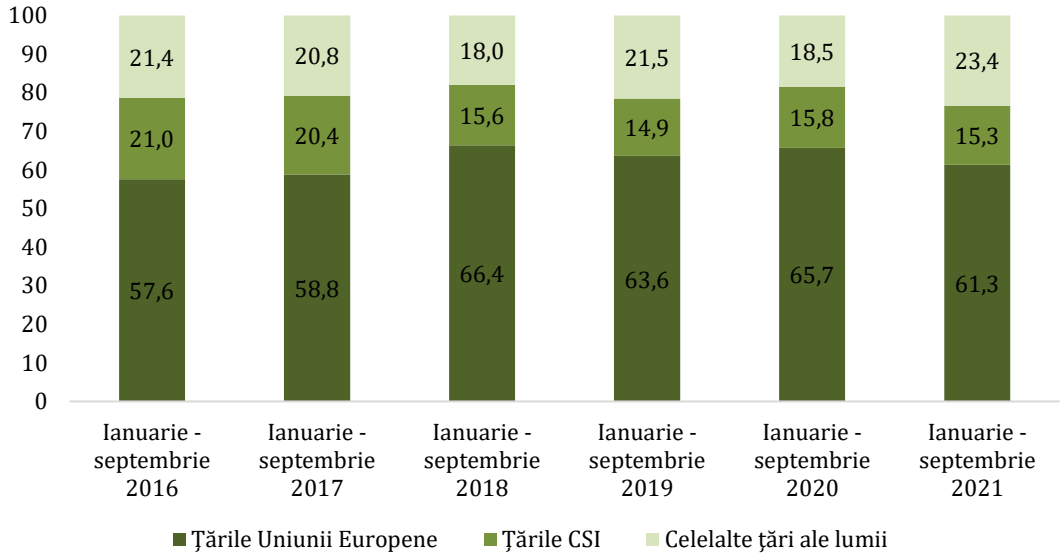

Figura 4.5. Structura exportului de mărfuri pe grupe de ţări, în perioada ianuarie-septembrie 2021, %

Sursa: Conform datelor, Biroului Naţiomnal de Statistică

Principalii parteneri comerciali ai Republicii Moldova în perioada ianuarie-septembrie, care au atras circa 88,5% din total exporturi au fost ţări precum: România 26,9% din total exporturi, Turcia 9,7%, Federaţia Rusă 9,2%, Germania 8,9%, Italia 7,5%, Polonia 3,6%, Ucraina 3,0%, Elveţia şi Republica Cehă câte 2,9%, Belarus şi Regatul Unit al Marii Britanii şi Irlandei de Nord câte 2,2%, Bulgaria 1,9%, Ungaria 1,4%, Olanda 1,2%, Franţa 1,1%, Spania, Grecia şi Liban câte 1,0% şi Statele Unite ale Americii 0,9%.

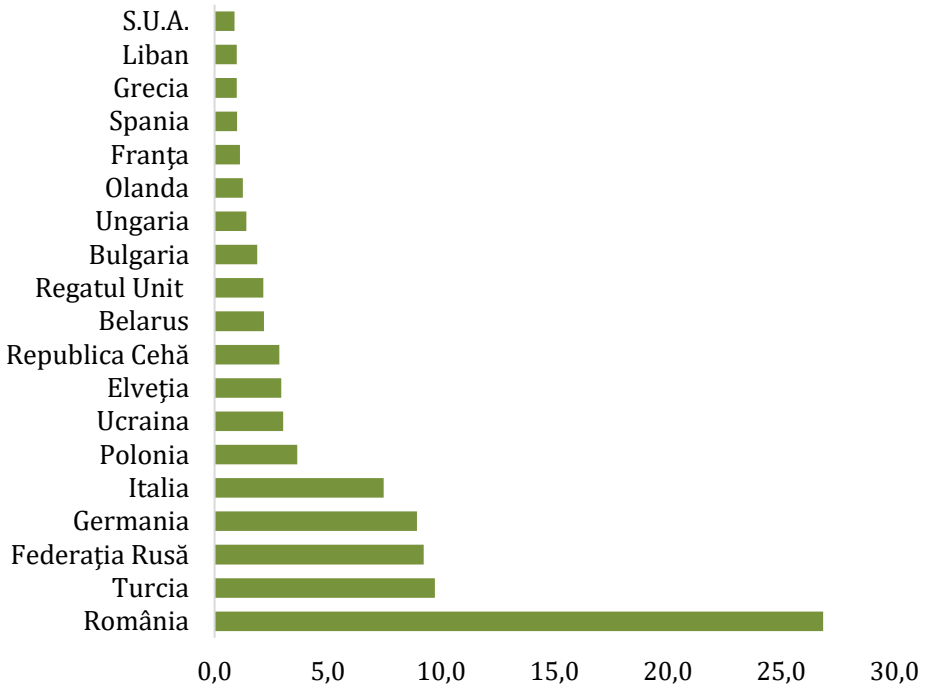

Figura 4.6. Principalele ţări partenere ale Republicii Moldova, în perioada ianuarie-septembrie 2021, %

Sursa: Conform datelor, Biroului Naţiomnal de Statistică

România, cu o pondere de 26,9% în total exporturi, rămâne a fi unul din principalii parteneri comerciali ai RM. Exporturile spre această ţară s-au majorat cu 16,3%. Totodată au înregistrat creşteri livrărilor de mărfuri în Turcia de 1,8 ori, Federaţia Rusă 19,0%, Germania 15,8%, Ucraina 38,0%, Elveţia 39,4%, Regatul Unit al Marii Britanii şi Irlandei de Nord 49,2%, Ungaria de 1,7 ori, Emiratele Arabe Unite de 26,3 ori, Bulgaria 38,2%, Liban de 2,1 ori, Belgia de 2,0 ori, Portugalia de 1,8 ori, Israel de 2,7 ori, Italia 2,8%, Slovacia de 1,6 ori, Polonia 5,0%, Egipt de 17,7 ori, Bangladesh de 10,6 ori, Republica Ceha 4,9%, Uzbekistan de 1,8 ori, Libia de 131,7 ori, Canada de 1,5 ori, Tunisia de 7,1 ori, China 22,0%, Serbia 23,7%, Malaysia 47,2%, Nigeria de 2,1 ori, Chile de 25,1 ori, Macedonia de Nord de 1,8 ori, Japonia de 1,6 ori, *care a contribuit la creşterea pe total exporturi cu 21,9%.*

Concomitent au scăzut livrările spre: Cipru cu 56,7%, Georgia 18,9%, Grecia 13,3%, Belarus 5,7%, Spania 11,2%, Iordania 72,2%, Kazahstan 14,6%, SUA 5,3%, Maroc 90,0%, *atenuând, astfel, majorarea pe total exporturi cu 1,4%.*

În structura exporturilor în perioada ianuarie-septembrie a. 2021, pe secţiuni de mărfuri denotă, că, *şase secţiuni de mărfuri deţin 92,0% din total exporturi*, după cum urmează: produse alimentare şi animale vii 23,1%; maşini şi echipamente pentru transport 22,5%; articole manufacturate diverse 20,5%; materiale brute necomestibile 10,3%; mărfuri manufacturate 8,5%; băuturi şi tutun 7,1%.

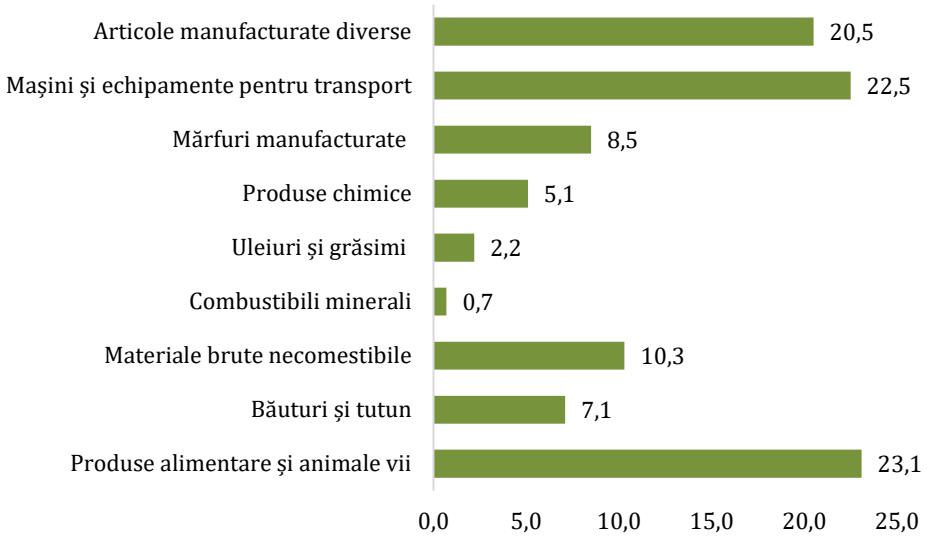

Figura 4.7. Exporturile cu mărfuri pe principale secţiuni, în perioada ianuarie-septembrie a. 2021, %

Sursa: Conform datelor, Biroului Naţiomnal de Statistică

În perioada ianuarie-septembrie 2021, comparativ cu perioada similară din anul 2020, *au crescut exporturile* de cereale şi preparate pe bază de cereale de 1,8 ori, maşini şi aparate electrice şi părţi ale acestora 17,6%, minereuri metalifere şi deşeuri de metale de 3,9 ori, îmbrăcăminte şi accesorii 14,6%) vehicule rutiere, preponderent reexporturi de 2,3 ori, mobilă şi părţile ei 24,5%, produse medicinale şi farmaceutice, în principal reexporturi de 1,5 ori, fire, ţesături, articole textile şi produse conexe 38,4%, băuturi alcoolice şi nealcoolice 12,0%, seminţe şi fructe oleaginoase 11,8%, articole prelucrate din metal de 1,6 ori, articole din minerale nemetalice 31,8%, fier şi oţel de 8,6 ori, petrol, produse petroliere şi produse înrudite, preponderent reexporturi de 1,7 ori, articole din lemn, exclusiv mobilă 35,4%, construcţii prefabricate; alte instalaţii şi accesorii pentru instalaţii sanitare, de încălzit şi de iluminat, preponderent reexporturi 44,0%, maşini şi aparate industriale cu aplicaţii generale; părţi şi piese detaşate ale acestor maşini 22,1%, tutun brut şi prelucrat de 1,5 ori, încălţăminte, în principal reexporturi 11,2%, pastă de hârtie şi deşeuri de hârtie de 2,6 ori, carne şi preparate din carne de 1,6 ori, zahăr, preparate pe bază de zahăr; miere 13,7%, cafea, ceai, cacao, condimente şi înlocuitori ai acestora 31,1% produse tanante şi colorante de 3,4 ori, articole de voiaj; sacoşe şi similare, preponderent reexporturi 15,5%, instrumente şi aparate, profesionale, ştiinţifice şi de control 8,7%, materiale plastice prelucrate, în principal reexporturi de 1,7 ori, maşini şi aparate pentru prelucrarea metalelor 49,3%, hârtie, carton şi articole din pastă de celuloză, din hârtie sau din carton 15,3%, produse lactate şi ouă de păsări 11,7%, *influenţând creşterea pe total exporturi cu 23,7%.*

Totodată, *au fost înregistrate reduceri la exporturile* de grăsimi şi uleiuri vegetale fixate, brute, rafinate sau fracţionate 33,0%, legume şi fructe 7,6%, produse chimice organice 32,4%, hrană destinată animalelor 24,8%, animale vii 23,8%, *atenuând majorarea pe total exporturi cu 3,4%.*

Importurile de mărfuri, în perioada ianuarie-septembrie 2021 au constituit o valoare de 5072,7 mil. USD, fiind în creştere cu 32,4% faţă de perioada similară din anul 2020.

Importurile de mărfuri provenite din **ţările UE,** s-au cifrat la 2323 mil. USD, fiind mai mult cu 32,6%, faţă de aceeaşi perioadă din anul 2020. Importurile de mărfuri provenite din ţările UE deţin o pondere de 45,8% în total importuri, în creştere cu 0,1 p.p., comparativ cu ianuarie-septembrie 2020. Importurile de mărfuri provenite din **ţările CSI,** au constituit o valoare de 1233,6 mil. USD, fiind în creştere cu 29,0%, decât în perioada corespunzătoare din anul 2020, care echivalează cu o cotă de 24,3% în total importuri, în scădere cu 0,7 p. p., faţă de ianuarie-septembrie 2020.

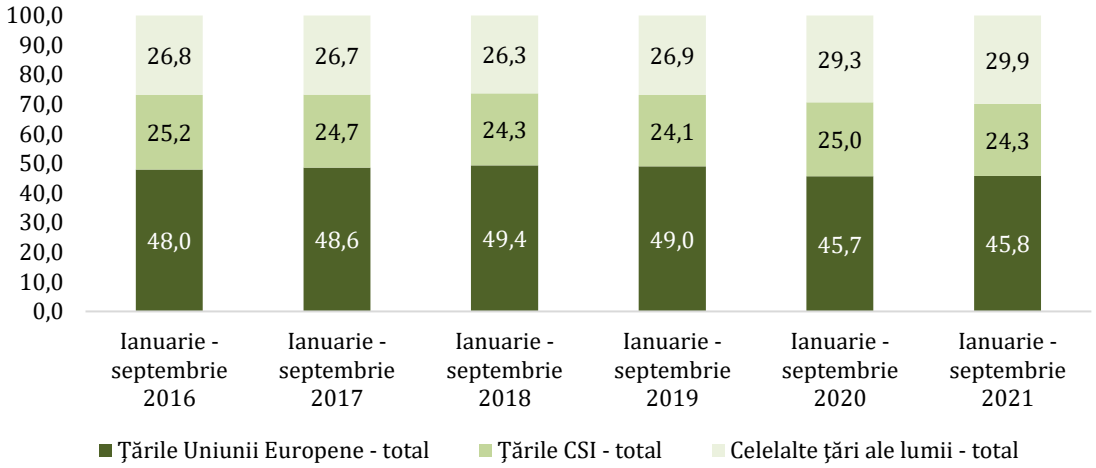

Figura 4.8. Importurile cu mărfuri pe grupe de ţări, în perioada ianuarie-septembrie aa.2016-2021, %

Sursa: Conform datelor, Biroului Naţiomnal de Statistică

Principalii prteneri ai Republici Moldova privind importurile de mărfuri, în perioada ianuarie-septembrie 2021, s-au regăsit: Federaţia Rusă cu o pondere de 12,5% din total importuri, România 12,0%, China 11,8%, Ucraina 9,3%, Germania 8,0%, Turcia 7,4%, Italia 6,5%, Polonia 3,8%, Franţa 2,5%, Belarus 1,9%, Ungaria 1,8%, Republica Cehă 1,7%, SUA şi Austria câte 1,5%, Spania 1,4%, Bulgaria 1,2%, Olanda 1,1%, Japonia 1,0%, Regatul Unit al Marii Britanii şi Irlandei de Nord 0,9%.

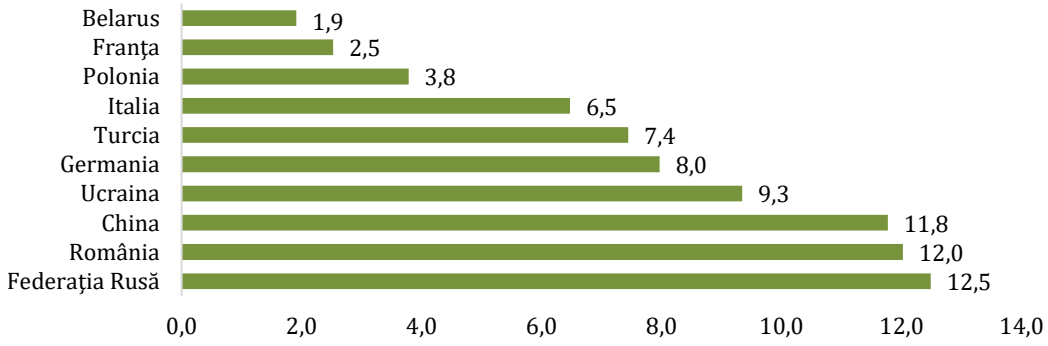

Figura 4.9. Principalii parteneri comerciali, ponderea în total import în perioada ianuarie-septembrie a. 2021, %

Sursa: Conform datelor, Biroului Naţiomnal de Statistică

Analiza evoluţiei importurilor pe ţări în ianuarie-septembrie 2021, comparativ cu perioada similară din anul 2020, *relevă majorarea importurilor provenite* din Federaţia Rusă cu 48,4%, România 33,8%, China 33,3%, Turcia 43,9%, Ucraina 24,1%, Germania 27,3%, Italia 32,2%, Polonia 25,5%, Franţa 42,9%, Austria de 1,8 ori, SUA de 1,6 ori, Republica Cehă 31,0%, Bulgaria 39,3%, Ungaria 23,7%, Belarus 19,6%, Olanda 35,4%, Spania 25,7%, Regatul Unit al Marii Britanii şi Irlandei de Nord 34,7%, Grecia de 1,7 ori, Argentina de 4,2 ori, Japonia 25,8%, Coreea de Sud 30,6%, Belgia 29,1%, Slovacia 37,0%, Vietnam 23,7%, Portugalia 48,6%, Elveţia 28,7%, Turkmenistan de 4,3 ori, Slovenia 25,4%, India 14,9%, Suedia 25,6%, Thailanda 49,0%, Uzbekistan de 1,6 ori. Norvegia de 1,6 ori, Letonia 40,4%, Malaysia 27,7%, Ecuador 16,8%, Danemarca 25,4%, Finlanda 24,0%, Chile de 2,4 ori, Bangladesh 27,6%, Egipt 36,5%, Israel 27,0%, Pakistan 29,0%, Croaţia 45,2%, *care a influenţat creşterea pe total importuri cu 33,2%.*

În acelaşi timp, s-au redus importurile provenite din Kazahstan cu 78,1%, Azerbaidjan cu 72,9% şi Serbia cu 11,6%, *atenuând, astfel, creşterea pe total importuri cu 1,3%.*

În structura importurilor, şase secţiuni de mărfuri reprezintă 95,0% din total importuri, după cum urmează: maşini şi echipamente pentru transport 25,6%; mărfuri manufacturate 19,0%; produse chimice 15,0%; combustibili minerali 12,8%; articole manufacturate diverse 11,8%; produse alimentare şi animale vii 10,8%.

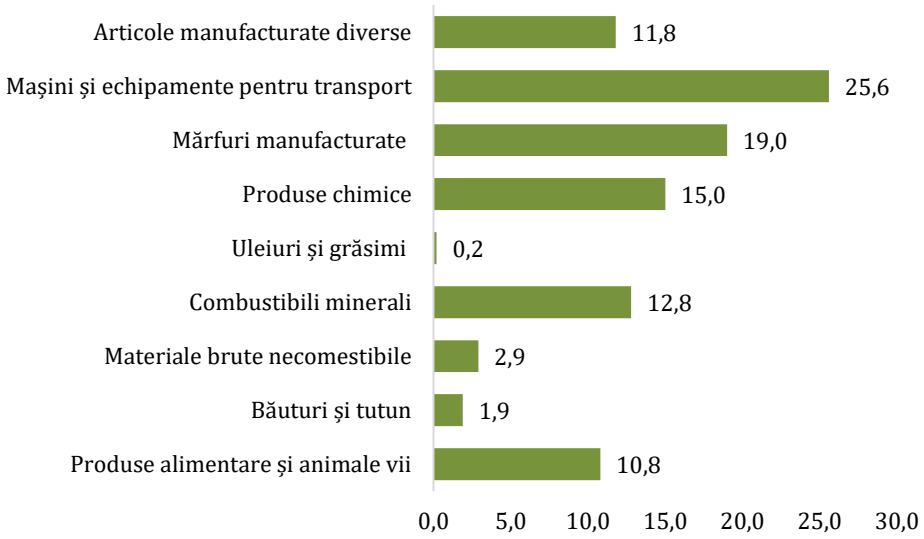

Figura 4.10. Structura importurilor, pe secţiuni de mărfuri în perioada ianuarie-septembrie a. 2021, %

Sursa: Conform datelor, Biroului Naţiomnal de Statistică

*Majorări a importurilor***,** în ianuarie-septembrie 2021, comparativ cu perioada similară a anului 2020 au fost înregistrate la petrol, produse petroliere şi produse înrudite de 1,6 ori, vehicule rutiere de 1,6 ori, maşini şi aparate electrice şi părţi ale acestora 37,0%, produse medicinale şi farmaceutice 34,0%, maşini şi aparate specializate pentru industriile specifice 47,4%, gaz şi produse industriale obţinute din gaz 40,0%, fire, ţesături, articole textile şi produse conexe 27,8%, îmbrăcăminte şi accesorii de 1,5 ori, articole prelucrate din metal 33,5%, maşini şi aparate industriale cu aplicaţii generale; părţi şi piese detaşate ale acestor maşini 22,9%, fier şi oţel 33,1%,

instrumente şi aparate, profesionale, ştiinţifice şi de control de 1,7 ori, materiale plastice prelucrate 34,7%, articole din minerale nemetalice 20,6%, băuturi alcoolice şi nealcoolicede 1,5 ori, uleiuri esenţiale, rezinoide şi substanţe parfumate, preparate pentru toaletă, produse p entru înfrumuseţare 24,9%, aparate şi echipamente de telecomunicaţii şi pentru înregistrarea şi reproducerea sunetului şi imaginii 17,3%, articole din lemn, exclusiv mobilă 29,9% maşini şi aparate de birou sau pentru prelucrarea automată a datelor 48,5%, construcţii prefabricate; alte instalaţii şi accesorii pentru instalaţii sanitare, de încălzit şi de iluminat 48,5%, carne şi preparate din carne de 1,6 ori, mobilă şi părţile ei 43,4%, materiale plastice sub forme primare 46,4%, seminţe şi fructe oleaginoase 44,6%, hârtie, carton şi articole din pastă de celuloză, din hârtie sau din carton 19,2%, metale neferoase 26,5%, lemn şi plută 41,7%, peşte, crustacee, moluşte 26,9%, încălţăminte 36,0%, piele şi blană prelucrate 26,3%, cauciuc prelucrat 20,3%, produse lactate şi ouă de păsări 14,0%, hrană destinată animalelor 28,6%, cafea, ceai, cacao, condimente şi înlocuitori ai acestora 20,9%, produse tanante şi colorante 21,1%, maşini generatoare de putere şi echipamentele lor 44,2%, cereale şi preparate pe bază de cereale 7,2%, aparate fotografice, echipamente şi furnituri de optică; ceasuri şi orologii de 1,7 ori, legume şi fructe 3,7%, îngrăşăminte minerale sau chimice 6,1%, maşini şi aparate pentru prelucrarea metalelor 31,0%, articole de voiaj; sacoşe şi similare 41,7%, îngrăşăminte naturale şi minerale naturale 17,9%, fibre textile şi deşeurile lor 36,2%, *contribuind, astfel, la creşterea pe total importuri cu 30,8%.*

Totodată, au scăzut importurile de animale vii cu 16,1%, energie electrică cu 6,8%, minereuri metalifere şi deşeuri de metale cu 17,3%.

Capitolul V

MEDIUL DE AFACERI

Dinamica întreprinderilor înregistrate şi radiate în trimestrul al II-lea 2020-2021

Conform datelor Agenţiei Serviciilor Publice, la 01.12.2021 Registrul de stat al unităţilor de drept deţinea informaţii despre 122681 persoane juridice şi întreprinzători individuali[3].

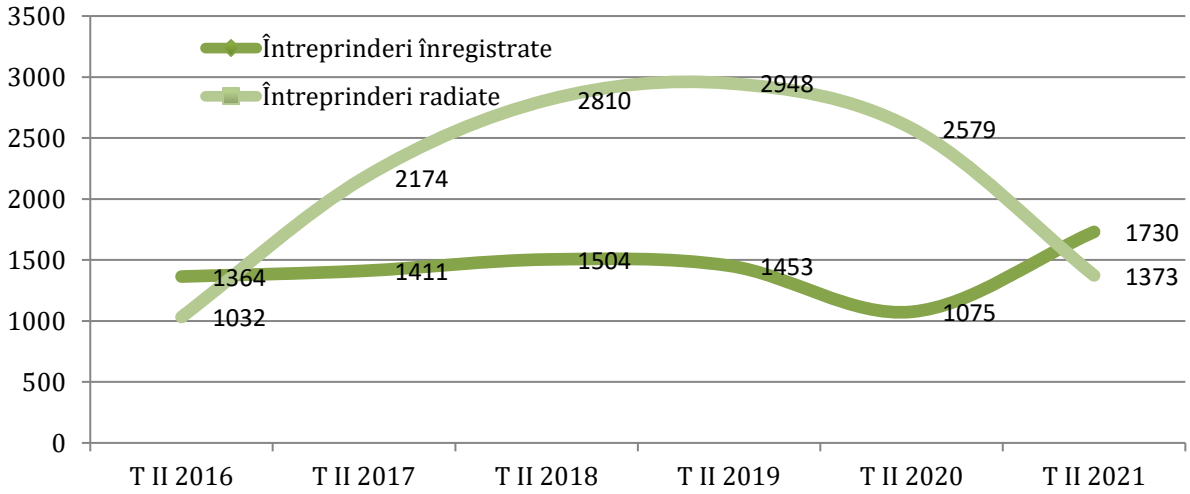

Figura 5.1. Evoluţia numărului de întreprinderi înregistrate şi radiate în T II 2016-2021, unit.

Sursa: Conform datelor Agenţiei Servicii Publice, www.date.gov.md

În ansamblu, numărul întreprinderilor înregistrate în T II al anului 2021 a marcat o creştere semnificativă de 60,9% comparativ cu anul precedent. Astfel, potrivit datelor Agenţiei Serviciilor Publice, în Registrul de stat în T II 2021, au fost înregistrate 1730 întreprinderi noi.

Tabelul 5.1. Indicii de creştere a numărului de întreprinderi înregistrate şi radiate în T II 2016-2021 faţă de perioada similară a anului precedent, %

Perioada	Înregistrarea întreprinderilor	Radierea întreprinderilor
T II 2016	92,0	126,8
T II 2017	103,4	210,7
T II 2018	106,6	129,3
T II 2019	96,6	104,9
T II 2020	74,0	87,5
T II 2021	160,9	53,2

Sursa: Calculele autorului conform datelor Agenţiei Servicii Publice, www.date.gov.md

[3] www.date.gov.md

În al II-lea trimestru al anului curent, numărul întreprinderilor radiate s-a diminuat semnificativ faţă de perioada similară a anului precedent. Astfel, din Registrul de stat în T II 2021 au fost radiate 1373 de întreprinderi, cu -46,8% mai puţin comparativ cu aceeaşi perioadă a anului precedent.

Figura 5.2. reflectă evoluţia numărului net de întreprinderi nou create în T II 2016-2021. Per ansamblu, în T II 2016-2020 se remarcă o tendinţă semnificativă de diminuare a numărului net de întreprinderi nou create. În anul 2017 numărul net de întreprinderi nou create a atins pentru prima dată, în ultimii aproximativ 20 ani, o valoare negativă (-2134 de unităţi), respectiv în T II 2017 constituind -763 de unităţi. Acest sold negativ al numărului net de întreprinderi nou create s-a înregistrat în perioada TII 2017-2020. Spre deosebire de trimestrul al II-lea al anilor precedenţi, în TII 2021, numărul net de întreprinderi nou create a atins din nou o valoare pozitivă (357 unităţi), datorită faptului că în această perioadă numărul întreprinderilor înregistrate l-a depăşit pe cel al numărului de întreprinderi radiate.

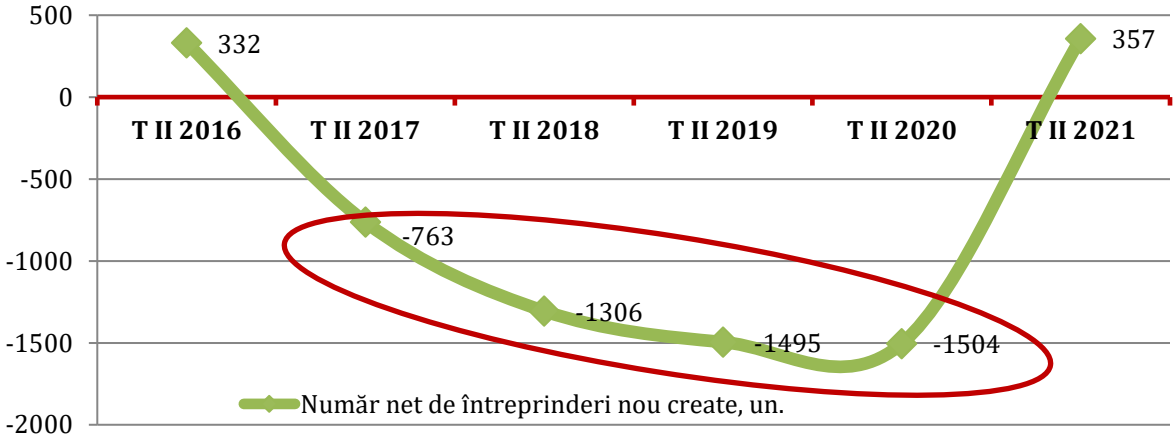

Figura 5.2. Dinamica numărului net de întreprinderi nou create în Registrul de Stat, T II 2016-2021

***Sursa**:* Calculele autorului conform datelor Agenţiei Servicii Publice, www.date.gov.md

Capitolul VI
SECTORUL SOCIAL

Situaţia demografică[4]

În Trimestrul III din anul 2021 continuă scăderea ratei de natalitate şi creşterea celei de mortalitate, accentuând scăderea naturală a populaţiei faţă de perioada similară din anul precedent, care s-a dublat.

Conform datelor Biroului Naţional de Statistică, în T III din anul 2021 numărul născuţilor-vii total pe ţară a constituit 19593 pers., fiind în scădere cu 2433 copii sau cu 11,0% comparativ cu T III din anul precedent, rata natalităţii a fost de 10,0 născuţi-vii la 1000 locuitori, fiind în scădere cu 1,2 p.p. f.p.s.a.p. Numărul de decedaţi a constituit 32493 pers., înregistrând o creştere de 4194 pers. sau 14,8% f.p.s.a.p., iar rata mortalităţii a ajuns la 16,6 decedaţi la 1000 locuitori, în creştere cu 2,2 p.p. f.p.s.a.p. Numărul copiilor decedaţi în vârstă sub 1 an în T III din anul 2021 a constituit 185 cazuri şi s-a diminuat cu 23 cazuri în comparaţie cu Trimestrul III din anul precedent. Scăderea naturală în T III din anul 2021 a constituit -12900 pers. (-6273 pers. în T III din anul 2020) sau -6,6 pers. la 1000 de locuitori (-3,2 pers. la 1000 de locuitori în T III din anul 2020) (Figura 6.1).

Numărul *căsătoriilor* total pe ţară în T III din anul 2021 a constituit 16134, majorându-se cu 4866 sau cu 43,2% f.p.s.a.p., iar rata nupţialităţii a constituit 8,3 căsătorii la 1000 locuitori, cu 2,6 p.p. mai mult f.p.s.a.p. Indicatorul în cazul numărului *divorţurilor* din ţară a constituit 7326, fiind în creştere cu 1254 sau cu 20,7% f.p.s.a.p. Rata divorţialităţii a constituit 3,8 divorţuri la 1000 locuitori, cu 0,7 p.p. mai mult f.p.s.a.p.

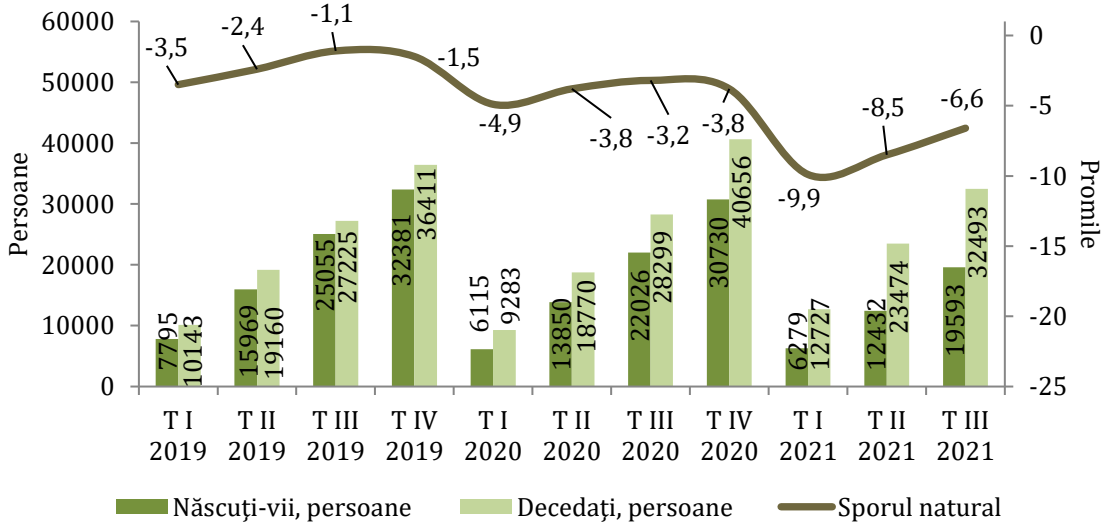

Figura 6.1. Mişcarea naturală a populaţiei în perioada T I 2019 – T III 2021, pe trimestre
Sursa: Conform datelor Biroului Naţional de Statistică

[4] Sunt utilizate date preliminare ale BNS.

În ceea ce priveşte migraţia internă determinată de schimbarea domiciliului în T III din anul 2021 numărul total de sosiri în interiorul ţării a constituit 26620 pers., cu 7124 sau cu 36,5% mai mult f.p.s.a.p. Dintre acestea, în localităţi urbane au fost 18220 sosiri, în creştere cu 5221 sau cu 40,2% f.p.s.a.p. şi în localităţi rurale – 8400 sosiri, în creştere cu 1903 sau cu 29,3% f.p.s.a.p. Din numărul total de plecări din localităţi urbane au plecat 11906 pers., fiind cu 3513 sau cu 41,9% mai mult f.p.s.a.p. şi din localităţi rurale au plecat 14714 pers., fiind cu 3611 sau cu 32,5% mai mult f.p.s.a.p. Cea mai mare parte a sosirilor au fost în localităţi urbane (68,4%), iar a plecărilor – din localităţile rurale (55,3%). Cea mai mare parte a populaţiei ce pleacă din localităţile rurale o reprezintă tinerii cu vârsta între 15 şi 34 de ani (53,9%), fiind urmaţi de populaţia cu vârsta între 35 şi 59 de ani (38,6%). Cea mai mare pondere a populaţiei ce pleacă din localităţi urbane o deţine populaţia cu vârsta între 35 şi 59 de ani (49,8%), fiind urmată de tinerii cu vârsta între 15 şi 34 de ani (34,6%). Tinerii cu vârsta între 15 şi 34 de ani deţin şi cele mai mari ponderi ale sosirilor (45,6% – în localităţi urbane, 44,5% – în localităţi rurale), fiind urmaţi de populaţia cu vârsta între 35 şi 59 de ani (43,7% - în localităţi urbane, 43,2% - în localităţi rurale).

Piaţa forţei de muncă

În Trimestrul III din anul 2021 a avut loc o micşorare a numărului de şomeri şi o majorare a numărului populaţiei ocupate faţă de perioada similară a anului precedent.

În T III din anul 2021, *forţa de muncă,* care include populaţia ocupată şi şomerii, a constituit 908,3 mii pers., în creştere cu 1,6% f.p.s.a.p. O pondere mai mare în forţa de muncă au avut-o bărbaţii (52,9%) decât femeile (47,1%), precum şi mediul rural (56,4%) faţă de mediul urban (43,6%). Totodată, *rata de participare la forţa de muncă a populaţiei de 15 ani şi peste* a fost de 42,8%, ceea ce este cu 1,3 p.p. mai mult f.p.s.a.p. În rândul persoanelor economic active indicatorul a fost mai mare la bărbaţi (48,8%) decât la femei (37,7%). Rata de activitate este mai mare în mediul urban (47,4%) decât în cel rural (39,8%). În grupa de vârstă 15-29 ani rata de activitate a persoanelor economic active a constituit 33,0%, iar în grupa 15-64 ani – 51,1%. Rata de activitate economică a populaţiei în vârstă de muncă (după legislaţia naţională: 16-58 ani – femei şi 16-62 ani – bărbaţi) a fost de 55,2%.

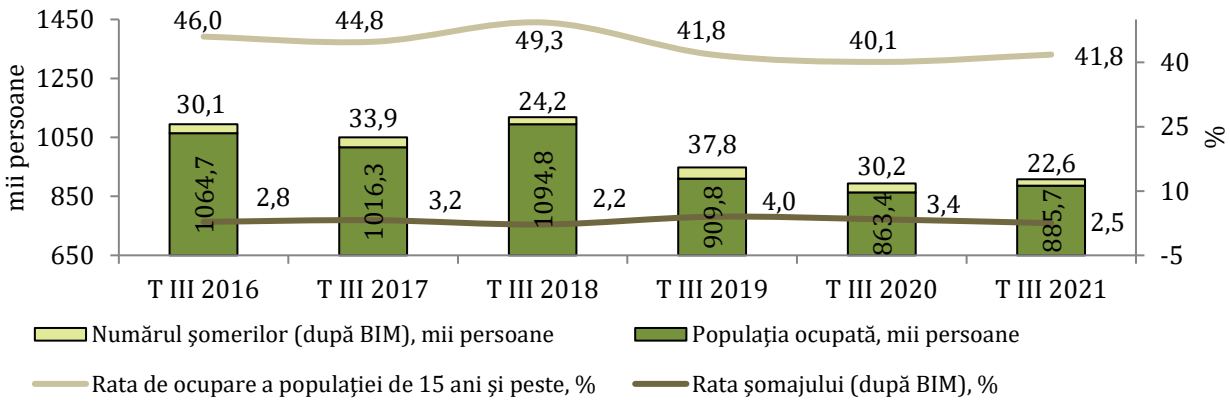

Figura 6.2. Evoluţiile numărului populaţiei ocupate, al şomerilor şi a ratelor de ocupare şi a şomajului populaţiei de 15 ani şi peste, în T III din anii 2016-2021[5]

Sursa: Conform datelor Biroului Naţional de Statistică

[5] În conformitate cu definiţia numărului populaţiei cu reşedinţă obişnuită.

Populaţia ocupată în T III din anul 2021 a fost de 885,7 mii pers, mai mult cu 2,6% f.p.s.a.p. (Figura 6.2). O mai mare pondere în populaţia ocupată au avut-o bărbaţii – 52,5% decât femeile – 47,5%, precum şi mediul rural – 56,5% faţă de mediul urban – 43,5%.

Rata de ocupare a populaţiei de 15 ani şi peste a constituit 41,8%, peste nivelul T III din 2020 (40,1%). Rata de ocupare a bărbaţilor – 47,2% a fost mai înaltă decât cea a femeilor (37,1%). După mediile de reşedinţă, rata de ocupare a constituit în mediul urban – 46,2%, fiind mai mare decât cea din mediul rural – 38,9%. Rata de ocupare a persoanelor în vârstă de muncă (16-58 ani - femei/16-62 ani – bărbaţi) a avut valoarea de 53,8%, a persoanelor în vârstă de 15-64 ani – 49,8%, iar în grupa de vârstă 15-29 ani a constituit 31,5%.

În privinţa ratelor de ocupare, diferenţele cele mai mari au fost la persoanele cu vârsta de 25-34 ani în funcţie de sexe (rata de ocupare la bărbaţi a fost cu 19,7 p.p. mai mare decât la femei), la cele cu vârsta de 35-44 de ani - pe medii de reşedinţă (rata de ocupare în mediul urban a fost cu 11,0 p.p. mai mare decât în mediul rural). După grupele de vârstă un decalaj major între ratele de ocupare în favoarea femeilor a fost înregistrat pentru persoanele cu vârsta de 45-54 ani (cu 5,7 p.p. mai mare la femei decât la bărbaţi).

Numărul persoanelor ocupate în activităţi agricole în T III din anul 2021 a fost de 206,2 mii persoane (cu 9,2 mii sau cu 4,7% mai mult f.p.s.a.p.) sau de 23,3% (cu 0,5 p.p. mai mult f.p.s.a.p.) din totalul celor ocupaţi, iar numărul celor ocupaţi în activităţi non-agricole a fost de 679,5 mii persoane (cu 13,2 mii sau cu 2,0% mai mult f.p.s.a.p.).

Ponderea persoanelor ocupate în industrie a fost de 13,6%, inclusiv în industria prelucrătoare – 10,9%, iar în construcţii – 8,9%. Numărul persoanelor ocupate în industrie a constituit 120,5 mii (în creştere cu 0,2 mii f.p.s.a.p.), iar în construcţii – 78,4 mii persoane (în creştere cu 4,7% f.p.s.a.p.). În sectorul de servicii au activat 480,6 mii persoane sau 54,3% din numărul total de persoane ocupate (mai puţin f.p.s.a.p. cu 9,5 mii persoane sau cu 2,0%).

Populaţia ocupată în repartizarea după *forme de proprietate* a constituit 73,5% în *sectorul privat* şi 26,5% – în *sectorul public*. Ponderea salariaţilor după *statutul profesional* constituie 76,2%. Marea majoritate a salariaţilor au fost angajaţi pe o perioadă nedeterminată (88,7%). *Munca nedeclarată* în rândul salariaţilor în T III din anul 2021 a constituit 8,0% (cu 0,6 p.p. mai puţin decât în T III din anul 2020). După ponderile salariaţilor care lucrează doar în baza unor înţelegeri verbale după sexe mai mulţi sunt bărbaţi – 10,0% faţă de femei – 6,2%. Cele mai mari ponderi ale salariaţilor care lucrează doar în baza unor înţelegeri verbale sunt estimate în: agricultură – 65,4%, construcţii – 14,8%, comerţ – 8,6%, industrie – 3,9%. În *sectorul informal* în T III din anul 2021 au activat 18,2% din totalul persoanelor ocupate în economie, iar 24,9% au avut un loc de muncă informal. Din numărul total de persoane ocupate informal salariaţii au constituit 25,3%. În sectorul non-agricol ponderea ocupării informale a fost de 12,7%. Din numărul total de salariaţi loc de muncă informal aveau 8,3%. Primeau ”salariu în plic” 8,3% din salariaţi. Numărul *persoanelor sub-ocupate* (numărul persoanelor care au avut loc de muncă, al căror număr de ore efectiv lucrate, în total, în timpul perioadei de referinţă a fost mai mic de 40 de ore pe săptămână, care au dorit şi au fost disponibile să lucreze ore suplimentare) a constituit 20,7 mii sau 2,3% din totalul persoanelor ocupate faţă de 3,7% în T III din anul 2020. Din persoanele ocupate 6,5% au

declarat că ar fi dorit să schimbe situaţia în raport cu locul actual de muncă pe motiv că nu sunt satisfăcuţi de nivelul remunerării (situaţie inadecvată în raport cu venitul).

Numărul şomerilor, definit conform BIM, în T III din anul 2021 a constituit 22,6 mii pers., micşorându-se f.p.s.a.p. cu 7,6 mii persoane sau cu 25,2%. Şomajul a fost într-o proporţie mai mare în rândul bărbaţilor – 70,2% din numărul total al şomerilor, precum şi în rândul persoanelor din mediul urban – 53,5%. *Rata şomajului (LU1)* la nivelul ţării în T III din anul 2021 a fost de 2,5%, mai mică cu 0,9 p.p. f.p.s.a.p. Rata şomajului la bărbaţi a constituit 3,3%, iar la femei – 1,6%. Au fost înregistrate mici disparităţi între ratele şomajului în mediul urban şi cel rural (respectiv, 2,6% şi 2,4%). În rândurile persoanelor din grupa de vârstă de 15-24 ani rata şomajului a fost de 7,0% (mai mică în mediul urban – 4,0% decât în mediul rural – 9,0%), iar în categoria de vârstă 15-29 ani a constituit 4,7% (mai mare la bărbaţi – 6,1% decât la femei – 2,5%). *Rata compusă a sub-ocupării şi şomajului (LU2)* la nivel de ţară în T III din anul 2021 a constituit 3,3%, fiind mai mică cu 0,6 p.p. f.p.s.a.p. *Rata compusă a şomajului şi forţei de muncă potenţiale (LU3)* a fost de 4,8%, fiind mai mică cu 2,2 p.p. f.p.s.a.p. *Indicatorul compozit de sub-utilizare a forţei de muncă (LU4)* a avut valoarea de 5,6%, fiind mai mic cu 1,9 p.p. f.p.s.a.p.

Populaţia în afara forţei de muncă din ţară (de 15 ani şi peste) în T III din anul 2021 a fost de 1212,4 mii persoane, în scădere cu 3,6% f.p.s.a.p., constituind 57,2% din populaţia din aceeaşi grupă de vârstă, mai puţin cu 1,3 p.p. f.p.s.a.p. În populaţia inactivă se includ: *pensionarii* (48,1%); *persoanele care îngrijesc de familie* (persoanele casnice) (13,6%); *elevii şi studenţii* (13,2%*); persoanele care nu lucrează şi nu caută un loc de muncă în Moldova, deoarece deja au un loc de muncă peste hotare sau care planifică să lucreze peste hotare* (11,0% faţă de 13,1% în T III din 2020); *persoanele (declarate de gospodării) plecate peste hotare la lucru sau în căutare de lucru pentru o perioadă mai mică de 1 an* (5,6% sau 67,6 mii persoane, acest număr micşorându-se f.p.s.a.p. cu 18,7% sau cu 15,6 mii persoane); *alte persoane în afara forţei de muncă* (8,5%). În rândul persoanelor care au un loc de muncă peste hotare sau intenţionează să plece peste hotare o pondere mai mare o au bărbaţii – 18,7% faţă de femei – 5,5%. De asemenea, bărbaţii predomină şi în rândul persoanelor plecate peste hotare la lucru sau în căutare de lucru pentru o perioadă mai mică de 1 an – 9,5% faţă de femei – 2,8%. În cadrul activităţilor de îngrijire de familie predomină femeile – 22,3% faţă de 1,5% - bărbaţii.

Grupul NEET reprezintă tinerii în grupa de vârstă de 15-34 ani, ce nu sunt parte a populaţiei ocupate, nu studiază în sistemul formal de educaţie şi nu participă la cursuri sau alte instruiri din afara sistemului formal de educaţie. În T III din anul 2021 grupul NEET a avut o pondere de 16,0% din populaţia din grupa de vârstă de 15-24 ani, 26,0% - în cazul celor cu vârsta de 15-29 ani şi 29,4% - la cei cu vârsta de 15-34 ani, având valori mai mari la femei decât la bărbaţi în toate aceste grupuri de vârstă (15-24 ani: 19,8% - femei vs 12,6% - bărbaţi; 15-29 ani: 33,9% - femei vs 18,3% - bărbaţi; 15-34 ani: 38,9% - femei vs 19,6% - bărbaţi).

Impactul pandemiei COVID-19 asupra pieţei forţei de muncă. În T III din anul 2021 3,4 mii de persoane ocupate au menţionat că situaţia epidemiologică din republică a avut un impact direct asupra relaţiei lor cu piaţa muncii. Dintre aceştia, în structura pe sexe 52,2% sunt femei (47,8% - bărbaţi), iar în total ocupare femeile ocupă 47,5% (bărbaţii – 52,5%) (faţă de T III 2020, femei – 65,6%, bărbaţi – 34,4%). În distribuţia după mediile de reşedinţă indicatorul dat a fost mai înalt în mediul urban - 88,8% faţă de mediul rural - 11,2%, pe când ponderea în total ocupare a

mediului urban a fost de 43,5%, iar în mediul rural - 56,5% f.p.s.a.p. - în mediul urban – 68,1% faţă de mediul rural – 31,9%. În T III 2021 fiecare a doua persoană nu a muncit deloc sau a avut activitate întreruptă (53,7%), fiecare a treia persoană fie a prestat lucrul la domiciliu sau a lucrat la distanţă, fie a fost transferată la program de muncă parţial (38,1%, şi respectiv, 36,5%), iar una din cinci persoane (22,3%) a lucrat mai puţine ore pe săptămână (în T III 2020 la persoanele care au muncit mai puţine ore pe săptămână a fost cea mai înaltă valoare – 48,2%, ele fiind urmate de persoanele cu program de muncă parţial şi persoanele ce au prestat lucrul la domiciliu sau de la distanţă (37,6% şi, respectiv, 37,5%)). Motivele de bază ale absenţei temporare de la locul de lucru sau a activităţii întrerupte sau sistate din cauza pandemiei au fost **concediile de odihnă** (48,9%), **şomajul tehnic** (26,4%) şi **concediile de boală** (24,7%) f.p.s.a.p., când ponderi mai mari au fost la: **şomajul tehnic** (47,9%), **concediile fără plată** (26,6%) şi **staţionarea sau sistarea activităţii** (22,0%).

Remunerarea muncii

Trimestrul III din 2021 este caracterizat de majorări esenţiale ale câştigului salarial nominal mediu lunar brut în ţară în: Sănătate şi asistenţă socială; Informaţii şi comunicaţii; Activităţi financiare şi de asigurări.

În T III din anul 2021, câştigul salarial nominal mediu lunar brut în ţară[6] a fost în mărime de 9175,7 MDL, majorându-se în termeni nominali cu 13,6% f.p.s.a.p., iar în valoare reală a crescut cu 8,3% (cu ajustarea la indicele preţurilor de consum) (Figura 6.3).

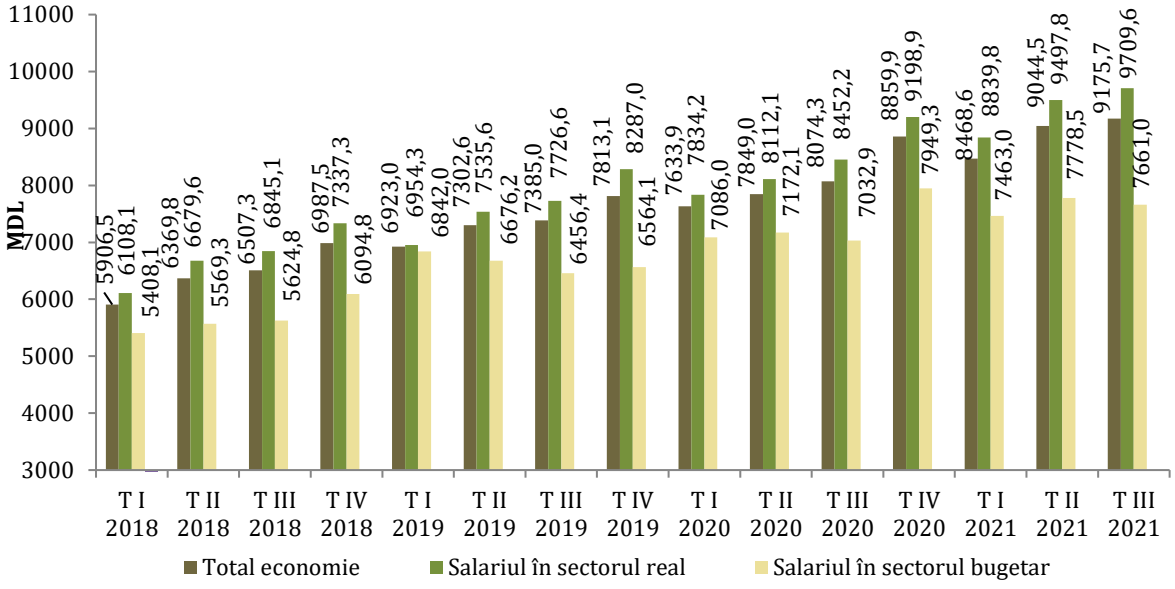

Figura 6.3. Dinamica salariului nominal în sectorul bugetar şi în cel real în perioada T I 2018 – T III 2021, MDL

Sursa: Conform datelor Biroului Naţional de Statistică

[6] La unităţile din sectorul real cu 4 şi mai mulţi salariaţi şi toate instituţiile bugetare.

În sectorul bugetar salariul mediu lunar în T III din anul 2021 a fost în mărime de 7661,0 MDL, în creştere cu 8,9% f.p.s.a.p., iar în sectorul real – 9709,6 MDL, mai mult cu 14,9% f.p.s.a.p. În T III din anul 2021 în toate activităţile economice s-au înregistrat f.p.s.a.p. creşteri ale salariului mediu brut lunar. Creşteri mai puternice au avut loc în: *Sănătate şi asistenţă socială* (+24,4%); *Informaţii şi comunicaţii* (+19,8%); *Activităţi financiare şi de asigurări* (+18,3%). Cele mai mari câştiguri salariale medii brute lunare au fost înregistrate în: *Informaţii şi comunicaţii* (21703,6 MDL - de 2,4 ori mai mare decât salariul mediu pe economie); *Activităţi financiare şi de asigurări* (16684,9 MDL - de 1,8 ori mai mare decât salariul mediu pe economie); *Producţia şi furnizarea de energie electrică şi termică, gaze, apă caldă şi aer condiţionat* (14689,4 MDL - de 1,6 ori mai mare decât salariul mediu pe economie); *Activităţi profesionale, ştiinţifice şi tehnice* (11775,5 MDL - de 1,3 ori mai mare decât salariul mediu pe economie); *Alte activităţi de servicii* (10981,4 MDL - de 1,2 ori mai mare decât salariul mediu pe economie); *Sănătate şi asistenţă socială* (10833,9 MDL - de 1,2 ori mai mare decât salariul mediu pe economie); *Administraţie publică şi apărare; asigurări sociale obligatorii* (10348,4 MDL - de 1,1 ori mai mare decât salariul mediu pe economie). Cele mai mici salarii medii brute lunare au fost înregistrate în: *Activităţi de cazare şi alimentaţie publică* (5706,4 MDL - de 1,6 ori mai mic decât salariul mediu pe economie); *Agricultură, silvicultură şi pescuit* (6126,0 MDL - de 1,5 ori mai mic decât salariul mediu pe economie) şi *Artă, activităţi de recreere şi de agrement* (6169,1 MDL - de 1,2 ori mai mic decât salariul mediu pe economie).

În T III din anul 2021 numărul mediu de salariaţi s-a majorat cu 2,9% f.p.s.a.p. În unele activităţi economice au avut loc fluctuaţii majore ale acestui indicator. În T III din 2021 numărul mediu de salariaţi s-a majorat esenţial f.p.s.a.p. în: *Activităţi de cazare şi alimentaţie publică* (cu 15,1%); *Informaţii şi comunicaţii* (cu 15,2%). În raport cu T II din 2021 numărul mediu de salariaţi a avut o micşorare neesenţială (cu 0,4%), cele mai mari majorări având loc în: *Activităţi de cazare şi alimentaţie publică* (+6,7%); *Agricultură, silvicultură şi pescuit* (+5,5%).

Protecţia socială a populaţiei. Conform datelor Casei Naţionale de Asigurări Sociale, numărul pensionarilor aflaţi la evidenţa organelor de protecţie socială la 1 octombrie 2021 a constituit 679,5 mii pers. (din care 64,5% femei) sau cu 10,7 mii pers. mai puţin comparativ cu 1 octombrie 2020. Numărul de pensionari după limita de vârstă a fost de 522,2 mii persoane (dintre care 69,5% femei) sau cu 2,7 mii mai puţin f.p.s.a.p. La 1 octombrie 2021 primeau pensie de dizabilitate 114,4 mii persoane (din care femei - 52,1%), ceea ce este cu 5,6 mii persoane mai puţin f.p.s.a.p. Numărul beneficiarilor de pensii de urmaş a fost de 11,1 mii persoane (din care femei – 78,1%), cu 458 persoane mai mult f.p.s.a.p. Numărul de persoane ce beneficiază de pensii pentru vechime în muncă a constituit 46 (dintre care 32 femei şi 14 bărbaţi), cu 8 persoane mai puţin f.p.s.a.p. Beneficiari de pensii pentru unele categorii de angajaţi din aviaţia civilă au fost în număr de 483 (dintre care bărbaţi – 77,8%), cu 55 persoane mai puţin f.p.s.a.p. Numărul celor ce deţin pensii pentru participanţi la lichidarea avariei de la Cernobâl a constituit 1596 persoane (dintre care bărbaţi – 94,8%) s-a micşorat cu 65 persoane f.p.s.a.p. Numărul de beneficiari ai pensiilor militarilor în termen şi membrilor lor de familie a fost de 724 (dintre care 96,7% bărbaţi), cu 10 mai puţin f.p.s.a.p. Numărul celor ce au primit pensii pentru unii angajaţi din domeniul culturii a fost de 33 persoane (bărbaţi – 20 persoane), cu 1 persoană mai mult f.p.s.a.p. Numărul celor ce au obţinut pensii anticipate pentru limită de vârstă a constituit 1367 persoane (bărbaţi – 100%), cu 1,8 mii mai puţin f.p.s.a.p., iar numărul persoanelor din alte categorii de pensionari a reprezentat 27,7 mii persoane (bărbaţi – 75,2%), cu 0,9 mii mai puţin f.p.s.a.p. Numărul celor ce au obţinut alocaţii sociale de stat pentru persoane vârstnice a constituit 12202 persoane (femei – 62,3%), cu

2,1 mii mai mult f.p.s.a.p. Numărul beneficiarilor ce au obţinut alocaţii sociale de stat pentru persoane cu dizabilităţi a fost de 14986 persoane (bărbaţi – 65,0%), cu 1,2 mii mai mult f.p.s.a.p. Numărul persoanelor ce au obţinut alocaţii sociale de stat pentru persoanele cu dizabilităţi din copilărie a constituit 27801 persoane (bărbaţi – 56,4%), cu 85 persoane mai mult f.p.s.a.p. Numărul celor ce au obţinut alocaţii sociale de stat pentru copii cu dizabilităţi în vârstă de până la 18 ani a constituit 10485 persoane (bărbaţi – 60,3%), cu 250 persoane mai puţin f.p.s.a.p. Numărul beneficiarilor ce au obţinut alocaţii sociale de stat în cazul pierderii întreţinătorului a constituit 5756 persoane (femei – 86,3%), cu 49 persoane mai puţin f.p.s.a.p.

Mărimea medie a pensiei la 1 octombrie 2021 a fost de 2284,37 MDL (cu 30,9% mai mare la bărbaţi decât la femei), ceea ce este cu 234,19 MDL sau cu 11,4% mai mult f.p.s.a.p. Pensia medie pentru limita de vârstă a constituit 2269,89 MDL (cu 26,4% mai mare la bărbaţi decât la femei), fiind cu 268,97 MDL sau cu 13,4% mai mult f.p.s.a.p. Pensia medie de dizabilitate a fost în mărime de 1573,84 MDL (cu 8,0% mai mare la bărbaţi decât la femei), mai mare cu 72,85 MDL sau cu 4,9% f.p.s.a.p. Pensia medie de urmaş a avut valoarea de 1717,56 MDL (cu 9,3% mai mare la femei decât la bărbaţi) şi a fost mai înaltă cu 260,06 MDL sau cu 17,8% f.p.s.a.p. Mărimea pensiei medii pentru vechime în muncă a fost de 1053,47 MDL (cu 10,5% mai mare la bărbaţi decât la femei), mai mare cu 39,40 MDL sau cu 3,9% f.p.s.a.p. Pensia medie pentru unele categorii de angajaţi din aviaţia civilă a constituit 10471,69 MDL (cu 45,9% mai mare la bărbaţi decât la femei), mai înaltă cu 966,83 MDL sau cu 10,2% f.p.s.a.p. Pensia medie a participanţilor la lichidarea avariei de la Cernobâl a fost în mărime de 4178,43 MDL (cu 21,7% mai mare la bărbaţi decât la femei), mai mare cu 232,86 MDL sau cu 5,9% f.p.s.a.p. Mărimea pensiei medii a militarilor în termen şi membrilor lor de familie a fost de 1820,35 MDL (cu 76,6% mai mare la bărbaţi decât la femei), mai înaltă cu 83,15 MDL sau cu 4,8% f.p.s.a.p. Mărimea pensiei medii a unor angajaţi din domeniul culturii a constituit 1660,40 MDL (cu 25,9% mai mare la bărbaţi decât la femei), mai mare cu 157,14 MDL sau cu 10,5% f.p.s.a.p. Pensia medie anticipată pentru limită de vârstă a avut valoarea de 2567,02 MDL, mai mult cu 501,93 MDL sau cu 16,4% f.p.s.a.p. Pensia medie pentru alte categorii de pensionari a reprezentat 5463,28 MDL (cu 18,1% mai mare la bărbaţi decât la femei), mai ridicată cu 343,15 MDL sau cu 6,7% f.p.s.a.p. Mărimea medie a alocaţiei sociale de stat pentru persoane vârstnice a constituit 593,24 MDL (fără diferenţe semnificative între bărbaţi şi femei), mai mare cu 28,39 MDL sau cu 5,0% f.p.s.a.p. Valoarea medie a alocaţiei sociale de stat pentru persoanele cu dizabilităţi a fost de 584,22 MDL (cu 3,1% mai mare la bărbaţi decât la femei), mai înaltă cu 28,61 MDL sau cu 5,1% f.p.s.a.p. Mărimea medie a alocaţiei sociale de stat pentru persoanele cu dizabilităţi din copilărie a reprezentat 783,46 MDL (fără diferenţe semnificative între bărbaţi şi femei), mai mare cu 38,23 MDL sau cu 5,1% f.p.s.a.p. Alocaţia socială de stat medie pentru copii cu dizabilităţi în vârstă de până la 18 ani a reprezentat 806,95 MDL (fără diferenţe semnificative între bărbaţi şi femei), ceea ce e mai mult cu 49,39 MDL sau cu 6,5% f.p.s.a.p. Valoarea medie a alocaţiei sociale de stat în cazul pierderii întreţinătorului a fost de 658,83 MDL (cu 42,3% mai mare la bărbaţi decât la femei), mai înaltă cu 26,13 MDL sau cu 4,1% f.p.s.a.p.

La 01.10.2021 numărul de beneficiari/copii ce au obţinut indemnizaţie unică la naşterea copilului a constituit 23154 persoane/23463 copii sau cu 4,3%/4,1% mai mult faţă de 01.10.2020. Numărul de beneficiari/copii ce au obţinut indemnizaţie lunară pentru creşterea copilului până la împlinirea vârstei de 3 ani pentru persoane asigurate a constituit 47830 persoane/49858 copii sau cu 0,6%/0,1% mai mult faţă de 01.10.2020. Numărul de beneficiari/copii ce au obţinut indemnizaţie lunară pentru îngrijirea copilului până la împlinirea vârstei de 1,5/2 ani pentru

persoane neasigurate a constituit 33348 persoane/34419 copii sau cu 2,2%/2,1% mai puţin faţă de 01.10.2020. Numărul de beneficiari de indemnizaţie lunară de suport pentru creşterea până la vârsta de 3 ani a copiilor gemeni sau a mai mulţi copii născuţi dintr-o singură sarcină pentru persoane asigurate/neasigurate a constituit 1402 persoane/2852 persoane sau cu 5,0%/4,9% mai puţin faţă de 01.10.2020.

La 01.10.2021, conform prevederilor Legii Nr. 27 din 12.03.2021 cuantumul pensiei minime pentru limită de vârstă (ceea ce reprezintă echivalentul cuantumului venitului lunar minim garantat) a constituit 1188,05 MDL (cu 5% mai mare f.p.s.a.p.). Cuantumul pensiei minime în cazul unei dizabilităţi severe a fost de 891,04 MDL, în cazul unei dizabilităţi accentuate – 831,64 MDL, în cazul unei dizabilităţi medii – 594,03 MDL (cu 5% mai mare f.p.s.a.p. la toate gradele de dizabilitate).

ANEXE STATISTICE

RESURSE PIB														
Perioada	PIB		VAB		Agricultura		Industria		Construcții		Alte activități		Impozite nete pe produs	
	mil. lei	în %	mil. lei	în %	mil. lei	în %	mil. lei	în %	mil. lei	în %	mil. lei	în %	mil. lei	în %
	preț. curente	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p..	preț. curente	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p..
2016	134476,6	104,1	114531,6	104,8	16409,4	118,2	20254,2	102,1	4388,4	93,3	73479,6	102,2	19945,0	100,6
2017	150369,3	104,5	126440,9	103,8	18357,6	107,9	21952,2	103,0	4928,6	104,3	81202,6	102,4	23928,3	108,6
2018	190016,3	104,0	164179,4	104,2	19306,1	101,9	28602,1	104,3	15050,5	116,0	101220,7	103,1	25836,9	102,7
2019	210098.8	103.6	182594.9	103.9	20718.3	97.7	29744.9	102.6	18153.5	115.9	113978.3	103.6	27503.9	101.4
2020	206352.0	93.0	179578.5	93.1	19626.8	73.6	28884.6	95.7	19149.6	103.7	111917.5	94.3	26773.5	92.7
Trimestrul I 2018	37608,54	103,7	32238,71	103,6	1115,93	100,0	6467,87	104,6	2230,05	103,5	22424,9	103,6	5369,83	104,0
Trimestrul II 2018	44166,31	105,2	37965114	104,9	2587,0	105,0	6856,59	109,3	4595,41	108,0	23926,1	114,5	6201,2	102,2
Trimestrul III 2018	57370,49	103,4	50251,63	103,5	9796,0	98,6	7522,73	102,5	5533,4	130,0	27399,5	101,5	7118,85	102,4
Trimestrul IV 2018	50871,0	103,9	43724,0	104,1	5807,2	105,9	7754,9	101,7	2691,6	116,2	27470,3	103,2	7147,0	102,3
Trimestrul I 2019	41184,8	104,4	35376,6	105,1	1139,4	99,0	6694,4	103,1	2603,3	115,7	24939,6	104,9	5808,1	100,3
Trimestrul II 2019	49704,1	105,8	43044,25	106.6	2893,6	95,6	7253,7	103.9	6294,35	132,0	26602,7	103,5	6659,8	101,5
Trimestrul III 2019	64323,5	104,3	56932,1	104,7	9677,7	106,3	8058,6	104,3	6435,4	109,6	32760,3	103,4	7391,4	101,7
Trimestrul IV2019	54886.5	100.2	47241.9	99.9	7007.6	89.1	7738.1	99.4	2820.5	101.7	29675.6	102.9	7644.6	102.0
Trimestrul I 2020	43685,3	100,9	37287,7	101,1	1144,2	102,3	6746,0	98,3	2995,4	108,6	26402.0	100.9	6397,6	99,7
Trimestrul II 2020	44629,5	86,0	39225,7	87,4	3076,0	94,8	6559,7	88,3	5925,6	93,1	23664,5	84,9	5403,8	77,3
Trimestru III 2020	61719,2	90,3	54644,8	90,5	8819,9	67,8	7661,2	94,5	6939,3	107,2	31224,4	92,8	7074,4	88,8
Trimestru IV 2020	56317,9	96,7	48420,2	95,2	6586,7	68,5	7917,7	101,5	3289,3	114,8	30626,5	98,6	7897,8	106,3
Trimestru I 2021	46523,4	101,8	39487,0	100,7	1260,8	86,1	7292,4	106,1	3107,2	105,5	27826,6	99,6	7036,5	108,6
Trimestrul II 2021	57697,5	121,5	49535,8	119,2	3539,9	92,1	8115,2	119,9	7462,2	122,0	30418,5	122,2	8161,7	138,3
Trimestrul III 2021	69849.5	108.3	60299.0	105.7	11683.5	128.6	7945.9	104.4	6742.9	90.9	33926.7	103.2	9550.4	128.5

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

UTILIZĂRI PIB										
Perioada	PIB		Consum final		Formarea brută de capital fix		Variația stocurilor		Export net	
	mil. MDL	în %	mil. MDL	în %	mil. MDL	în %	mil. MDL	în %	mil. MDL	în %
	preț. curente	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p.	preț.	f.p.s.a.p.	preț.	f.p.s.a.p.	preț.	f.p.s.a.p.
2016	134476,6	104,1	142112,0	103,0	30021,5	97,0	172,5	x	-37829,5	x
2017	150369,3	104,5	157666,1	104,0	32864,9	105,3	2129,9	x	-42291,7	x
2018	190016,3	104,0	191142,3	103,2	46148,1	114,0	1831,8	x	-49105,9	x
2019	2100098.8	103.6	206785.8	102.6	53713.9	112.9	1552.2	x	-51953.0	x
2020	206352.0	93.0	202773.2	94.1	53019.0	97.9	-3085.0	x	-46355.1	x
Trimestrul I 2018	37608,5	103,7	40745,1	103,3	7687,5	104,2	-629,9	x	-10194,1	x
Trimestrul II 2018	44166,31	105,2	37022,84	102,8	11406,47	109,3	137,07	x	-12354,6	x
Trimestrul III 2018	57370,49	103,4	51087,05	101,9	15636,67	120,3	3322,83	x	-12676,07	x
Trimestrul IV 2018	50871,0	103,9	54332,85	104,7	11417,51	118,1	-998,17	x	-13881,19	x
Trimestrul I 2019	41184,8	104,4	43909,3	101,9	8487,3	111,3	-691,4	x	-10520,3	x
Trimestrul II 2019	49704,1	105,8	48885,3	101,7	15137,1	126,1	-349,1	x	-13969,25	x
Trimestrul III 2019	64323,5	104,3	56934,6	104,6	17835,8	110,9	3352,3	x	-13799,1	x
Trimestrul IV 2019	54886.5	100.2	57056.6	102.0	12253.8	103.3	-759.6	x	-13664.3	x
Trimestrul I 2020	43685,3	100,9	45226,5	98,6	9252,1	109,3	412,1	x	-11205,4	x
Trimestrul II 2020	44629,5	86,0	42236,2	84,5	12752,7	84,4	-2164,8	x	-8194,6	x
Trimestrul III 2020	61719,2	90,3	55351,3	93,2	19068,4	106,7	625,6	x	-13326	x
Trimestru IV 2020	56317,9	96,7	59959,2	99,5	11945,7	93,4	-1957,8	x	-13629,1	x
Trimestru I 2021	46523,4	101,8	48337,8	102,3	10898,8	114,2	1537,6	x	-14250,8	X
Trimestrul II 2021	57697,5	121,5	56110,5	122,4	16630,2	124,5	2820,5	x	-17863,7	X
Trimestrul III 2021	69849.5	108.3	65166.3	110.7	18224.7	92.1	3204.6	x	-16746.1	x

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Prețurile de consum				
	Ritmul de creștere al IPC, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele alimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele nealimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la servicii, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)
2016	6,4	7,4	6,3	4,9
2017	6,6	7,9	4,5	7,1
2018	3,0	5,4	2,7	0,2
2019	4,8	7,6	4,2	1,5
2020	3,8	7,4	0,9	2,4
T I 2018	5,2	8,4	2,9	3,2
T II 2018	3,2	5,4	2,8	0,3
T III 2018	2,9	5,9	2,9	-2,0
T IV 2018	1,0	2,2	2,1	-2,3
T I 2019	2,5	3,4	3,2	-0,1
T II 2019	4,1	6,6	4,0	0,1
T III 2019	5,7	8,7	4,7	2,4
T IV 2019	7,1	11,6	4,8	3,5
T I 2020	6,1	11,0	3,2	3,9
T II 2020	4,6	8,8	0,8	3,5
T III 2020	3,3	7,2	0,0	2,2
T IV 2020	1,0	2,8	-0,4	0,0
T I 2021	3,1	5,0	4,7	-1,5
T II 2021	3,0	4,9	4,5	-1,6
T III 2021	4,9	5,8	7,0	0,7

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele INCE

Prețurile de consum				
	Ritmul de creștere al IPC, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele alimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele nealimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la servicii, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)
Ianuarie 2020	6,9	11,5	3,8	4,1
Februarie 2020	6,4	11,0	3,2	3,8
Martie 2020	5	10,5	2,6	3,8
Aprilie 2020	5,3	10	1,5	3,5
Mai 2020	4,1	7,8	0,6	3,4
Iunie 2020	4,3	8,5	0,3	3,5
Iulie 2020	4,2	8,1	0,4	3,8
August 2020	3,5	7,6	0,0	2,1
Septembrie 2020	2,3	5,9	-0,4	0,7
Octombrie 2020	1,6	4,0	-0,4	0,6
Noiembrie 2020	0,9	2,7	-0,2	-0,2
Decembrie 2020	0,4	1,7	-0,5	-0,3
Ianuarie 2021	0,2	1,3	-0,1	-1,0
Februarie 2021	0,6	1,8	1,2	-1,9
Martie 2021	1,5	3,0	2,4	-1,9
Aprilie 2021	2,8	5,1	3,8	-1,6
Mai 2021	3,1	5,0	4,7	-1,5
Iunie 2021	3,2	4,6	5,2	-1,5
Iulie 2021	3,5	4,2	5,5	-0,5
August 2021	4,6	4,8	6,9	1,0
Septembrie 2021	6,7	8,3	8,6	1,5
Octombrie 2021	8,8	12,7	10,0	1,6
Noiembrie 2021	12,4	15,5	11,3	9,7

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele INCE

Prețurile producției industriale						
	Ritmul de creștere al IPPI, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din industria extractivă, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din industria prelucrătoare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din sectorul energetic, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor în construcții, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele agricole, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)
2016	4,5	2,8	4,3	6,2	8,7	-3,4
2017	3,3	2,5	3,0	6,8	7,1	-2,1
2018	0,4	3,0	0,2	2,3	6,1	-7,5
2019	1,8	13,0	1,7	0,4	4,7	3,8
2020	2,6	2,3	3,4	-7,3		22,5
T I 2018	1,5	3,8	1,2	5,1	1,9	-8,5
T II 2018	0,5	2,0	0,3	2,9	2,1	-4,6
T III 2018	-0,2	1,8	-0,4	1,1	2,6	-4,6
T IV 2018	-0,1	5,5	-0,2	0,3	3,4	-12
T I 2019	0,5	6,5	0,4	0,1	8,7	-4,8
T II 2019	1,7	17,8	1,6	-0,6	7,1	-6,5
T III 2019	2,7	16,0	2,6	0,3	5	0,7
T IV 2019	2,5	11,9	2,3	2,0	2	8,8
T I 2020	2,5	9,5	2,5	1,8	2,6	8,8
T II 2020	2,7	-1,7	3,7	-9,3	0,2	10,9
T III 2020	2,0	0,4	3,0	-10,8	0,5	18,1
TIV 2020	3,1	1,7	4,3	-10,8	0,5	30,9
T I 2021	5,9	1,3	7,3	-10,7	1,8	26,9
T II 2021	7,5	5,5	8,1	-0,1	5,4	19,9
T III 2021	7,8	4,9	8,5	-0,2	8,6	15,8

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele INCE

Cursul valutar						
	Cursul nominal de schimb MDL/USD	Cursul nominal de schimb MDL/EUR	Ritmul de creștere a cursul nominal de schimb MDL/USD, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)	Ritmul de creștere al cursul nominal de schimb MDL/EUR, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)	Ritmul de creștere al cursul real de schimb MDL/USD, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)	Ritmul de creștere al cursul real de schimb MDL/EUR, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)
2016	19,9	22,1	5,3	5,7	0,7	-0,6
2017	18,5	20,8	-7	-5,8	-11,2	-10
2018	16,8	19,8	-9,2	-4,8	-8,2	-5,9
2019	17,6	19,7	4,6	-0,6	0,2	-3,5
2020	17,3	19,7	-1,6	0,1	-4,3	-2,7
T I 2018	16,7	20,6	-16,1	-3,2	-13,8	-6,5
T II 2018	16,7	19,9	-11,2	-3,4	-11,6	-4,8
T III 2018	16,7	19,4	-6,9	-7,7	-6,9	-8,3
T IV 2018	17,1	19,5	-1,5	-4,5	-0,4	-3,9
T I 2019	17,2	19,5	2,4	-5,3	-3,6	-5,7
T II 2019	17,9	20,1	7,7	1,3	5,4	-0,3
T III 2019	17,8	19,7	6,4	1,8	2,1	-1,9
T IV 2019	17,5	19,3	2,0	-1,1	-3,2	-6,0
T I 2020	17,6	19,4	2,6	-0,4	-2,0	-4,7
T II 2020	17,8	19,5	-1,0	-3,0	-5,8	-6,3
T III 2020	16,8	19,6	-5,4	-0,7	-7,8	-3,6
T IV 2020	17,1	20,4	-1,9	5,7	-2,0	1,9
T I 2021	17,5	21,1	-0,5	8,8	0,3	9,3
T II 2021	17,8	21,5	0,4	9,9	1,9	8,9
T III 2021	17,8	21,0	6,0	7,0	6,2	5,0
T IV 2021	17,6	20,1	2,7	-1,4		

Sursa: Conform datelor BNM, BNS, OCDE, calculele INCE

Politica monetară					
	Agregatul monetar M0, mil. MDL (sold la sfârşitul perioadei)	Agregatul monetar M1, mil. MDL (sold la sfârşitul perioadei)	Agregatul monetar M2, mil. MDL (sold la sfârşitul perioadei)	Agregatul monetar M3, mil. MDL (sold la sfârşitul perioadei)	Baza monetară, mil. MDL (sold la sfârşitul perioadei)
2016	17274,3	28091,2	46429,5	70519,6	33276,5
2017	19052,6	34593,0	52989,3	77055,9	36997,0
2018	21077,4	39165,0	58334,2	83158,6	43556,9
2019	22953,2	42629,7	63137,0	89950,7	46851,0
2020	29818,9	55301,0	75896,8	107631,0	55638,7
Ianuarie 2020	22666,6	42391,6	62891,6	90296,2	46696,2
Februarie 2020	22703.6	42769.7	63310.8	90886.7	46901.1
Martie 2020	23450.9	41869.1	61969.2	92152.5	47897.7
Aprilie 2020	24095.1	43016.0	62933.4	92598.7	45691.5
Mai 2020	24412.0	43778.0	63746.1	93227.3	46457.5
Iunie 2020	24782.9	44749.6	64639.4	95140.4	45920.1
Iulie 2020	25418.8	45500.2	66413.8	96749.2	47170.3
August 2020	25501.2	47910.1	67809.1	97939.2	48934.1
Septembrie 2020	26428.9	48454.4	68599.2	99042.6	49657.8
Octombrie 2020	27662.2	50692.0	70986.2	101008.5	52097.1
Noiembrie 2020	28327.1	51931.6	72405.7	103154.2	53417.6
Decembrie 2020	29818.9	55301.0	75896.8	107631.0	55638.7
Ianuarie 2021	29865.6	55058.7	75652.0	106967.3	56137.2
Februarie 2021	30452.6	55839.2	76589.9	108123.9	56043.6
Martie 2021	30426.1	55720.9	76528.1	107544.7	54976.0
Aprilie 2021	31690.3	57690.5	78653.7	110392.2	56082.4
Mai 2021	31815.0	58890.4	80021.1	112158.2	56301.3
Iunie 2021	32098.7	59226.6	80536.3	113011.4	55813.6
Iulie 2021	32744,1	60434,0	81923,4	115456,8	56916,9
August 2021	32739.5	59912.2	81591.6	116119.5	57493.0
Septembrie 2021	31926.3	59444.6	81380.7	116426.1	57147.0
Octombrie 2021	31922.0	60160.2	82132.3	117206.8	58519.6
Noiembrie 2021	30819.6	58447.3	80177.0	115643.0	56189.8

Sursa: Conform datelor Băncii Naţionale a Moldovei

Politica monetară							
	Rata de bază, %	CBN, mil. MDL (sold mediu zilnic)	Rata dobânzii la credite overnight, %	Credite overnight, mil. MDL (sold mediu zilnic)	Rata dobânzii la depozite overnight, %	Depozite overnight, mil. MDL (sold mediu zilnic)	Rata rezervelor obligatorii atrase în MDL, %
Ianuarie 2020	5,5	6802	8,5	0	2,5	418,3	42,5
Februarie 2020	5,5	6519,8	8,5	0	2,5	365,2	42
Martie 2020	5,5/4,5/3,25	6096	8,5/7,5/6,25	4,4	2,5/1,5/0,25	213,1	41,5
Aprilie 2020	3,25	4387,4	6,25	0	0,25	350,8	34
Mai 2020	3,25	6483,8	6,25	7,7	0,25	451,1	34
Iunie 2020	3,25	6284,5	6,25	0	0,25	215,4	34
Iulie 2020	3,25	5284,8	6,25	0	0,25	129,3	34
August 2020	3,25/3,00	5406,8	6,25/5,50	6,5	0,25/0,50	170,1	33
Septembrie 2020	2,75	5556,5	5,50/5,25	0	0,50/0,25	282,3	32
Octombrie 2020	2,65	5978,4	5,25	0	0,25	257,6	32
Noiembrie 2020	2,65	5907,8	5,25/5,15	0	0,25/0,15	103,8	32
Decembrie 2020	2,65	6333,9	5,15	0	0,15	165,4	32
Ianuarie 2021	2,65	6636,5	5,15	0	0,15	347,8	32
Februarie 2021	2,65	5752,4	5,15	0	0,15	201,0	32
Martie 2021	2,65	5983,6	5,15	0	0,15	175,2	30
Aprilie 2021	2,65	5224,5	5,15	15,7	0,15	233,6	28
Mai 2021	2,65	5403,0	5,15	0	0,15	169,5	26
Iunie 2021	2,65	5061,0	5,15	11,7	0,15	178,0	26
Iulie 2021	3,65	4104,4	6,15	40	1.15	93,9	26
August 2021	3,65	3796,7	6,15	0	1.15	112,3	26
Septembrie 2021	4.65	3250,2	7.15	0	2.15	288,6	26
Octombrie 2021	5.50	3640,1	7.15/7.50	4,8	2.15/3.50	300,3	26
Noiembrie 2021	5.50	2914,6	7.50	0	3.50	283,3	26
Decembrie 2021	6.50	2605,1	7.50/8.50	3,9	3.50/4.50	247,4	26

Sursa: Conform datelor Băncii Naţionale a Moldovei

FINANȚE PUBLICE						
Perioada	**Veniturile la BPN, mil. MDL**	**Creșterea veniturilor la BPN, % (f.p.s.a.p.)**	**Cheltuielile din BPN, mil. MDL**	**Creșterea cheltuielilor din BPN, % (f.p.s.a.p.)**	**Surse de finanțare a BPN, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)**	**Presiunea fiscală, %**
2016	45 946,9	5,24	48 434	4,40	3 298,5	31,61
2017	53 379,4	16,2	54 524,1	12,5	1 144,7	33,24
2018	57 964,9	8,6	59 576,9	9,3	-1 612,0	28,84
2019	62949,2	8,5	69 171	16	5738,7	30,31
2020	62655,3	-0,5	73274,9	11,1	10619,6	30,36
Trimestrul l I 2018	13 248,8	10,8	12 153,7	-0,9	-1131,1	
Trimestrul II 2018	27 776,9	11,5	26 884,4	7,5	-892,5	
Trimestrul III 2018	42 645,4	11,0	40 874,7	9,7	1 770,7	
Trimestrul IV 2018	57 964,9	8,6	59 576,9	9,3	-1 612,0	
Trimestrul I 2019	14 128,3	6,3	14 483,8	19,1	-355,5	
Trimestrul II 2019	29 467,2	6,0	31 572,3	17,4	-2105,1	
Trimestrul III 2019	45 278,6	6,2	46 761,7	14,4	1483,1	
Trimestrul IV 2019	62949,2	8,5	69 171	16	5738,7	
Trimestrul I 2020	15028,1	6,3	15423,0	6,5	394,9	
Trimestru II 2020	29036,9	-1,5	32502,1	2,9	3465,2	
Trimestru III 2020	44635,0	-1,4	49973	17,1	5338,0	
Trimestru IV 2020	62655,3	-0,5	73274,9	11,1	10619,6	
Trimestrul I 2021	16698,8	11,1	17294,6	12,1	595,8	
Trimestrul II 2021	34933,2	20,3	38380	18,1	3446,8	
Trimestrul III 2021	54076,8	21,2	56523,5	13,1	2446,7	

SECTORUL BANCAR															
Perioada	Indicatori				Structura Depozitelor, %			Veniturile și profitabilitatea, %		Rata lichidității, %		Rata dobânzii la depozite, %		Rata dobânzii la credite, %	
	Total Active, mil. MDL*	Total Obligațiuni, mil. MDL*	Total Credite, mil. MDL*	Total Depozite mil. MDL*	depozite ale pers. fizice/total depozite	depozite ale pers. juridice/total depozite	depozite in valută/total depozite	Rent.active-lor	Rent. capi-talului	princi-piul I	princi-piul II > 20 %	în monedă națională	în monedă străină	în monedă națională	în monedă străină
2016	72 942,2	46318,7	34 761,3	54838,5	68,69	31,0	46,47	1,8	11,1	0,64	49,30	10,71	2,12	14,20	5,90
2017	79 541,8	69 435,1	33 473,3	59 896,8	66,15	33,85	42,79	1,9	11,4	0,61	55,46	5,73	1,63	10,33	5,01
2018	83 152,6	68 860.7	35 452,7	63 577,3	65,67	34,33	41.14	1,9	11,6	0,72	54,64	4,47	1,00	8,79	4,69
2019	90599,4	74190,1	40375,4	68357,6	66,71	33,29	40,98	2,47	14,63	0,72	50,65	5,26	1,10	8,43	4,33
2020	103923,6	85908,1	45649,2	79644,7	63,74	36,07	41,83	1,66	9,60	0,71	50,56	3,26	0,60	7,85	4,11
T I 2018	80978,7	67118,5	32354,5	60 577,8	65,87	34,13	42,74	2,4	15,2	0,6	56,8	4,46	1,07	9,0	4,69
T II 2018	80327,8	66396,2	33146,1	61014,4	65,55	34,31	41,31	2,19	13,40	0,61	55,5	4,58	0,91	8,72	4,71
T III 2018	82303,7	67978,4	34580,6	62018,3	64,80	35,20	41,03	2,08	12,72	0,67	54,56	4,51	0,83	8,50	4,60
T IV 2018	83 152,6	68 860.7	35 452,7	63 577,3	65,67	34,33	41.14	1,9	11,6	0,72	54,64	4,10	1,08	8,61	4,56
T I 2019	82871,4	68057,2	36463,4	62369,3	67,55	32,45	41,93	2,39	14,6	0,73	52,28	4,36	0,86	8,17	4,27
T II 2019	86862,6	71585,9	38771,0	65700,5	67,77	32,23	42,57	2,56	15,5	0,73	51,53	4,6	1,04	8,11	4,41
T III 2019	87497,2	71597,8	39606,2	66023,5	66,17	33,63	41.83	2,61	15,57	0,72	50,41	4,69	0,90	8,36	4,42
T IV 2019	90599,4	74190,1	40375,4	68357,6	66,71	33,29	40,98	2,47	14,63	0,72	50,65	5,26	1,10	8,43	4,33
T I 2020	92496,5	75728,8	42031,9	70063,1	67,82	32,18	44,72	1,81	10,39	0,73	50,31	4,01	1,01	8,58	4,25
T II 2020	94656,2	77662,2	41509,6	71766,5	65,92	33,91	44,18	1.36	7,80	0,72	51,38	3,79	0,90	8,16	4,00
T III 2020	98146,0	80672,7	43504,9	74359,7	64,11	35,89	42,93	1,69	9,77	0,71	49,97	3,8	0,7	7,88	4,06
T IV 2020	103923,6	85908,1	45649,2	79644,7	63,74	36,07	41,83	1,66	9,60	0,71	50,56	3,26	0,60	7,85	4,11
T I 2021	104528,7	86297,2	46643,1	79058,2	65,77	34,23	41,39	1,55	9,27	0,69	50,39	3,49	0,55	7,23	4,15
T II 2021	109691,5	90936,9	49932,4	82925,6	65,21	34,79	41,30	1,71	10,24	0,72	49,91	3,18	0,5	6,79	4,1
T III 2021	113780,5	94948,5	53356,4	86473,64	62,93	37,07	42,41	1,96	11,98	0,76	48,62	3,19	3,45	6,84	4,1

* stoc la sfârșitul perioadei

SECTORUL BANCAR															
Perioada	Indicatori				Structura Depozitelor, %			Veniturile și profitabilitatea, %		Rata lichidității, %		Rata dobânzii la depozite, %		Rata dobânzii la credite, %	
	Total Active, mil. MDL*	Total Obligațiuni, mil. MDL*	Total Credite, mil. MDL *	Total Depozite mil. MDL*	depozite ale pers. fizice/total depozite	depozite ale pers. juridice/total depozite	depozite in valuta/total depozite	ROA	ROE	princi-piul I	principiul I > 20 %	în monedă națională	în monedă străină	în monedă națională	în monedă străină
Ianuarie 2020	91140,7	74636,1	40417,5	68357,6	67,03	32,97	41,36	2,02	11,68	0,71	51,22	4,68	1,03	8,35	4,19
Februarie 2020	91979,4	75311,1	40934,4	69486,1	67,55	32,45	41,27	1,98	11,42	0,72	51,01	4,52	1,06	8,74	4,17
Martie 2020	92496,5	75728,8	42031,9	70063,1	67,82	32,18	44,72	1,81	10,39	0,73	50,31	4,01	1,01	8,58	4,25
Aprilie 2020	92320,1	75418,7	41389,2	69861,9	67,38	32,62	44,11	1,76	10,10	0,73	50,46	3,75	1,02	8,47	4,35
Mai 2020	93030,6	76091,4	40938,3	70362,3	66,66	33,09	43,76	1,50	8,60	0,72	51,60	3,63	0,86	8,40	4,43
Iunie 2020	94656,2	77662,2	41509,6	71766,5	65,92	33,91	44,18	1.36	7,80	0,72	51,38	3,79	0,90	8,16	4,00
Iulie 2020	96238,6	79114,2	42145,1	73102,4	65,08	34,69	43,52	1,39	8,00	0,70	51,82	3,82	0,82	8,01	4,08
August 2020	96431,6	79122,3	42726,2	72891,6	65,24	34,61	42,99	1,52	8,76	0,71	49,34	3,65	0,67	7,80	4,19
Septembrie 2020	98146,0	80672,7	43504,9	74359,7	64,11	35,89	42,93	1,69	9,77	0,71	49,97	3,8	0,70	7,88	4,06
Octombrie 2020	99210,5	81495,3	43981,7	75054,5	64,24	35,55	41,95	1,70	9,82	0,71	49,71	3,57	0,58	7,97	4,22
Noiembrie 2020	101006,1	83152,2	44848,2	76465,1	64,31	35,46	41,98	1,69	9,77	0,71	49,97	3,47	0,59	7,95	4,14
Decembrie 2020	103923,6	85908,1	45649,2	79644,7	63,74	36,07	41,83	1,66	9,60	0,71	50,56	3,26	0,60	7,85	4,11
Ianuarie 2021	103632,1	85446,6	45158,6	79053,5	64,36	35,47	41,75	1,84	10,94	0,71	50,69	3,44	0,60	7,68	4,10
Februarie 2021	104732,7	86467,4	45687,7	79612,0	64,97	34,86	41,71	1,43	8,54	0,71	51,12	3,81	0,60	7,40	4,13
Martie 2021	104528,7	86297,2	46643,1	79058,2	65,77	34,23	41,39	1,55	9,27	0,69	50,39	3,49	0,55	7,23	4,15
Aprilie 2021	106528,8	88232,3	47892,3	80682,3	65,94	34,06	41,46	1,45	8,67	0,7	49,88	3,53	0,61	7,05	3,99
Mai 2021	108792,4	90232,1	48736,3	82481,8	64,53	35,47	41,19	1,61	9,67	0,72	50,39	3,11	0,45	6,81	4,04
Iunie 2021	109691,5	90936,9	49932,4	82925,6	65,21	34,79	41,30	1,71	10,24	0,72	49,91	3,18	0,5	6,79	4,1
Iulie 2021	112253,4	93844,5	51519,3	84814,32	64,32	35,68	41,65	1,81	10,95	0,73	49,15	3,15	0,49	6,88	3,9
August 2021	112965,7	94320,6	52445,8	85390,84	63,51	36,49	42,41	1,90	11,55	0,74	48,74	3,13	0,44	6,78	3,8
Septembrie 2021	113780,5	94948,5	53356,4	86473,64	62,93	37,07	42,41	1,96	11,98	0,76	48,62	3,19	3,45	6,84	4,1

* stoc la sfârșitul perioadei

SECTORUL EXTERN: INVESTIȚII ȘI TRANSFERURI DE MIJLOACE BĂNEȘTI				
Perioada	**Capital social**	**Venit reinvestit**	**Alt capital**	**Transferuri de mijloace bănești**
Trimestrul I 2018	35,58	47,12	53,73	297,71
Trimestrul II 2018	15,13	-0,64	62,80	342,67
Trimestrul III 2018	33,35	9,08	29,98	315,46
Trimestrul IV 2018	31,09	-30,28	55,66	311
Trimestrul I 2019	64,48	53,7	31,21	276,02
Trimestrul II 2019	32,59	-7,11	32,07	313,47
Trimestrul III 2019	51,63	44,64	37,67	314,51
Trimestrul IV 2019	39,04	-37,38	55,25	319,92
Trimestrul I 2020	5,12	23,9	83,81	276,5
Trimestrul II 2020	19,64	-7,98	25,05	370
Trimestrul III 2020	11,52	22,43	45,98	424
Trimestrul IV 2020	28,8	68,55	49,96	416,2
Trimestrul I 2021	7,62	58,86	40,30	365,34
Trimestrul II 2021	5,34	32,3	66,56	430,77
Trimestrul III 2021	-	25,37	-	406,68

Sursa: Conform datelor Băncii Naţionale a Moldovei.

SECTORUL EXTERN: COMERȚUL EXTERIOR CU BUNURI														
Perioada	**Valoarea totală a schimburilor comerciale cu bunuri. mil. USD**				**Valoarea exportului. mil. USD**				**Valoarea importului. mil. USD**				**Exportul net. mil. USD**	**Gradul de acoperire a importurilor prin exporturi, %**
	Total	**CSI**	**UE**	**Alte țări**	**Total**	**CSI**	**UE**	**Alte țări**	**Total**	**CSI**	**UE**	**Alte țări**		
2016	6065,7	1441,6	3306,1	1317,5	2045,3	414,2	1332,4	298,7	4020,4	1027,4	1973,7	1019,2	-1975,1	50,8
2017	7256,8	1668,8	3986,1	1601,4	2425,3	462,8	1596,9	365,3	4831,3	1206	2389,2	1236,1	-2406	50,2
2018	8471,2	1865,3	4713,8	1892,1	2706,9	416	1862,1	428,8	5764,3	1449,3	2851,7	1463,3	-3057,4	47
2019	8621,3	1856,1	4694,1	2075,3	2779,5	439,2	1818,7	525,6	5841,8	1416,9	2875,4	1549,7	-3062,3	47,6
2020	7901	1694,6	4128,8	2077,5	2485,2	377	1658,4	449,8	5415,7	1317,6	2470,4	1627,7	-2930,5	45,9
Trimestrul I 2018	2004,4	445,3	1098,6	459,5	678,2	113,7	454,7	109,8	1326,2	332,6	643,9	349,7	-648	51,1
Trimestrul II 2018	2045,9	399,4	1198,6	447,9	637	94,6	446,1	96,3	1408,9	304,8	752,5	351,6	-771,9	45,2
Trimestrul III 2018	2091,3	475,1	1175	441,2	644,9	98,7	463,2	83	1446,4	376,4	711,8	358,2	-801,5	45,6
Trimestrul IV 2018	2329,5	544,3	933,7	544,5	746,8	109	498,2	139,6	1582,7	435,3	742,5	404,9	-835,9	47,2
Trimestrul I 2019	2098	469,2	1123,9	504,8	733,0	102,2	458,9	171,9	1365	367	638,5	359,4	-632	53,7
Trimestrul II 2019	2070,9	433,1	1159,1	447,4	628,5	104,4	409,4	118,7	1442,4	329	749,7	364	-813,9	43,6
Trimestrul III 2019	2129,9	434,8	1180,5	514,8	664,8	99,5	448,3	117	1465,1	335,3	732	397,8	-800,3	45,3
Trimestrul IV 2019	2322,5	518,7	1257,3	546,5	753,2	133,1	502,1	118	1569,3	385,6	755,2	428,5	-816	47,8
Trimestrul I 2020	2040,8	436,5	1095,1	509,2	675	94,9	447,4	132,7	1365,8	341,6	647,7	376,5	-690,8	49,4
Trimestrul II 2020	1523,2	343,1	466	414,1	495,2	98,9	295,3	101	1028	244,2	170,7	313,1	-532,8	48,2
Trimestrul III 2020	2024	452,5	1049,8	521,8	585,3	81,2	416,5	87,6	1438,8	371,3	633,3	434,2	853,5	40,6
Trimestrul IV 2020	2313,1	462,9	1218,1	632,4	729,4	101,9	499,3	128,5	1583,7	361	718,8	503,9	854,3	46,1
Trimestrul I 2021	2235,7	472,6	1171,1	592,3	684,6	112	439,3	133,4	1551,1	360,7	731,8	458,9	866,5	44,1
Trimestrul II 2021	2362,1	478,5	1236,6	647	646,8	96,5	419,6	130,7	1715,3	382	817	516,3	1068,5	37,7
Trimestrul III 2021	2578,4	605,5	1203,8	769,1	771,8	114,5	429,1	228,2	1806,6	491,0	774,7	540,9	1034,8	42,7

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele autorului.

SECTORUL EXTERN: COMERȚUL EXTERIOR CU BUNURI														
Perioada	**Valoarea totală a schimburilor comerciale cu bunuri. mil. USD**				**Valoarea exportului. mil. USD**				**Valoarea importului. mil. USD**				**Exportul net. mil. USD**	**Gradul de acoperire a importurilor prin exporturi, %**
	Total	**CSI**	**UE**	**Alte țări**	**Total**	**CSI**	**UE**	**Alte țări**	**Total**	**CSI**	**UE**	**Alte țări**		
2016	6065,7	1441,6	3306,1	1317,5	2045,3	414,2	1332,4	298,7	4020,4	1027,4	1973,7	1019,2	-1975,1	50,8
2017	7256,8	1668,8	3986,1	1601,4	2425,3	462,8	1596,9	365,3	4831,3	1206	2389,2	1236,1	-2406	50,2
2018	8471,2	1865,3	4713,8	1892,1	2706,9	416	1862,1	428,8	5764,3	1449,3	2851,7	1463,3	-3057,4	47
2019	8621,3	1856,1	4694,1	2075,3	2779,5	439,2	1818,7	525,6	5841,8	1416,9	2875,4	1549,7	-3062,3	47,6
2020	7901	1694,6	4128,8	2077,5	2485,2	377	1658,4	449,8	5415,7	1317,6	2470,4	1627,7	-2930,5	45,9
Trimestrul I 2018	2004,4	445,3	1098,6	459,5	678,2	113,7	454,7	109,8	1326,2	332,6	643,9	349,7	-648	51,1
Trimestrul II 2018	2045,9	399,4	1198,6	447,9	637	94,6	446,1	96,3	1408,9	304,8	752,5	351,6	-771,9	45,2
Trimestrul III 2018	2091,3	475,1	1175	441,2	644,9	98,7	463,2	83	1446,4	376,4	711,8	358,2	-801,5	45,6
Trimestrul IV 2018	2329,5	544,3	933,7	544,5	746,8	109	498,2	139,6	1582,7	435,3	742,5	404,9	-835,9	47,2
Trimestrul I 2019	2098	469,2	1123,9	504,8	733,0	102,2	458,9	171,9	1365	367	638,5	359,4	-632	53,7
Trimestrul II 2019	2070,9	433,1	1159,1	447,4	628,5	104,4	409,4	118,7	1442,4	329	749,7	364	-813,9	43,6
Trimestrul III 2019	2129,9	434,8	1180,5	514,8	664,8	99,5	448,3	117	1465,1	335,3	732	397,8	-800,3	45,3
Trimestrul IV 2019	2322,5	518,7	1257,3	546,5	753,2	133,1	502,1	118	1569,3	385,6	755,2	428,5	-816	47,8
Trimestrul I 2020	2040,8	436,5	1095,1	509,2	675	94,9	447,4	132,7	1365,8	341,6	647,7	376,5	-690,8	49,4
Trimestrul II 2020	1523,2	343,1	466	414,1	495,2	98,9	295,3	101	1028	244,2	170,7	313,1	-532,8	48,2
Trimestrul III 2020	2024	452,5	1049,8	521,8	585,3	81,2	416,5	87,6	1438,8	371,3	633,3	434,2	853,5	40,6
Trimestrul IV 2020	2313,1	462,9	1218,1	632,4	729,4	101,9	499,3	128,5	1583,7	361	718,8	503,9	854,3	46,1
Trimestrul I 2021	2235,7	472,6	1171,1	592,3	684,6	112	439,3	133,4	1551,1	360,7	731,8	458,9	866,5	44,1
Trimestrul II 2021	2362,1	478,5	1236,6	647	646,8	96,5	419,6	130,7	1715,3	382	817	516,3	1068,5	37,7
Trimestrul III 2021	2578,4	605,5	1203,8	769,1	771,8	114,5	429,1	228,2	1806,6	491,0	774,7	540,9	1034,8	42,7

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele autorului.

SECTORUL EXTERN: INDICII COMERȚULUI CU BUNURI						
Perioada	Indicii valorici ai exporturilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii valorici ai importurilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii valorii unitare ai exporturilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii valorii unitare ai importurilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii de volum ai exporturilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii de volum ai importurilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %
2016	104	101,5	96,2	68,8	108,3	108,4
2017	118.5	116.4	104.6	104.7	113.4	114.7
2018	114	120	105,8	109,9	107,3	109,1
2019	102,7	101,5	96,2	96,8	106,8	104,9
2020	88,9	92,6	107,6	94,05	82,6	98,1
Trimestrul I 2018	128,4	128,7	111,5	115	115,1	111,9
Trimestrul II 2018	127,4	122,4	111,4	112,1	114,4	109,2
Trimestrul III 2018	103,5	115	103,5	108	99,9	106,5
Trimestrul IV 2018	96,6	113,7	96,9	104,4	99,6	108,9
Trimestrul I 2019	108,1	102,9	94,9	97,9	113,8	105,1
Trimestrul II 2019	98,7	102,4	95,7	96,6	103,1	106,0
Trimestrul III 2019	103,1	101,5	94,9	95,7	108,7	106,1
Trimestrul IV 2019	100,9	99,2	99,3	96,9	101,6	102,4
Trimestrul I 2020	92,1	100,1	103,2	95,1	89,2	105,2
Trimestrul I I 2020	78,8	71,3	106,4	88,3	74,1	80,7
Trimestrul III 2020	88,0	98,2	109,1	96,4	80,7	101,9
Trimestrul IV 2020	96,9	100,9	112	96,4	86,5	104,7
Trimestrul I 2021	101,4	113,6	113,6	104,1	89,3	109,2
Trimestrul II 2021	**130,6**	166,8	110,6	116,0	118,1	143,8
Trimestrul III 2021	**136,1**	125,8	108,1	115,1	125,9	109,1

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

SECTORUL EXTERN																			
Valoarea exporturilor, mil.USD																			
	T1/17	**T2/17**	**T3/17**	**T4/17**	**T1/18**	**T2/18**	**T3/18**	**T4/18**	**T1/19**	**T2/19**	**T3/19**	**T4/19**	**T1/20**	**T2/20**	**T3/20**	**T4/20**	**T1/21**	**TII/21**	**TIII/21**
Total export	**528,2**	**500,0**	**623,6**	**773,6**	**678,2**	**367**	**644,9**	**746,8**	**732,9**	**628,4**	**664,8**	**753,2**	**675**	**495,2**	**567,3**	**729,6**	**684,6**	**646,8**	**771,8**
Produse agroalimentare	238,7	191,4	282,6	418,2	318,0	246	258	345,4	338,8	223,3	289,8	359,3	340,1	238,7	179,8	208,3	194,9	179,3	307,7
Fructe și legume	48,8	25,4	43,8	112,6	70,97	47,8	39	56,9	62,2	42,1	41,8	74,9	74,3	54	41,4	59,6	56,6	47,7	53,7
Cereale	32,9	20,5	76,4	53,2	51,2	34	66,4	71	68	35,4	75,1	53,7	71	32,0	7,6	2,5	24,6	24,1	155,0
Semințe oleaginoase	58,3	44,9	54,3	85,2	74,9	44,2	42,5	80,6	85,1	43,5	58,9	74	57	30,1	36,04	99,9	57,2	20,2	61,1
Băuturi	41,8	49,1	52,5	62	54,1	53	58,8	57,4	47,3	57	57,2	62	50,7	52,2	56	63,9	53,2	55,7	54,6
Uleiuri	13,2	11,7	1,2	27,7	24,5	23,7	1,6	17,2	25,2	9,0	5,6	30,1	30,1	30,7	9	33,3	24,7	19,3	2,9
Mașini și echipamente electrice	70,2	80,4	90,4	105,4	118	140,9	146,2	159,5	162,5	151,6	127,4	137	126,7	93,2	138,4	153,7	162,8	157,2	111,9
Materiale textile	61,6	83,5	89,7	92,9	96,8	93,2	92,0	87	59,6	88,0	80,4	77,4	72	53,4	83,7	80,6	74,6	87,1	83,1
Medicamente	11,6	14,4	19,2	17,5	17,9	14,7	15,7	23,8	17,9	22,5	18.5	38,7	8	22,1	8,5	17,9	20,9	15,1	23,8
Mobilă	31,8	34	36,9	41	41,7	42,2	40	41,7	38,2	37,4	39,5	37,9	36,1	20,9	41,7	49,2	47,2	39,8	37,9
Valoarea importurilor, mil.USD																			
	T1/17	**T2/17**	**T3/17**	**T4/17**	**T1/18**	**T2/18**	**T3/18**	**T4/18**	**T1/19**	**T2/19**	**T3/19**	**T4/19**	**T1/20**	**T2/20**	**T3/20**	**T4/20**	**T1/21**	**TII/21**	**TIII/21**
Total import	**1030, 7**	**1150,7**	**1257,4**	**1392,6**	**1326,2**	**1408,9**	**1446,5**	**1582,8**	**1365**	**1442,4**	**1465.1**	**1569.1**	**1365,2**	**1028**	**1438,7**	**1583**	**1551,1**	**1715,3**	**1806,6**
Produse alimentare și animale vii	121,5	118,6	114,2	155,5	149,4	134,5	118,9	158,6	156,9	142,2	178,2	229,8	177,1	139,9	188,7	223,2	262,1	247,8	225,1
Uleiuri, grăsimi	5.2	6.4	7.9	6.3	5.0	4.8	4.7	6.2	4.7	4.8	4.9	5.4	2.4	2.1	5.7	4	5.8	6.2	7.0
Băuturi și tutun	17,5	31,2	37,6	37,9	16,8	32,0	38,4	38,5	20,6	36,2	26,1	36,3	26,1	20,8	29,9	29,6	24,3	33,2	39,7
produse minerale	177,5	175,6	184,5	236,7	228,8	217,7	256,3	305,5	247,8	216,0	215,2	261,2	222	185,8	127,4	163,3	199,7	201,5	268,5
Produse farmaceutice	47,9	55,9	56,5	63,3	55,6	57,3	57,3	74,6	63,9	63,2	60,8	87,5	57,4	60,8	57,8	81,6	70,1	78,4	86,4
Mașini și echipamente, aparate de înregistrat…	84,2	186,5	219,0	247,9	210,3	261,7	269,8	283,5	222,5	266,9	278,3	287,1	297,6	255,3	427,9	439,3	396,1	442,8	470,1

Sursa: Calculele ajutorului conform datelor Biroului Național de Statistică.

MEDIUL DE AFACERI											
	Numărul întreprinderilor pe regiuni, un.						Numărul întreprinderilor după mărime, un.				
Perioada	*Total pe republică*	Mun. Chisinău	Regiunea Nord	Regiunea Centru	Regiunea Sud	U.T.A. Gagauzia	Total întreprinderi, inclusiv:	*Sectorul IMM, dintre care:*	Mijlocii	Mici	Micro
2016	52320	33916	6402	7890	2724	1388	52320	51626	1299	5780	44547
2017	54313	34902	6706	8367	2842	1496	54313	53573	1328	6061	46184
2018	56463	36011	7046	8819	2951	1636	56463	55705	1299	6374	48032
2019	56714	35445	7287	9174	3107	1701	56714	55918	1375	6487	48056
2020	58063	36056	7534	9458	3220	1795	58063	57247	1363	6322	49562
	Numărul angajaților pe regiuni, pers.						Numărul angajaților după mărimea întreprinderii, pers.				
Perioada	*Total pe republică*	Mun. Chisinău	Regiunea Nord	Regiunea Centru	Regiunea Sud	U.T.A. Gagauzia	Total întreprinderi, inclusiv:	*Sectorul IMM, dintre care:*	Mijlocii	Mici	Micro
2016	512474	308743	86537	68997	32858	15339	512474	313533	101529	107156	104848
2017	528607	319456	88471	71281	32982	16417	528607	323277	103460	112028	107789
2018	540277	325556	89480	73961	34031	17249	540277	328018	99311	117030	111677
2019	552113	332562	90897	77830	33447	17377	552113	336059	102984	118662	114413
2020	526738	315279	87261	74819	32096	17283	526738	316823	99379	113983	103461
	Venitul din vânzări pe regiuni, mln lei						Venitul din vânzări după mărimea întreprinderilor, mln lei				
Perioada	*Total pe republică*	Mun. Chisinau	Regiunea Nord	Regiunea Centru	Regiunea Sud	U.T.A. Gagauzia	Total întreprinderi, inclusiv:	*Sectorul IMM, dintre care:*	Mijlocii	Mici	Micro
2016	300733,43	216760,34	35846,76	32127,3	9208,89	6790,13	300733,4	124954,4	41303,7	50079,3	33571,4
2017	330963,91	236596,39	39607,7	36798,96	10482,51	7478,34	330963,9	137506,1	45237	56090,4	36178,7
2018	356663,48	255383,89	41053,98	41172,47	11340,04	7713,1	356663,5	144160,8	44738,78	60531,53	38890,44
2019	397910,57	286546,12	43964,93	46854,62	11788,43	8756,47	397910,6	157346,6	50432,6	63515,67	43398,28
2020	381896,06	272002,72	45280,68	44980,57	11339,29	8292,8	381896,1	150112,07	48304,67	61124,65	40682,75
	Rezultatul financiar (profit) până la impozitare pe regiuni, mln lei						Rezultatul financiar (profit) până la impozitare după mărimea întreprinderilor, mln lei				
Perioada	*Total pe republica*	Mun. Chisinau	Regiunea Nord	Regiunea Centru	Regiunea Sud	U.T.A. Gagauzia	Total întreprinderi, inclusiv:	*Sectorul IMM, dintre care:*	Mijlocii	Mici	Micro
2016	15026,07	10672,36	1499,57	1719,1	763,12	371,92	15026,1	5878,5	2101,3	2229,8	1547,4
2017	24634,58	18479,88	2137,01	2464,66	1034,4	518,63	24634,6	10568,9	3322,9	3811,5	3434,4
2018	23081,93	17364,7	1959,11	2612,14	700,01	445,96	23081,93	11220,02	3544,43	4536,38	3139,21
2019	26247,42	20220,67	2327,28	2685,15	651,51	362,83	26247,42	12386,37	3572,97	5341,45	3471,95
2020	18541,38	13921,14	1942,67	2271,39	278,84	127,35	18541,38	9050,91	2830,72	3761,53	2458,66

Sursa: datele BNS

Note

Informația este elaborată după sediul central al întreprinderii mamă.

Informația este prezentată fără datele raioanelor din partea stângă a Nistrului și mun. Bender

Conform datelor din situațiile financiare prezentate de către entități, cu excepția organizațiilor necomerciale, băncilor, companiilor de asigurări, asociațiilor de economii și împrumut a cetățenilor.

Mărimea întreprinderilor

Criteriile de raportare la sectorul întreprinderilor mici si mijlocii sunt determinate conform Legii Republicii Moldova nr. 179 din 21 iulie 2016 'Cu privire la întreprinderile mici și mijlocii: a) număr mediu anual de salariați (numărul mediu scriptic al personalului în perioada de gestiune) de până la 250, si b) realizează o cifră anuală de afaceri (venituri din vânzări) de până la 50 de milioane de lei sau dețin active totale (active imobilizate si active circulante) de până la 50 de milioane de lei.

ÎNREGISTRAREA ȘI RADIEREA ÎNTREPRINDERILOR		
Perioada	Înregistrarea întreprinderilor	Radierea întreprinderilor
2016	5673	4055
2017	6406	8540
2018	5751	8895
2019	6136	10166
2020	5894	11910
Ian.2019	560	584
Feb.2019	541	626
Mar.2019	592	1234
Apr.2019	553	1400
Mai2019	444	706
Iunie 2019	456	842
Iulie 2019	528	1084
Aug. 2019	445	876
Sept. 2019	558	665
Oct. 2019	489	780
Noiem. 2019	494	723
Dec. 2019	476	646
Ian.2020	629	1421
Feb.2020	607	2407
Mar.2020	309	835
Apr.2020	117	904
Mai 2020	451	1280
Iunie 2020	507	395
Iulie 2020	606	221
Aug.2020	476	176
Sept. 2020	681	1327
Oct. 2020	582	960
Noiem. 2020	483	1091
Dec. 2020	446	893
Ian.2021	506	632
Feb.2021	545	807
Mar.2021	631	1049

Sursa: Agenția Servicii Publice, www.date.gov.md

Perioada	Situaţia demografică														
	Numărul populaţiei stabile (mii locuitori) *la începutul anului*	Numărul populaţiei prezente (mii locuitori) *la începutul anului*	Numărul populaţiei cu reşedinţă obişnuită (mii locuitori) *la începutul anului*	Născuţi-vii		Decedaţi		Decedaţi în vârstă sub 1 an		Sporul natural		Căsătorii		Divorţuri	
				Numărul de născuţi-vii - total (pers.)	născuţi-vii la 1000 locuitori	Numărul de decedaţi - total (pers.)	decedaţi la 1000 locuitori	Numărul de decedaţi în vârsta sub 1 an - total (pers.)	la 1000 locuitori	Sporul natural (pers.)	la 1000 locuitori	Numărul căsătorii-lor - total (numărul)	căsătorii la 1000 locuitori	Numărul divorţurilor - total (numărul)	divorţuri la 1000 locuitori
2016	3553,1	3369,1	2824,4	39640	14,0	38412	13,6	353	8,9*	1228	0,4	21992	7,8	10605	3,8
2017	3550,9	3356,8	2780,0	36363	13,1	36779	13,2	334	9,2*	-416	-0,1	20924	7,5	9312	3,3
2018	3547,5	3330,0	2730,4	34537	12,6	37263	13,6	311	9,0*	-2726	-1,0	20333	7,5	10707	3,9
2019	3542,7	3314,9	2686,1	32423	12,1	36411	13,6	271	8,4*	-3988	-1,5	20301	7,6	10736	4,0
2020	n/d	n/d	2640,4**	30730**	11,6**	40656**	15,4**	268**	8,7*,**	-9926**	-3,8**	15540**	5,9**	8665**	3,3**
Trimestrul I 2018***				8068	9,2	10185	11,7	86	10,7*	-2117	-2,5	3176	3,6	2669	3,1
Trimestrul II 2018***				16040	9,1	19099	10,9	173	10,8*	-3059	-1,8	7899	4,5	5051	2,9
Trimestrul III 2018***				24915	9,4	27307	10,3	257	10,3*	-2392	-0,9	15844	6,0	7973	3,0
Trimestrul IV 2018***				32605	9,2	37199	10,5	326	10,0*	-4594	-1,3	20333	5,7	10707	3,0
Trimestrul I 2019				7795	11,8	10143	15,3	66	8,5*	-2348	-3,5	3538	5,3	2712	4,1
Trimestrul II 2019				15969	12,0	19160	14,4	153	9,6*	-3191	-2,4	8122	6,1	4560	3,4
Trimestrul III 2019				25055	12,5	27225	13,6	223	8,9*	-2170	-1,1	15913	7,9	7107	3,5
Trimestrul IV 2019				32381	12,1	36411	13,6	271	8,4*	-4030	-1,5	20301	7,6	10736	4,0
Trimestrul I 2020**				6115**	9,3**	9283**	14,2**	72**	11,8*,**	-3168**	-4,9**	3454**	5,3**	2461**	3,8**
Trimestrul II 2020**				13850**	10,6**	18770**	14,3**	149**	10,8*,**	-4920**	-3,8**	5297**	4,0**	3530**	2,7**
Trimestrul III 2020**				22026**	11,2**	28299**	14,4**	208**	9,4*,**	-6273**	-3,2**	11268**	5,7**	6072**	3,1**
Trimestrul IV 2020**				30730**	11,6**	40656**	15,4**	268**	8,7*,**	-9926**	-3,8**	15540**	5,9**	8665**	3,3**
Trimestrul I 2021**				6279**	9,6**	12727**	22,1**	60**	9,6*,**	-6448**	-12,5**	3928**	5,8**	2372**	4,1**
Trimestrul II 2021**				12432**	9,6**	23474**	18,1**	128**	10,3*,**	-11042**	-8,5**	8730**	6,7**	4880**	3,8**
Trimestrul III 2021**				19593**	10,0**	32493**	16,6**	185**	9,4*,**	-12900**	-6,6**	16134**	8,3**	7326**	3,8**

Sursa: Conform datelor Biroului Naţional de Statistică

*Cifrele au fost calculate în baza datelor BNS după formula D/N*1000 (‰), unde D – numărul de decedaţi sub vârsta de 1 an, N – numărul de născuţi-vii, în perioadele respective.

** Date preliminare.

*** Indicatorii astfel marcaţi au fost calculaţi în baza numărului populaţiei stabile. Ceilalţi indicatori (trimestriali începând cu 2019 şi cei anuali, cu excepţia numărului total al populaţiei stabile şi prezente) au fost calculaţi în baza numărului populaţiei cu reşedinţă obişnuită.

Perioada	Piața forței de muncă																
	Numărul persoanelor economic active (mii pers.)	Rata de activitate a populației, %					Numărul persoanelor ocupate (mii pers.)	Rata de ocupare a populației, %					Numărul șomerilor BIM (mii pers.)	Rata șomajului, %				
		Total	bărbați	femei	urban	rural		Total	bărbați	femei	urban	rural		Total	bărbați	femei	urban	rural
2016	1035,3	44,8	48,7	41,3	46,6	43,5	993,7	43,0	46,1	40,2	43,8	42,4	41,6	4,0	5,2	2,7	6,0	2,5
2017	999,7	44,1	48,3	40,4	46,0	42,8	960,8	42,4	46,1	39,1	43,3	41,7	38,9	3,9	4,5	3,2	5,8	2,5
2018	1018,1	45,9	49,9	42,4	45,1	46,4	988,5	44,5	48,1	41,4	43,0	45,5	29,6	2,9	3,4	2,4	4,7	1,8
2019*	919,3	42,3	47,0	38,2	49,4	37,6	872,4	40,1	44,2	36,5	47,0	35,6	46,9	5,1	5,8	4,4	4,9	5,3
2020*	867,3	40,3	45,1	36,1	46,5	36,3	834,2	38,8	43,1	35,0	44,4	35,1	33,1	3,8	4,3	3,2	4,5	3,3
Trimestrul I 2018	912,0	41,1	44,2	38,3	44,9	38,5	874,6	39,4	42,1	37,0	42,7	37,2	37,4	4,1	4,8	3,4	5,0	3,4
Trimestrul II 2018	1100,7	49,6	53,8	45,9	45,2	52,5	1070,3	48,2	52,2	44,8	42,6	51,9	30,4	2,8	3,0	2,5	5,7	1,1
Trimestrul III 2018	1119,0	50,4	54,8	46,5	46,6	52,9	1094,8	49,3	53,3	45,8	44,8	52,3	24,2	2,2	2,7	1,6	3,8	1,2
Trimestrul IV 2018	940,7	42,4	46,6	38,7	43,7	41,5	914,3	41,2	44,9	37,9	41,9	40,7	26,5	2,8	3,5	2,1	4,2	1,9
Trimestrul I 2019*	898,6	41,3	46,5	36,7	48,1	36,8	829,0	38,1	42,4	34,3	45,5	33,2	69,6	7,7	8,9	6,5	5,4	9,7
Trimestrul II 2019*	943,0	43,4	48,6	38,8	50,8	38,4	901,1	41,4	45,8	37,6	48,2	36,9	42,0	4,5	5,7	3,1	5,1	3,9
Trimestrul III 2019*	947,7	43,6	48,0	39,7	50,9	38,8	909,8	41,8	46,1	38,2	48,5	37,5	37,8	4,0	4,1	3,9	4,6	3,4
Trimestrul IV 2019*	887,7	40,8	44,7	37,5	48,0	36,2	849,7	39,1	42,7	35,9	45,8	34,7	38,1	4,3	4,5	4,0	4,5	4,1
Trimestrul I 2020*	840,6	39,1	43,5	35,2	46,4	34,3	806,3	37,5	41,5	34,0	44,4	33,0	34,2	4,1	4,6	3,5	4,4	3,8
Trimestrul II 2020*	857,7	39,9	44,8	35,6	45,1	36,5	821,5	38,2	42,6	34,3	42,6	35,3	36,2	4,2	4,9	3,5	5,5	3,2
Trimestrul III 2020*	893,6	41,5	46,7	37,0	46,7	38,1	863,4	40,1	45,0	35,9	44,7	37,1	30,2	3,4	3,7	3,0	4,3	2,6
Trimestrul IV 2020*	877,4	40,8	45,3	36,8	47,6	36,3	845,6	39,3	43,4	35,7	45,9	35,0	31,8	3,6	4,2	2,9	3,7	3,6
Trimestrul I 2021*	833,9	39,3	44,3	35,0	46,9	34,5	798,1	37,6	41,9	33,9	45,1	32,9	35,8	4,3	5,4	3,1	3,9	4,6
Trimestrul II 2021*	874,0	41,2	47,3	35,9	46,0	38,1	842,6	39,7	45,6	34,5	44,0	37,0	31,4	3,6	3,5	3,7	4,4	3,0
Trimestrul III 2021*	908,3	42,8	48,8	37,7	47,4	39,8	885,7	41,8	47,2	37,1	46,2	38,9	22,6	2,5	3,3	1,6	2,6	2,4

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică

Note: La estimarea rezultatelor cercetării Anchetei Forței de Muncă s-a utilizat numărul populației cu reședință obișnuită.

*În 2019, în metodologia Anchetei Forței de Muncă a fost implementat un nou plan de sondaj și a fost revizuită definiția ocupării și, prin urmare, datele nu sunt comparabile cu cele din anii precedenți.

Perioada	Remunerarea muncii						
	Câştigul salarial mediu lunar - Total			Indicele câştigului salarial nominal lunar (faţă de aceeaşi perioadă din anul precedent), %			Indicele câştigului salarial real lunar (faţă de aceeaşi perioadă din anul precedent), %
	MDL	USD	EUR	MDL	USD	EUR	
Trimestrul I 2018	5906,5	352,7	287,2	113,2	134,9	116,9	107,6
Trimestrul II 2018	6369,8	382,4	320,3	113,0	127,2	117,0	109,5
Trimestrul III 2018	6507,3	389,8	335,4	112,0	120,2	121,4	108,9
Trimestrul IV 2018	6987,5	408,3	357,6	114,3	116,0	119,7	113,2
Trimestrul I 2019	6923,0	403,7	355,3	117,2	114,5	123,7	114,3
Trimestrul II 2019	7302,6	407,2	362,6	114,6	106,5	113,2	110,2
Trimestrul III 2019	7385,0	416,0	373,9	113,5	106,7	111,5	107,4
Trimestrul IV 2019	7813,1	447,6	404,4	111,8	109,6	113,1	104,3
Trimestrul I 2020	7633,9	434,0	393,5	110,3	107,5	110,8	103,7
Trimestrul II 2020	7849,0	441,9	401,9	107,5	108,5	110,8	102,9
Trimestrul III 2020	8074,3	480,5	411,6	109,3	115,5	110,1	105,8
Trimestrul IV 2020	8859,9	517,2	433,9	113,4	115,5	107,3	112,3
Trimestrul I 2021	8468,6	484,1	401,1	110,9	111,5	101,9	110,0
Trimestrul II 2021	9044,5	507,3	421,3	115,2	114,8	104,8	111,8
Trimestrul III 2021	9175,7	515,4	437,0	113,6	107,3	106,2	108,3

Sursa: Conform datelor Biroului Naţional de Statistică

SECTORUL BANCAR															
Perioada	Indicatori				Structura Depozitelor, %			Veniturile și profitabilitatea, %		Rata lichidității, %		Rata dobânzii la depozite, %		Rata dobânzii la credite, %	
	Total Active, mil. MDL*	Total Obligațiuni, mil. MDL*	Total Credite, mil. MDL *	Total Depozite mil. MDL*	depozite ale pers. fizice/total depozite	depozite ale pers. juridice/total depozite	depozite in valuta/total depozite	ROA	ROE	princi-piul I	principiul I > 20 %	în monedă națională	în monedă străină	în monedă națională	în monedă străină
Ianuarie 2020	91140,7	74636,1	40417,5	68357,6	67,03	32,97	41,36	2,02	11,68	0,71	51,22	4,68	1,03	8,35	4,19
Februarie 2020	91979,4	75311,1	40934,4	69486,1	67,55	32,45	41,27	1,98	11,42	0,72	51,01	4,52	1,06	8,74	4,17
Martie 2020	92496,5	75728,8	42031,9	70063,1	67,82	32,18	44,72	1,81	10,39	0,73	50,31	4,01	1,01	8,58	4,25
Aprilie 2020	92320,1	75418,7	41389,2	69861,9	67,38	32,62	44,11	1,76	10,10	0,73	50,46	3,75	1,02	8,47	4,35
Mai 2020	93030,6	76091,4	40938,3	70362,3	66,66	33,09	43,76	1,50	8,60	0,72	51,60	3,63	0,86	8,40	4,43
Iunie 2020	94656,2	77662,2	41509,6	71766,5	65,92	33,91	44,18	1.36	7,80	0,72	51,38	3,79	0,90	8,16	4,00
Iulie 2020	96238,6	79114,2	42145,1	73102,4	65,08	34,69	43,52	1,39	8,00	0,70	51,82	3,82	0,82	8,01	4,08
August 2020	96431,6	79122,3	42726,2	72891,6	65,24	34,61	42,99	1,52	8,76	0,71	49,34	3,65	0,67	7,80	4,19
Septembrie 2020	98146,0	80672,7	43504,9	74359,7	64,11	35,89	42,93	1,69	9,77	0,71	49,97	3,8	0,70	7,88	4,06
Octombrie 2020	99210,5	81495,3	43981,7	75054,5	64,24	35,55	41,95	1,70	9,82	0,71	49,71	3,57	0,58	7,97	4,22
Noiembrie 2020	101006,1	83152,2	44848,2	76465,1	64,31	35,46	41,98	1,69	9,77	0,71	49,97	3,47	0,59	7,95	4,14
Decembrie 2020	103923,6	85908,1	45649,2	79644,7	63,74	36,07	41,83	1,66	9,60	0,71	50,56	3,26	0,60	7,85	4,11
Ianuarie 2021	103632,1	85446,6	45158,6	79053,5	64,36	35,47	41,75	1,84	10,94	0,71	50,69	3,44	0,60	7,68	4,10
Februarie 2021	104732,7	86467,4	45687,7	79612,0	64,97	34,86	41,71	1,43	8,54	0,71	51,12	3,81	0,60	7,40	4,13
Martie 2021	104528,7	86297,2	46643,1	79058,2	65,77	34,23	41,39	1,55	9,27	0,69	50,39	3,49	0,55	7,23	4,15
Aprilie 2021	106528,8	88232,3	47892,3	80682,3	65,94	34,06	41,46	1,45	8,67	0,7	49,88	3,53	0,61	7,05	3,99
Mai 2021	108792,4	90232,1	48736,3	82481,8	64,53	35,47	41,19	1,61	9,67	0,72	50,39	3,11	0,45	6,81	4,04
Iunie 2021	109691,5	90936,9	49932,4	82925,6	65,21	34,79	41,30	1,71	10,24	0,72	49,91	3,18	0,5	6,79	4,1
Iulie 2021	112253,4	93844,5	51519,3	84814,32	64,32	35,68	41,65	1,81	10,95	0,73	49,15	3,15	0,49	6,88	3,9
August 2021	112965,7	94320,6	52445,8	85390,84	63,51	36,49	42,41	1,90	11,55	0,74	48,74	3,13	0,44	6,78	3,8
Septembrie 2021	113780,5	94948,5	53356,4	86473,64	62,93	37,07	42,41	1,96	11,98	0,76	48,62	3,19	3,45	6,84	4,1

* stoc la sfârșitul perioadei

Perioada	Infracțiuni																					
	Infracțiuni înregistrate – total (cauze)	Infracțiuni contra vieții și sănătății persoanei (cauze)			Infracțiuni privind viața sexuală (cauze)		Infracțiuni contra patrimoniului (cauze)							Infracțiuni contra sănătății publice și convieţuirii sociale (cauze)		Infracțiuni contra familiei și minorilor (cauze)		Infracțiuni economice (cauze)			Infracțiuni contra securității publice și a ordinii publice (cauze)	
		Total	Omor	Vătămare intenționată gravă	Total	Viol	Total	Furt	Tâlhărie	Jaf	Escrocherie	Pungăşie	Şantaj	Total	Infracțiuni legate de droguri	Total	Trafic de copii	Total	Contrabandă	Fabricarea banilor falși	Total	Huliganism
2016	41921	1505	189	250	642	341	22440	16238	128	1082	2390	1598	92	1330	1153	1836	28	1132	240	216	1954	1699
2017	35581	1250	154	196	592	301	17224	12154	98	846	2159	1217	69	1411	1269	1025	41	1060	212	194	1653	1447
2018	32035	1218	170	208	611	266	15240	10411	85	762	2071	1081	99	1485	1351	1111	37	881	239	200	1539	1335
2019	31657	1127	175	199	644	331	15116	10378	98	645	2114	1001	81	1183	1052	1142	29	538	135	199	1523	1342
2020	26342	908	169	163	525	254	11755	8066	62	549	1947	421	58	987	895	1106	21	429	117	113	1208	1064
Trimestrul I 2018	7402	n/d	49	51	n/d	58	n/d	2223	16	194	n/d	n/d	n/d	n/d	310	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	313
Trimestrul II 2018	15041	n/d	89	91	n/d	114	n/d	4742	29	357	n/d	n/d	n/d	n/d	634	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	633
Trimestrul III 2018	23265	n/d	126	144	n/d	199	n/d	7506	57	572	n/d	n/d	n/d	n/d	1011	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	965
Trimestrul IV 2018	32035	1218	170	208	611	266	15240	10411	85	762	2071	1081	99	1485	1351	1111	37	881	239	200	1539	1335
Trimestrul I 2019	6722	n/d	44	46	n/d	79	n/d	1964	30	165	n/d	n/d	n/d	n/d	308	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	318
Trimestrul II 2019	14241	n/d	92	90	n/d	150	n/d	4378	49	307	n/d	n/d	n/d	n/d	529	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	647
Trimestrul III 2019	22699	n/d	134	143	n/d	248	n/d	7407	75	482	n/d	n/d	n/d	n/d	802	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	967
Trimestrul IV 2019	31657	1127	175	199	644	331	15116	10378	98	645	2114	1001	81	1183	1052	1142	29	538	135	199	1523	1342
Trimestrul I 2020	6608	n/d	48	45	n/d	64	n/d	1974	21	166	n/d	n/d	n/d	n/d	225	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	289
Trimestrul II 2020	12091	n/d	80	77	n/d	120	n/d	3863	34	259	n/d	n/d	n/d	n/d	409	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	493
Trimestrul III 2020	19109	n/d	119	122	n/d	196	n/d	5761	46	404	n/d	n/d	n/d	n/d	695	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	804
Trimestrul IV 2020	26342	908	169	163	525	254	11755	8066	62	549	1947	421	58	987	895	1106	21	429	117	113	1208	1064
Trimestrul I 2021	6318	n/d	37	40	n/d	48	n/d	1672	26	119	n/d	n/d	n/d	n/d	230	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	248
Trimestrul II 2021	12900	n/d	69	66	n/d	108	n/d	3455	40	230	n/d	n/d	n/d	n/d	426	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	513
Trimestrul III 2021	19760	n/d	101	114	n/d	173	n/d	5483	50	355	n/d	n/d	n/d	n/d	604	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	856

Sursa: Conform datelor Biroului Naţional de Statistică

Echipa redacțională a Serviciului Editorial:
Redactor-principal: Cătalina GRAPĂ, machetare
Inginer mecanic cat. I-a: Alexandru SANDULESCU, tehnoredactare
Specialist cat. I-a: Alexandru SANDULESCU, design copertă

Bun de tipar: 27.01.2022, Tirajul 300 ex.
Coli de tipar 8,4, Coli editoriale 9,1, Com.1
Complexul-Editorial al INCE, 2021

Complexul Editorial, INCE, 2022
MD 2068. Chişinău, str. Ion Creanga, 45.
fax. (+37322) 74-37-94, tel.: (+37322) 50-11-30
www.ince.md, catalina.grapa@ince.md